

Catalunya dins l'Espanya del segle XX

Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació

Catalunya dins l'Espanya del segle XX

Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació

Mòdul opcional 12

Catalunya dins l'Espanya del segle XX

Àmbit de les Ciències Socials i de la Participació

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Universitats

Edició Servei de Difusió i Publicacions

Coordinació Subdirecció General de Formació de Persones Adultes

Equip de redacció Ramon Serinyà

Cartografia Agustín Gutiérrez

Fotografia Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, pàg. 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 28, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63
Arxiu fotogràfic de La Vanguardia, pàg. 24, 67, 99, 100
Arxiu fotogràfic FCBarcelona, pàg. 108
Fundació Barcelona Olímpica, pàg. 109

Muntatge TIMIT 2003

Recerca i cessió dels drets d'imatge Ciència Activa

Agraïments Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
Futbol Club Barcelona
Fundació Barcelona Olímpica
Arxiu fotogràfic de La Vanguardia

Impressió Gràfiques Cuscó, SA

Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra, per qualsevol mitjà o procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, sense autorització prèvia i per escrit del titular del «Copyright».

ISBN: ISBN-84-393-7232-9
2a edició: setembre de 2006
Tiratge: 1.000 exemplars

Dipòsit legal: B- 46847-2006

SUMARI

ORGANITZACIÓ DELS MÒDULS I LES UNITATS	5
INTRODUCCIÓ	7
PUNT DE PARTIDA	9
UNITAT 1 LA CRISI COLONIAL I EL REGNAT D'ALFONS XIII (1898-1931)	10
QUÈ TREBALLARÀS?	11
CONTINGUTS	13
ACTIVITATS D'APRENENTATGE	29
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	34
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	35
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENENTATGE	39
SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	43
QUÈ HAS TREBALLAT?	46
COM HO PORTO?	47
UNITAT 2 REPÚBLICA, GUERRA CIVIL I FRANQUISME (1931-1975)	48
QUÈ TREBALLARÀS?	49
CONTINGUTS	52
ACTIVITATS D'APRENENTATGE	71
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	77
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	79
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENENTATGE	83
SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	89
QUÈ HAS TREBALLAT?	93
COM HO PORTO?	94

UNITAT 3 ELS DARRERS 25 ANYS: DEMOCRÀCIA I EUROPA (1975-2000)	95
QUÈ TREBALLARÀS?	96
CONTINGUTS	99
ACTIVITATS D'APRENTATGE	111
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	115
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	116
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	121
SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	125
QUÈ HAS TREBALLAT?	129
COM HO PORTO?	130
PUNT D'ARRIBADA. ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	131
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	135

A l'inici del **mòdul** trobaràs sempre dos apartats:

Introducció del mòdul:

És la presentació del mòdul i s'hi explica en quin nivell es troba, si és comú o opcional i en quines unitats es divideix. En aquest apartat et suggerim quins passos pots seguir per treballar les unitats del mòdul.

Punt de partida:

Et presenta els continguts del mòdul organitzats. Et donarà una primera visió del que treballaràs abans de començar les unitats.

Cada **unitat** didàctica està estructurada en:

Què treballaràs?:

Presenta les idees principals que veuràs a la unitat i els objectius que es pretenen i que al final hauràs d'haver assolit.

Bloc de continguts

Presenta el desenvolupament dels blocs temàtics de cada unitat amb alguns suggeriments que et faciliten el seu estudi.

Bloc d'activitats

ACTIVITATS D'APRENTATGE: Contenen activitats per tal que vagis construint i consolidant els aprenentatges, així com assolint els objectius que es pretenen.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES: Són activitats que complementen les activitats d'aprenentatge amb l'objectiu d'ampliar i reforçar l'aprenentatge dels continguts i objectius del mòdul. No tenen bloc de solució perquè són propostes de treball que poden servir com activitats per a l'avaluació formativa del mòdul: parla'n amb el teu tutor.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Pretenen informar-te del nivell d'assoliment dels objectius proposats al començament en l'apartat "Què treballaràs?". Aquesta informació et servirà per identificar els continguts fonamentals i els objectius que no has assolit i que hauries de reforçar.

Bloc de solucions

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE: Són les respostes de les activitats d'aprenentatge. No les hauries de consultar fins haver fet totes les activitats d'aprenentatge proposades.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són les respostes de les activitats d'avaluació. No les hauries de consultar fins haver fet totes les activitats tant d'aprenentatge com d'avaluació.

6

Què has treballat?:

És una proposta d'esquema o de mapa conceptual que relaciona o resumeix els continguts treballats en la unitat. És una eina per facilitar-te la comprensió, la síntesi i el repàs dels continguts de la unitat.

Com ho porto?:

Presenta un quadre d'autoavaluació per comprovar si has assolit els objectius proposats a l'inici de la unitat o quins són els que hauries de tornar a repassar.

Al final del **mòdul** trobaràs un últim apartat:

Punt d'arribada:

Facilita l'autoavaluació dels continguts fonamentals treballats en el mòdul. Conté:

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ DEL MÒDUL: Inclou les activitats que permeten autoavaluar els continguts fonamentals del mòdul.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVALUACIÓ DEL MÒDUL: Són les respostes a les activitats d'avaluació del mòdul.

El mòdul *Catalunya dins l'Espanya del segle xx* és un mòdul opcional per treballar en el segon o tercer nivell de l'àmbit de les Ciències Socials i de la Participació del Graduat en Educació Secundària per a adults. Es recomana, però, que es treballi al tercer nivell perquè aquest mòdul aporta informació complementària al mòdul comú de segon nivell *La Forja del nostre present* i al mòdul comú _ de tercer nivell _ *Reptes del nostre món* de l'àmbit de les Ciències Socials i de la Participació.

MODULS OPCIONALS	
6. Població d'avui i perspectives de futur	Nivell 1 o 2
7. Explorant i descobrint el nostre planeta	
8. Viure en democràcia	
9. Viatjar per Catalunya.	
10. Un món de ciutats	Nivell 2 o 3
11. Art i artistes	
12. Catalunya dins l'Espanya del segle XX	

Aquest mòdul està format per tres unitats didàctiques:

Unitat 1 La crisi colonial i el regnat d'Alfons XIII. (1898-1931)

Unitat 2 República, Guerra Civil i Franquisme (1931-1975).

Unitat 3 Els darrers 25 anys: democràcia i Europa. (1975-2000)

És un mòdul que et permet consolidar i ampliar els coneixements sobre la història del segle xx de l'Estat espanyol i de Catalunya en particular. Si als mòduls comuns *La Forja del Nostre Present* i *Reptes del Nostre Món* vas treballar principalment els aspectes polítics, en aquest mòdul treballaràs els aspectes socials i econòmics de l'etapa històrica compresa entre 1898 i 2000. així després d'haver treballat els mòduls *La Forja del Nostre Present*, *Reptes del Nostre Món* i *Catalunya dins l'Espanya del Segle xx* (versaleta) et donarà una visió completa dels aspectes polítics, econòmics i socials més destacats de la història contemporània de l'Estat espanyol i, en particular, de Catalunya.

Abans de treballar aquest mòdul, et recomanem haver assolit els coneixements dels mòduls comuns *La Forja del nostre present* i *Reptes del nostre món*.

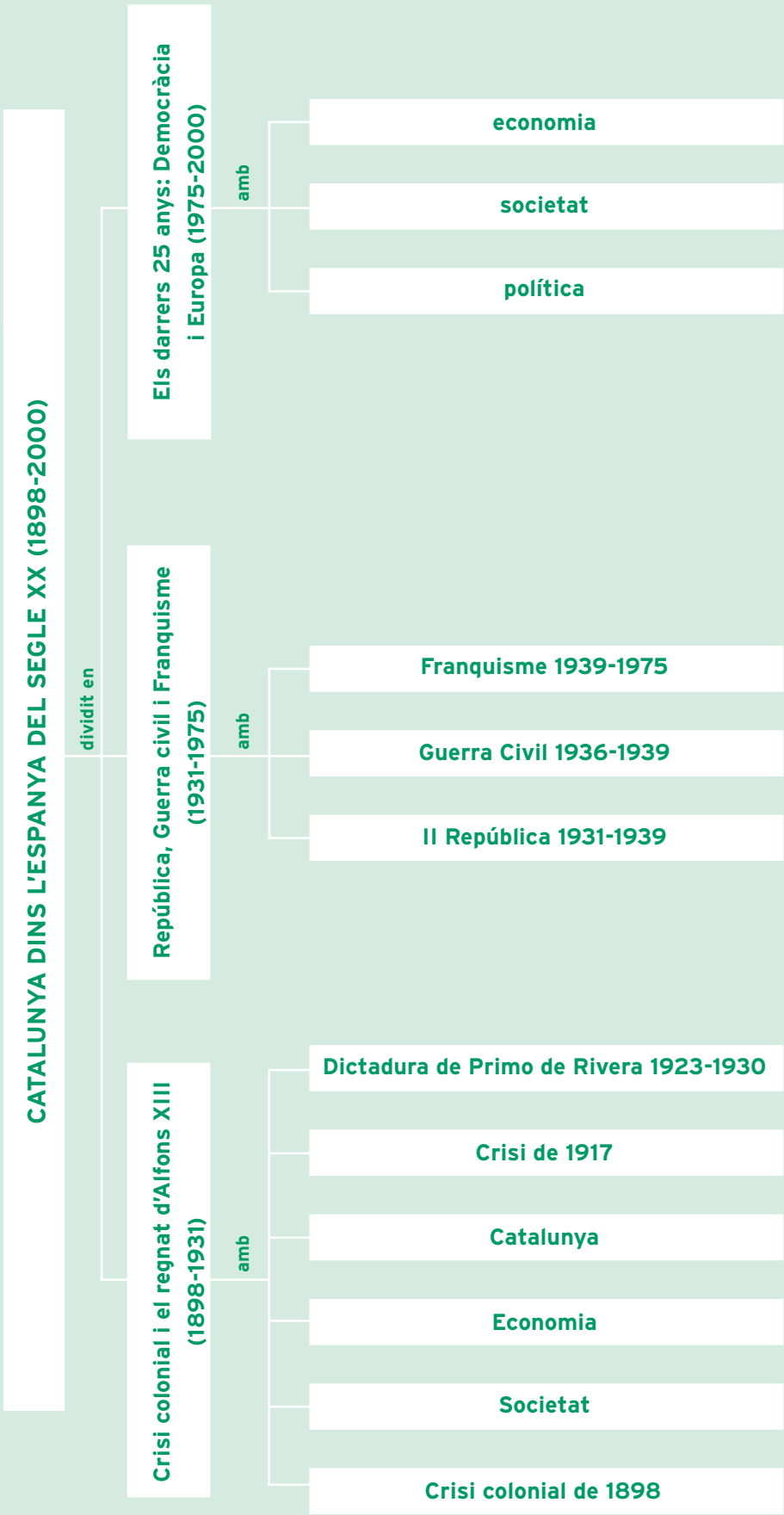
És un mòdul que té relació amb els continguts dels mòduls opcionals *Població d'avui i perspectives de futur* i *Viure en democràcia*.

Et suggerim:

- Fer un primer cop d'ull als diferents apartats de les unitats del mòdul que et situï en el que treballaràs.
- Fer una lectura de cada unitat i realitzar les activitats d'aprenentatge a mesura que se't van recomanant. Això t'ajudarà a anar distingint les idees principals de la unitat. Recorda que subratllar o fer una esquema de cada unitat et pot ajudar a entendre i estudiar els continguts que s'hi treballen.

- Consultar altres fonts bibliogràfiques (enciclopèdies, atles, material informàtic i audiovisual, adreces d'Internet, etc.) que et permetin ampliar la informació i els mapes i gràfics que vagin sortint a cada unitat del mòdul.
- Fer un repàs del que has vist al llarg de la unitat. L'apartat **Què has treballat?** t'ajudarà a fer-ho.
- Respondre les activitats d'avaluació de la unitat per tal de veure els coneixements que has anat assolint.
- Reflexionar, a través de l'apartat **Com ho porto?**, et permetrà conèixer allò que has après a la unitat i el que hauries de tornar a repassar.

La lectura del mòdul *Catalunya dins l'Espanya del segle xx* t'ajudarà a entendre millor les transformacions socials i econòmiques de la Catalunya dels darrers cents anys.

Unitat 1

LA CRISI COLONIAL I EL REGNAT D'ALFONS XIII (1898-1931)

què treballaràs?

11

QUÈ TREBALLARÀS?

UNITAT 1

12. CATALUNYA DINS L'ESPANYA DEL SEGLE XX

Ciències Socials i de la Participació

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- La pèrdua, el 1898, de les darreres colònies va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració.
- La crisi del 1898 va generar a tot l'Estat espanyol, sobretot a Catalunya, un seguit d'accions polítiques que volien "regenerar" el sistema de la Restauració iniciat el 1876.
- Entre 1900 i 1931, la taxa de natalitat i mortalitat a l'Estat espanyol va baixar, i va canviar la tendència del segle XIX.
- La societat espanyola estava dividida en tres classes socials ben diferenciades: la classe alta, la classe mitjana i la classe baixa.
- Els principals sectors econòmics eren el sector primari (l'agricultura) i el secundari (indústria tèxtil i siderometal·lúrgica).
- La població de Catalunya, durant les primeres dècades del segle XX, va augmentar a causa de la baixada de la mortalitat i l'arribada d'immigrants de la resta de l'Estat.
- A partir de 1890, Barcelona es va convertir en el motor econòmic, polític i cultural de Catalunya.
- Entre 1890 i les primeres dècades del segle XX es va desenvolupar el moviment cultural del Modernisme.
- L'economia catalana del primer terç del segle XX es va caracteritzar per la diversificació industrial i pel desenvolupament del sector de les caixes d'estalvi.
- Al llarg de les primeres dècades del nou segle, Catalunya, com la resta de països industrialitzats, va patir un seguit de conflictes socials.
- Fins a l'aparició de la CNT el 1911, el moviment obrer era controlat pel lerrouxisme, amb un discurs anticatalanista i anticlerical.
- A partir de la fundació de la CNT, sindicat d'orientació anarquista, el moviment obrer es va aglutinar al seu vol-

tant i va esdevenir el sindicat més important fins a la Guerra Civil.

- El juliol de 1909 es van produir els fets de la Setmana Tràgica, que van ser, bàsicament, una revolta anticlerical.
- Solidaritat Catalana i la campanya autonomista van consolidar, sota l'hegemonia de la Lliga, el catalanisme com a moviment social.
- L'any 1917, l'Estat espanyol va patir una greu crisi política i social que va accelerar el procés de desintegració del sistema de la Restauració.
- La crisi del 1917 va comportar la radicalització del moviment obrer (vaga de la Canadenca) i de la repressió patronal i governamental.
- Entre 1918 i 1923 es va desenvolupar l'anomenada "violència social" entre sindicalistes i pistolers de la patronal, que fou conegut com a l'època del "pistolisme".
- Entre 1923 i 1930 es va desenvolupar la dictadura de Primo de Rivera, que va militaritzar la societat espanyola i va practicar una política econòmica d'obres públiques i de creació de monopolis estatals.
- Sota la Dictadura, Catalunya va patir una forta repressió de qualsevol manifestació social de caire catalanista.

En acabar la unitat has de ser capaç de :

- Explicar la crisi del 98 i les seves conseqüències.
- Definir el moviment de la "regeneració".
- Explicar les característiques principals de la societat i l'economia espanyola de començaments de segle XX.
- Analitzar les característiques de la població catalana de començaments de segle.
- Descriure com era la Barcelona de començaments de segle.
- Explicar les característiques principals de l'economia catalana.
- Descriure les característiques principals de la societat catalana.
- Explicar com es va consolidar el catalanisme com a moviment social.
- Analitzar la crisi de 1917 i les seves conseqüències.
- Definir què va ser la "violència social".
- Explicar les característiques socials i econòmiques principals que va aplicar la dictadura de Primo de Rivera.
- Analitzar les conseqüències socials principals que va comportar la Dictadura per a Catalunya.

*Que la pluja caigui a poc a poc en els sembrats
i l'aire passi com una estesa mà
suau i molt benigna damunt els amples camps.
Que Sepharad visqui eternament en l'ordre i en la pau, en el treball,
en la difícil i merescuda llibertat.*

Salvador Espriu

Nota: aquest poema d'Espriu pertany a l'obra *La Pell de brau*, on identifica Sepharad amb Catalunya. Sepharad era el nom que els jueus donaven a la península Ibèrica.

1. La crisi de 1898 i el regeneracionisme

Com recordaràs quan vas estudiar *La Forja del Nostre Present*, la pèrdua de les darreres colònies espanyoles (Cuba, Puerto Rico i Filipines) el 1898 va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració política, iniciat el 1875 amb el retorn de la monarquia parlamentària borbònica en la persona d'Alfons XII. És llavors quan, des de diversos sectors de la societat espanyola de finals del segle XIX, sorgeixen diverses veus que reclamen la necessitat de “regenerar” el sistema de la Restauració. Bàsicament, aquest moviment volia modernitzar i apropar l'economia i la societat a Europa, modificant les seves estructures, i en definitiva, el seu funcionament. En l'àmbit intel·lectual, va destacar la figura de l'aragonès Joaquín Costa, i en el terreny polític, la figura del mallorquí Antoni Maura. També, des de Catalunya, es va demanar la necessitat de reformar l'Estat i de reconèixer-ne el caire plurinacional.

Sabies que diversos líders de l'independentisme cubà eren membres de famílies catalanes establertes a Cuba, com els Partagàs o els Bacardí?

Per ampliar la informació sobre la relació de Cuba amb Catalunya, et recomanem el documental *Cuba siempre fidelísima*, produït per TVCatalunya.

Soldats tornant
de Cuba el 1899.

2. Societat i economia a l'Espanya de començaments del segle XX

2.1 La societat espanyola

Entre 1900 i 1931, la taxa de natalitat i mortalitat va variar respecte la tendència del segle XIX. Així, va disminuir la taxa de mortalitat, que va passar del 26 % a començaments de segle al 16 % durant la II República. Però la taxa de natalitat també va baixar, passant del 35 % el 1900 al 27 % durant els anys trenta.

L'esperança de vida va passar dels 37 anys el 1900 als 50 anys durant l'etapa republicana. Aquesta millora global va ser una conseqüència directa de la millora de la qualitat de vida generada pel procés d'industrialització: millor alimentació, generalització de les vacunacions, etc.

Una altra característica de la població espanyola d'aquest període són les migracions del camp a la ciutat, que van afectar més d'un milió de persones, provocades pel mateix desenvolupament de la industrialització.

Pel que fa al nivell d'analfabetisme, l'Estat espanyol era dels estats europeus amb uns índex més elevats: prop del 63 % de la població a començaments de segle no sabia ni llegir ni escriure.

La societat estava dividida **en tres classes socials**: alta, mitjana i baixa.

La classe alta estava formada per una minoria, formada per la noblesa, els grans terratinents, els membres més destacats de la burgesia i els alts càrrecs de l'exèrcit, l'Església i la classe política.

La classe mitjana a l'Estat espanyol, a diferència de la resta d'Europa, era poc nombrosa i estava reduïda pràcticament a les ciutats. Estava formada pels professionals liberals, com ara els metges, advocats o funcionaris, i pels comerciants o botiguers.

Finalment, hi havia **la classe baixa**, la més nombrosa. Estava formada pels obrers i els camperols i les persones marginades de la societat.

La classe baixa presentava els índex més elevats de mortalitat i d'analfabetisme i, a més, les condicions de vida eren molt dures, tant a la ciutat, on majoritàriament treballaven a les fàbriques, com al camp, on treballaven com a jornalers.

Abans de continuar, fes un breu esquema amb les característiques principals de la societat espanyola de començaments de segle XX.

Pagesos treballant al camp, cap el 1900

2.2 Els sectors econòmics

Les condicions de vida i de treball al camp eren molt dures. La terra era propietat d'una minoria que l'explotava en grans extensions, els anomenats latifundis. Aquests latifundis eren presents sobretot al sud de la península (a Extremadura i a Andalusia). Així, els pagesos treballaven com a jornalers en condicions molt extremes i injustes, fet que provocava molts conflictes socials, que eren reprimits violentament per la Guàrdia Civil.

A les ciutats, les condicions de vida i de treball no eren millors. La industrialització, que es concentrava al País Basc i a Catalunya, va atraure moltes persones que anaven a treballar a aquests nuclis industrials.

Al País Basc, la indústria se centrà en l'extracció de carbó, els forns alts de Biscaia i la indústria siderometal·lúrgica. A més, al País Basc es va desenvolupar el sector de la banca, que arribaria a ser el més important de l'Estat espanyol al llarg del segle xx.

3. La Catalunya de començaments de segle XX

3.1 Població i moviments migratoris

Una de les característiques de les primeres dècades de la Catalunya del segle xx va ser l'augment de la població. Aquest augment es va donar gràcies a la disminució de la taxa de mortalitat i sobretot a la primera gran onada migratòria del nou segle. Aquest primers immigrants provenien sobretot d'Aragó, el País Valencià i Múrcia. Des de finals dels anys 10 del segle xx i sobretot durant la dècada dels anys 20 és quan van arribar més persones a Catalunya com a conseqüència del creixement que la indústria catalana va experimentar entre la Primera Guerra Mundial i **el crac econòmic de 1929**. Durant aquesta etapa, es van realitzar moltes obres públiques a Barcelona, que culminarien amb l'**Exposició universal de 1929**. Aquestes obres van generar molta ocupació, sobretot en el sector de la construcció.

Però no només hi va haver migracions de la resta de l'Estat, sinó que també hi va haver un important flux migratori de l'interior de Catalunya cap a les comarques més industrialitzades, com el Barcelonès i el Vallès occidental.

Busca en una enciclopèdia o a través d'Internet què significa i com es va produir l'anomenat crac del 1929.

3.2 Barcelona a començaments de segle

Durant els primers trenta anys del segle xx, la capital catalana, Barcelona, va passar de tenir una mica més de mig milió d'habitants a més d'un milió el 1931, fet que representava el 36 % de la població total de Catalunya.

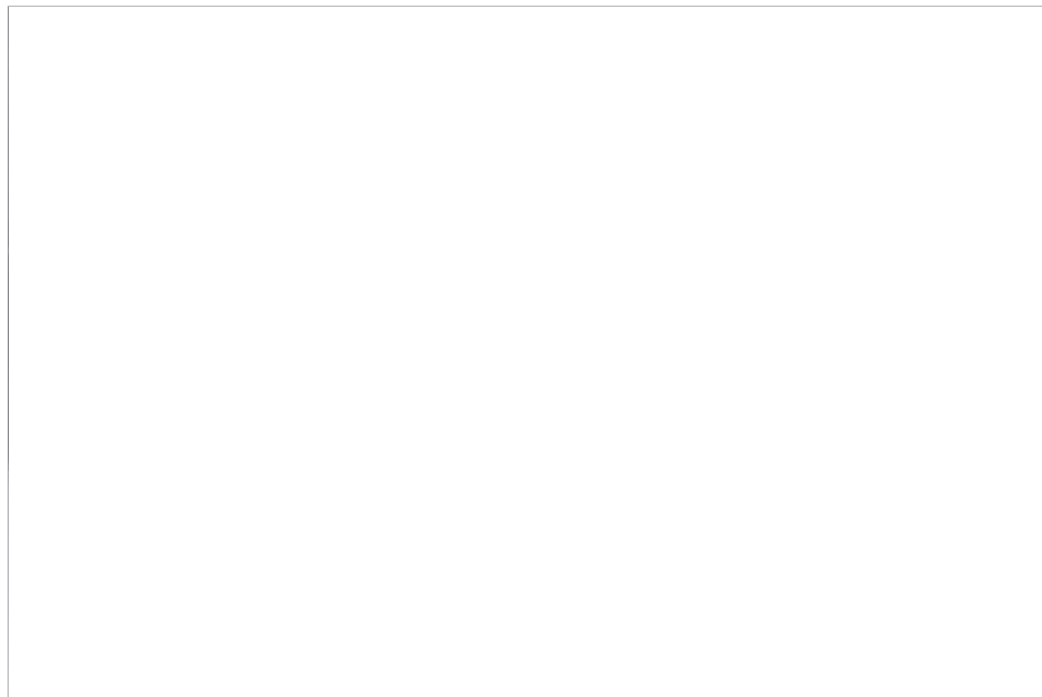
El desenvolupament de Barcelona com a ciutat industrial i moderna s'inicià a partir de 1860 amb la construcció de l'**Eixample** i amb el gran impuls que li donà l'**Exposició Universal de 1888**.

Sabies que la Exposició Universal de 1888 es va celebrar a l'espai de l'actual parc de la Ciutadella de Barcelona?

A partir de 1890, Barcelona es convertí en el motor econòmic, polític i cultural de Catalunya. Aquest fet, i el creixement consegüent que comportà, va fer que els vuit municipis que es trobaven a la perifèria de la ciutat comtal fossin annexionats. Així, Barcelona va passar de tenir 15,5 Km² a 77,8 Km² i la població va arribar als 750.000 habitants.

L'any 1897 van ser annexionats Sants (19.000 habitants), Les Corts (4.000 habitants), Sant Gervasi (8.000 habitants), Gràcia (60.000 habitants), Sant Andreu de Palomar (15.000 habitants) i Sant Martí de Provençals (32.000 habitants). L'any 1904 va ser annexionat el barri d'Horta (4.000 habitants) i, finalment, l'any 1921 va ser annexionat Sarrià (12.000 habitants).

Pensa que, a finals del segle xx, la població de Barcelona era de al voltant d'un milió i mig d'habitants i la seva àrea metropolitana tenia tres milions d'habitants.

Les Rambles de Barcelona cap el 1900

3.3 La Barcelona modernista

Entre 1890 i les primeres dècades del segle xx, es va desenvolupar el moviment cultural del Modernisme. Com ja vas estudiar a *La Forja del Nostre Present*, el **Modernisme** va ser un moviment dirigit per la burgesia catalana, que volia manifestar el seu esperit modern i obert a les noves corrents artístiques europees. El Modernisme volia reflectir els valors d'aquesta burgesia dinàmica i amb iniciativa, que volia ser com la resta de la burgesia europea. Tenia una nova manera d'entendre no només el treball sinó també els espais físics, els edificis i els seus

interiors, i també una nova concepció del temps lliure i sobretot la pràctica de l'esport, que fins llavors només era practicat per una minoria i pels estrangers residents al nostre país. És en aquell moment quan es funden clubs esportius a la capital catalana, com el Reial Club de Polo, el Reial Club de Tennis, el Club Natació Barcelona, el Reial Club Deportivo Espanyol i el Futbol Club Barcelona, fundat precisament per un suís resident a Barcelona, Joan Gamper.

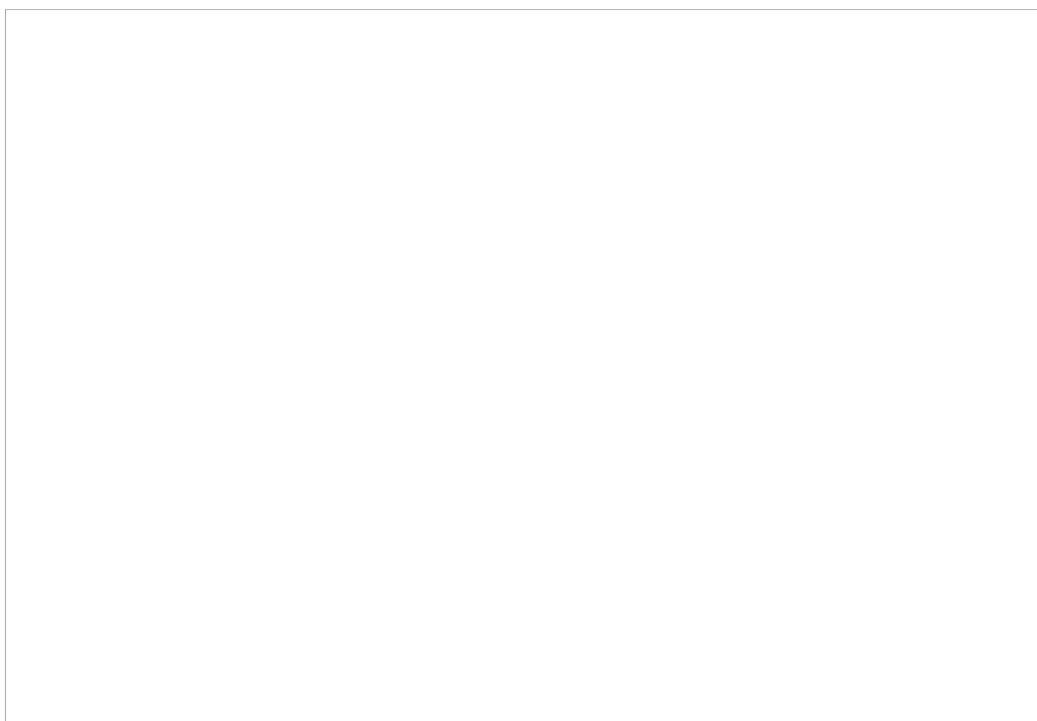
El Modernisme va destacar sobretot en l'arquitectura, on predomina la utilització de la línia corba sobre la recta i els detalls decoratius, i la utilització dels temes inspirats en l'imaginari vegetal.

L'arquitectura modernista tenia una concepció global de tota l'obra: tots els elements de construcció, ferros, mosaics, vitralls, etc. queden integrats amb total harmonia dins l'obra. N'és un exemple el Palau de la Música Catalana. Arreu de Catalunya es van construir edificis modernistes, però sobretot a la capital catalana, Barcelona.

L'Eixample barceloní acull la majoria d'edificis modernistes. Hi destaca sobretot el Passeig de Gràcia, on trobem la Pedrera i la casa Batlló (obres d'Antoni Gaudí), la casa Amatller (obra de Puig i Cadafalch) i la casa Lleó Morera (obra de Domènech i Montaner).

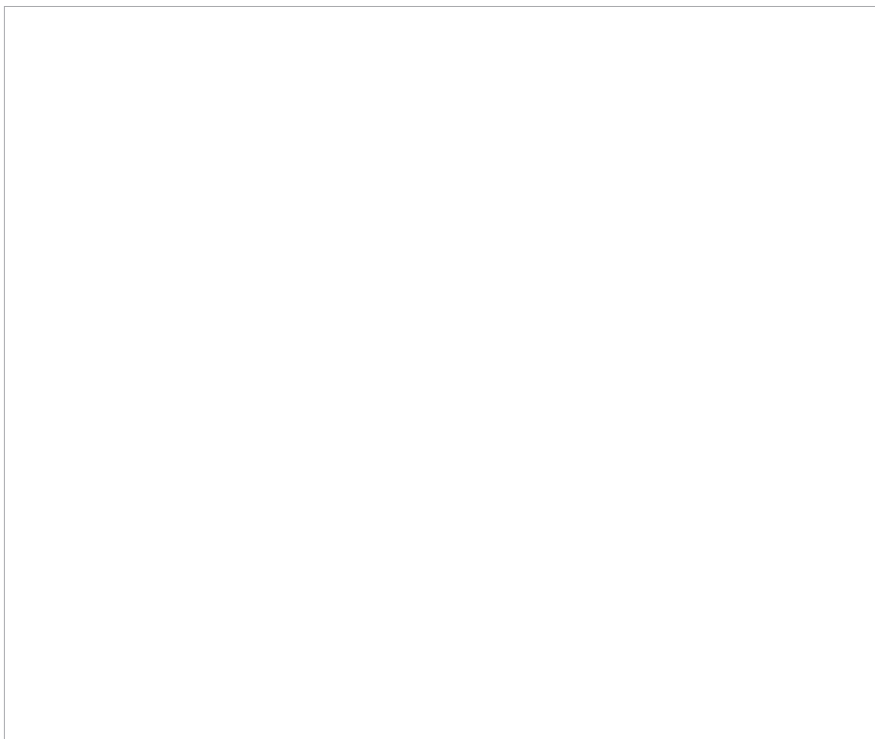
La casa Amatller, la casa Batlló i la casa Lleó Morera es troben a la mateixa illa de cases del Passeig de Gràcia, entre els carrers Consell de Cent i Aragó, i formen l'anomenada "illa de la discòrdia", pels diferents estils arquitectònics modernistes que presenten els tres edificis.

Altres edificis modernistes són el Palau de la Música Catalana i l'hospital de Sant Pau (obres de Domènech i Montaner), la fàbrica Casarramona i la Casa de les Punxes (de Puig i Cadafalch) i el Parc Güell i la Sagrada Família (obres de Gaudí).

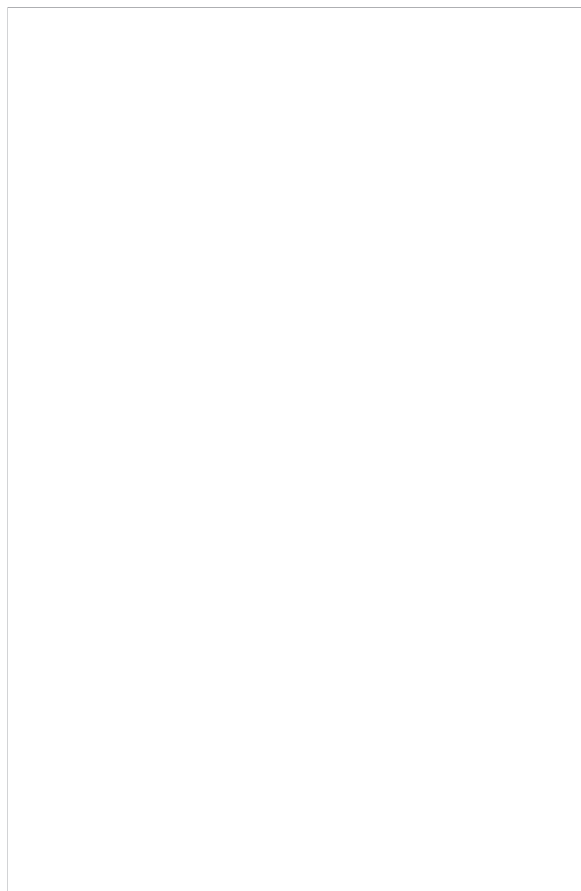

La Sagrada Família a començaments de segle XX

La Pedrera

La casa Batlló

Cerca informació sobre l'anomenat "Quadrat d'Or" del Modernisme de Barcelona.

Et recomanem fer una passejada pel Passeig de Gràcia de Barcelona, on podràs gaudir del edificis modernistes més emblemàtics.

4. Catalunya, fàbrica d'Espanya

4.1 La indústria catalana

Si haguéssim de definir l'economia catalana en el període 1900-1931, hauríem de dir que era una economia industrial.

En aquest període, la indústria del nostre país es diversifica: no només el tèxtil era el motor industrial, sinó que van sorgir noves indústries, com la metal·lúrgica, la química i sobretot l'elèctrica. La indústria tèxtil va perdre pes a causa de la pèrdua del mercat colonial espanyol, sobretot Cuba, a partir de 1898.

No serà fins l'any 1906, quan, gràcies a l'aprovació del Govern espanyol de polítiques proteccionistes, molt reclamades per la burgesia catalana, que el tèxtil català va començar una recuperació.

Pel que fa a la diversificació de la indústria catalana, el nou segle va suposar l'aparició de nous sectors industrials, com l'elèctric, el químic, el del ciment i l'automobilístic.

Aquesta diversificació va ser possible gràcies a la tornada de capitals catalans provinents de les colònies perdudes el 1898 i per l'inici d'inversions d'origen estranger, sobretot angleses i alemanyes, a partir de 1914. Respecte el sector automobilístic, va destacar la marca Hispano Suïza, propietat de la família Elizalde, que va obtenir un reconeixement internacional.

La gran indústria dels anys 10 i 20 va ser l'electricitat. Gràcies a l'electricitat, la indústria catalana es va desenvolupar molt, perquè, a diferència del carbó que era escàs a Catalunya i limitava molt el desenvolupament industrial, l'electricitat, que es generava aprofitant els cabals dels rius del Pirineu català, va possibilitar que s'eliminés la dependència del carbó que s'importava d'Astúries i de l'estranger.

Gràcies a l'electricitat, Catalunya va poder disposar d'una indústria siderúrgica i metal·lúrgica pròpia. L'any 1911 es va fundar a Barcelona la companyia elèctrica més important del país, la *Barcelona Traction, light and power*, coneguda popularment com "la Canadenca", perquè la majoria del capital era canadenc.

La neutralitat de l'Estat espanyol durant la I Guerra Mundial (1914-1918) va afavorir molt la indústria catalana. Durant la guerra, van sorgir noves indústries que proveïen els dos bàndols enfrontats. Però un cop acabada la guerra, moltes d'aquestes indústries van deixar de ser rentables i això va provocar que el Govern espanyol adoptés un seguit de mesures proteccionistes.

4.2 La banca catalana

La banca catalana va perdre pes entre 1900 i 1930, no només al mercat català sinó també a la resta de l'Estat espanyol, en favor de la banca madrilenya i sobretot de la basca. A la dècada dels anys 20, van fer fallida dos dels grans bancs catalans: el Banc de Terrassa i el Banc de Barcelona. La mort definitiva del sistema bancari català va venir de la mà del franquisme, que va afavorir l'absorció de la majoria dels bancs catalans per la banca espanyola. Paral·lelament a la crisi del sector bancari, es va desenvolupar molt el sector de les caixes d'estalvi.

5. La societat catalana

5.1 Una societat industrial: lerrouxisme i sindicalisme

Com la resta de països industrialitzats, Catalunya, va viure un seguit de conflictes socials al llarg de les primeres dècades del segle xx.

El moviment obrer, ara organitzat en sindicats, va lluitar per millorar les condicions de vida dels obrers i transformar una societat amb profundes desigualtats. Així, al 1902, es va convocar una vaga general que va durar una setmana i va mobilitzar més de 80.000 obrers.

Als primers anys del segle xx, el moviment obrer estava aglutinat, majoritàriament, al voltant del lerrouxisme. **Alejandro Lerroux (1864-1949)** va arribar a Barcelona el 1901. Lerroux era un republicà que, amb un discurs **demagog, anticlerical i anticatalanista**, es va presentar com a candidat per Barcelona a les eleccions generals i va sortir elegit diputat amb el suport que va tenir del món obrer. Als seus escrits i actes polítics, Lerroux deia allò que els obrers volien sentir i, al mateix temps, aconseguia allunyar el catalanisme polític de l'ambient obrer; per Lerroux, el catalanisme polític només defensava els interessos de la burgesia. Alguns **estudis històrics han demostrat que Lerroux tenia el suport del Govern central per actuar i evitar, precisament, que els obrers fessin seus els ideals del catalanisme polític**. A partir de la dècada de 1910, la influència del lerrouxisme dintre el moviment obrer va anar de baixa, coincidint amb l'aparició de la Confederació Nacional del Treball (CNT).

Amb la fundació de la CNT el 1911, el moviment obrer es va aglutinar majoritàriament al nou sindicat d'orientació anarquista. Però no només els obrers es van organitzar en sindicats: els treballadors vinculats al comerç, els anomenats "treballadors de coll blanc", és a dir els dependents i els administratius, el 1903 van fundar el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), sindicat d'orientació nacionalista.

5.2 La Setmana Tràgica

Després de la pèrdua de les darreres colònies el 1898, l'Estat espanyol es va fitxar com a objectiu colonial l'ocupació del nord del Marroc, el Rif.

Però l'ocupació va ser molt difícil, ja que les tribus de berbers i beduïns del Magrib s'hi van oposar i es van organitzar en resistència. La resistència va provocar que el Govern espanyol hagués de mobilitzar més tropes per enviar al Marroc, i aleshores es van cridar a files els reservistes, que eren els homes que ja havien fet el servei militar obligatori, el juliol de 1909. Curiosament, els primers reservistes mobilitzats van ser els catalans, la majoria dels quals eren obrers casats i amb fills. A més, l'opinió pública deia que la guerra només era per defensar els interessos d'uns quants burgesos i sectors de l'Església, que es deia que tenia interessos al nord d'Àfrica.

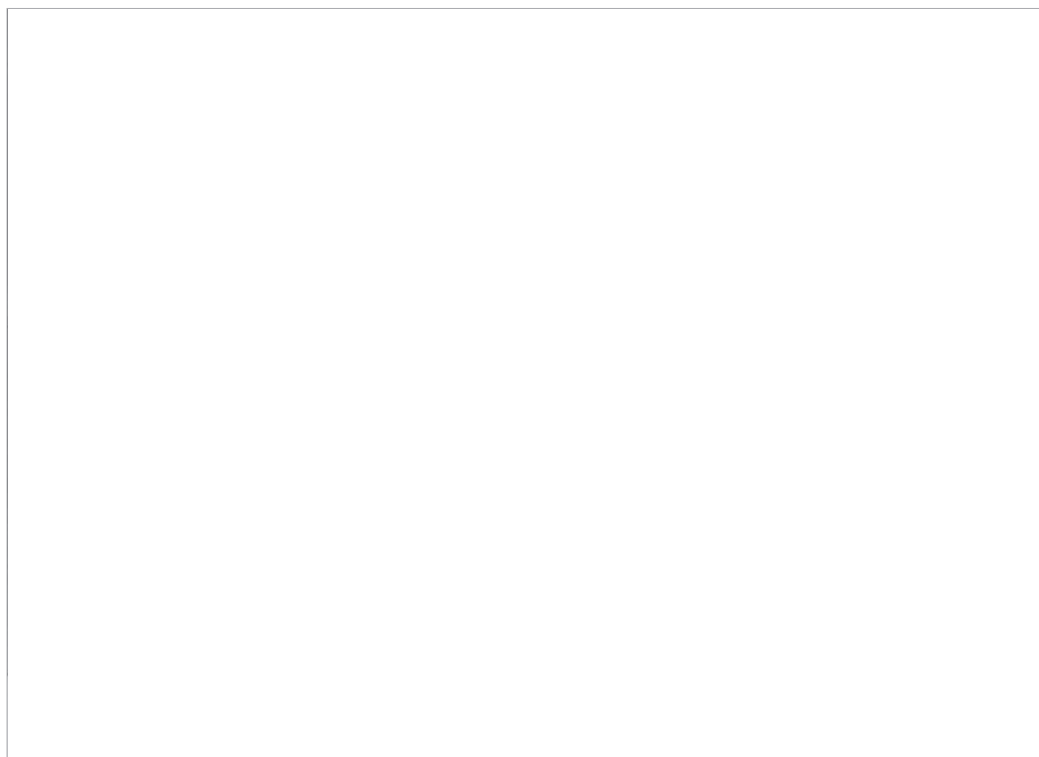
L'embarcament de tropes al port de Barcelona va provocar una gran tensió i els ànims s'anaven crispant. El dia 24 de juliol es va constituir un comitè de vaga format per anarquistes, lerrouxistes i socialistes, que van decidir convocar una vaga general pel 26 de juliol. El Govern central va reaccionar, va declarar l'estat de guerra i va iniciar una forta repressió. El dia 27, la vaga s'havia convertit en

una revolta social obrera: es van aixecar moltes barricades pels carrers de Barcelona i diversos grups “d’incontrolats” van començar a cremar edificis religiosos (esglésies, convents i col·legis). Fins i tot, es van profanar tombes de capellans i monges. Aquesta va ser la característica més important de la revolta, l'**antitclericalisme**, ja que no va ser una revolta contra la burgesia. Els dies 29 i 30 de juliol ja es veia que la revolta fracassaria, ja que no tenia cap direcció que l'organitzés i, a més, cap partit polític d'esquerres els va voler donar suport. El dia 2 d'agost, la revolta havia estat sufocada violentament per l'exèrcit i es va iniciar un forta repressió contra el moviment obrer.

La Setmana Tràgica havia deixat més de 100 morts.

El Govern central va cercar els instigadors de la revolta i va agafar com a “cap de turc” el pensador anarquista Francesc Ferrer i Guàrdia. Ferrer i Guàrdia havia estat un antic col·laborador de Lerroux i l'any 1901 havia fundat l'**Escola Moderna**, amb un sistema pedagògic modern i laic. Sense que es presentés cap prova inculpatòria en l'organització de la revolta, se'ls va jutjar sense cap garantia i se'ls va condemnar a mort. A més dels afusellaments, el Govern va clausurar les escoles que no eren religioses i moltes societats obreres.

Totes aquestes actuacions repressives van provocar un cert malestar en l'opinió pública espanyola i europea, i van tenir com a conseqüència la caiguda del Govern presidit per Maura.

Barricada aixecada durant la Setmana Tràgica a Barcelona, juliol de 1909.

5.3 La consolidació del catalanisme com a moviment social

Com vas estudiar al mòdul *S4 La Forja del Nostre Present*, el catalanisme polític es va organitzar políticament des de finals del segle XIX. L'any 1901 es fundava la

Lliga Regionalista, que seria el partit polític més important de Catalunya fins la dictadura de Primo de Rivera.

La Lliga Regionalista representava un catalanisme moderat i socialment conservador que expressava les inquietuds d'un sector de la burgesia industrial, dels propietaris agraris i de les classes mitjanes. L'objectiu polític de la Lliga era aconseguir l'autogovern per a Catalunya.

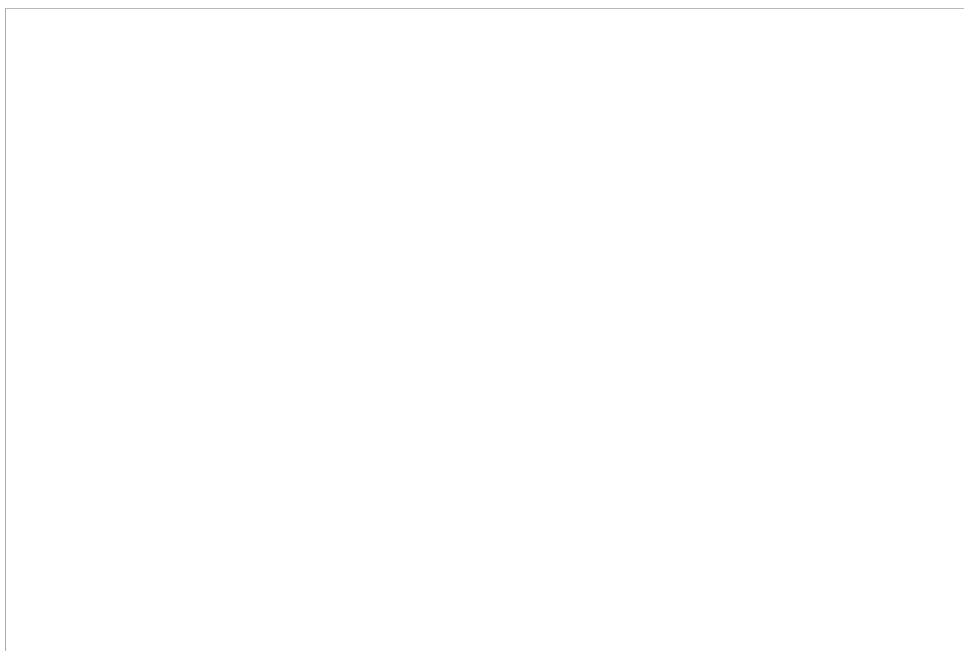
Sota l'impuls de la Lliga, es van iniciar un seguit d'accions de caire catalanista, com la Mancomunitat de Catalunya, la Solidaritat Catalana i la campanya autonomista de 1918-1919.

5.3.1 La Solidaritat Catalana

Els fets van començar al novembre de 1905 arran d'un acudit publicat pel setmanari humorístic *Cu-Cut*, en el qual es ridiculitzava els fracassos de l'exèrcit espanyol, comparant-los amb els èxits del catalanisme polític de la Lliga. La reacció dels militars va ser immediata. Van assaltar les redaccions del *Cu-Cut* i de la *Veu de Catalunya* amb el vistiplau del Govern, que, a més, va promulgar una llei, la de Jurisdiccions, que traspassava a la justícia militar tots els delictes que es consideraven ofensius contra l'exèrcit i la pàtria espanyola.

La reacció del catalanisme també va ser immediata, i el gener de 1906 totes les forces polítiques catalanistes, encapçalades per la Lliga, amb l'excepció dels partits monàrquics espanyols i Lleroux, van formar **la Solidaritat Catalana** per fer força davant les agressions del Govern.

Solidaritat Catalana va mobilitzar la societat catalana i va organitzar diversos actes i mítings. A les eleccions generals del 1907, Solidaritat Catalana va obtenir un èxit electoral total: dels 44 diputats en joc, va obtenir-ne 41. Va ser un gran èxit del catalanisme polític. A partir de 1908, la Solidaritat va entrar en crisi pels diferents interessos dels partits integrants i els fets de la Setmana Tràgica van significar la fi de la Solidaritat.

Acte celebrat per Solidaritat Catalana a Barcelona el 1906

5.3.2 La campanya per a l'Autonomia de 1918-1919

A finals de l'any 1918, la **Mancomunitat de Catalunya** va promoure l'elaboració d'un projecte d'estatut per a Catalunya.

El primer projecte d'estatut va ser rebutjat pel Govern, i llavors la Mancomunitat va elaborar un nou estatut que va ser aprovat pel 98 % dels municipis catalans. La defensa d'aquest nou estatut va aglutinar el catalanisme polític i la societat del país. La majoria d'institucions i associacions de Catalunya s'hi van adherir, i fins i tot les associacions esportives, com el Futbol Club Barcelona.

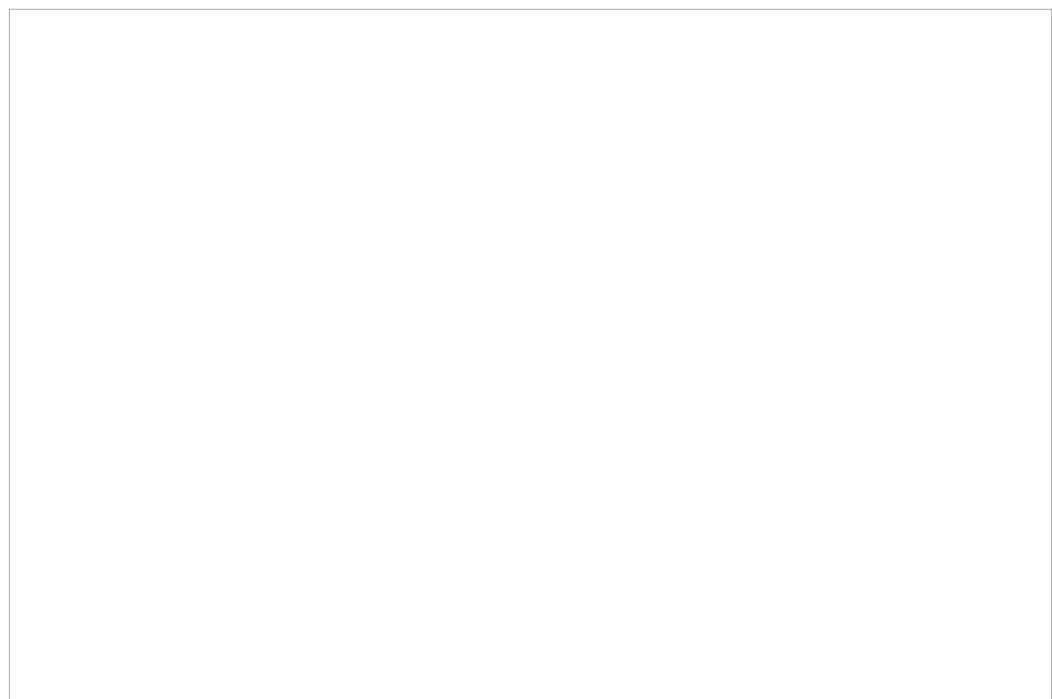
Quan el projecte va arribar a les Corts, va ser molt mal rebut i fins hi tot es van organitzar manifestacions a Madrid en contra que Catalunya tingués un Estatut.

Finalment, les Corts van rebutjar el projecte d'estatut i no se'n va tornar a parlar fins la II República el 1931.

La reacció a Catalunya va ser la de la radicalització del catalanisme amb l'aparició de nous partits polítics, com **Acció Catalana**, resultat de l'escissió dels sectors més catalanista de la Lliga, que no acceptaven la política de subordinació que feia la Lliga amb Madrid. També van sorgir partits clarament independentistes, com **Estat Català**, fundat per Francesc Macià.

Abans de continuar, fes un resum amb les característiques principals de la societat catalana.

Si vols ampliar la informació sobre la consolidació del catalanisme polític, et recomanem visionar el documental *Cambó*, produït per TVCatalunya.

Manifestació en favor de l'Estatut, 1918

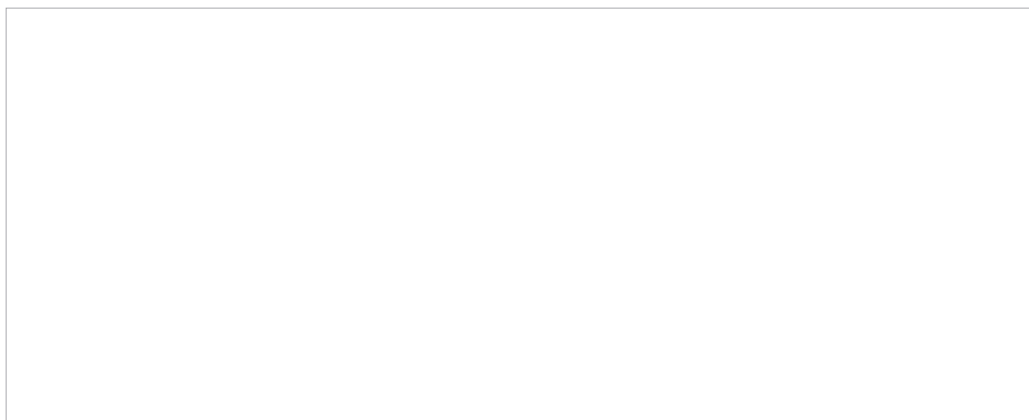
5.4 La crisi de 1917

L'any 1917, el sistema de la Restauració va patir una greu crisi que va accelerar el procés de desintegració d'aquest model polític que funcionava des de 1875 i que desembocaria en el cop d'estat de Primo de Rivera de 1923.

A la primavera de 1917, el govern del conservador Eduardo Dato, davant la impossibilitat de tenir suports polítics, va decidir tancar les Corts i suspendre les garanties constitucionals.

Aquest fet tant greu i antidemocràtic va ser aprofitat per la Lliga de Cambó per convocar una Assemblea de Parlamentaris pel juliol de 1917. A l'Assemblea hi van assistir, a part dels diputats nacionalistes catalans, els diputats republicans i socialistes espanyols. L'Assemblea volia la reobertura de les Corts i la formació d'un govern de concentració que preparés la celebració d'unes noves eleccions generals.

Paral·lelament a la crisi política, va esclatar una nova crisi social quan, al mes d'agost, la Unió General de Treballadors (UGT) a la resta de l'estat i la CNT a Catalunya van declarar la vaga general. Aleshores, el Govern va anar a cercar l'ajuda de l'exèrcit per sufocar la vaga. Al cap de pocs dies, l'exèrcit va acabar violentament amb la vaga (van morir 70 obrers) i es va convertir en el gran salvador del sistema de la Restauració, ja que havia evitat l'èxit de la vaga revolucionària.

L'exèrcit als carrers de Barcelona durant la vaga general de 1917. Arxiu Vanguardia

Aquest fet va fer que l'exèrcit, que el 1916 s'havia organitzat sindicalment en les anomenades Juntas de Defensa per reivindicar una millora de la seva situació econòmica i professional, gràcies a la resolució de la vaga veiés millorada la seva situació, alhora que reclamava un major protagonisme de l'exèrcit en la política espanyola per tal de salvar-la dels greus problemes que patia Espanya; els partits polítics, el nacionalisme català i el moviment obrer.

Les conseqüències de la vaga general van ser polítiques i socials. Pel que fa a les polítiques, a l'última Assemblea de Parlamentaris celebrada a Madrid l'octubre de 1917, la Lliga va retirar el seu suport a l'Assemblea, ja que aquesta havia simpatitzat amb la vaga, sobretot els republicans i els socialistes.

Llavors la Lliga canvià d'estratègia i decidí col·laborar en un govern de concentració, presidit pel liberal García Prieto, que s'oposava als plantejaments de l'As-

semblea de Parlamentaris. La Lliga va preferir salvar la Restauració que recolzar una revolució social.

Les conseqüències socials van ser més greus, ja que van comportar la radicalització del moviment obrer.

5.5 La vaga de la Canadenca i la violència social (1918-1923)

Com ja has vist, un cop acabada la I Guerra Mundial, moltes indústries creades durant el conflicte van entrar en crisi quan els països europeus van reprendre les seves economies. Llavors, moltes fàbriques de l'Estat espanyol van tancar, amb l'augment consegüent de l'atur i del malestar social, ja agreujat des de la vaga de 1917.

A Andalusia, la situació al camp es va agreujar molt. Els anys 1918, 1919 i 1920 van ser coneguts com el **Trienni Bolxevic** (recorda que l'octubre de 1917 havia triomfat la revolució bolxevic a Rússia). Durant el Trienni, els jornaleros andalusos van paraitzar les collites, el Govern va declarar l'estat de guerra i va fer intervenir l'exèrcit per evitar la paralització del camp.

A les ciutats, després de la vaga de 1917, l'obrerisme es va reorganitzar. El juny de 1918, la CNT es va reorganitzar en Sindicats Únics, és a dir, sindicats que agrupaven tots els treballadors d'un mateix ram de producció. Així, es va aconseguir cohesionar més els obrers d'un mateix ofici i, al mateix temps, va augmentar el nombre d'afiliats a la CNT, que l'any 1919 passava dels 700.000. La reestructuració de la CNT en sindicats únics va ser obra del líder sindicalista Salvador Seguí, conegut com "el Noi del Sucre". Seguí era el líder del sector majoritari a la CNT, que volia aconseguir les millores laborals i socials, no a través de la revolució social, sinó a través d'actuacions concretes. Per contra, el sector anarquista de la CNT era partidari de la revolució social mitjançant la vaga revolucionària o els atemptats.

El sector liderat per Salvador Seguí va organitzar la Vaga de la Canadenca (febrer-abril de 1919), que era l'empresa hidroelèctrica més important del país. Els sindicats únics de l'aigua, el gas i l'electricitat van declarar la vaga, van aturar totes les indústries i fins i tot van deixar a les fosques la ciutat de Barcelona. La vaga va paraitzar el 70 % de la indústria catalana i al mes de març també es va sumar a la vaga el sector dels serveis públics. Davant la situació de col·lapse total, el Govern va decretar l'estat de guerra i va ordenar que l'exèrcit es fes càrrec del funcionament dels serveis públics. Malgrat l'estat de guerra, el Govern va decidir negociar amb els sindicalistes. Després de setmanes de lluita i de negociació, es va arribar a un acord el 17 de març de 1919, que va representar un èxit per la CNT, ja que, entre altres coses, es va aconseguir la jornada laboral de 8 hores.

No obstant, la vaga va tornar el 24 de març, quan la justícia militar volia afusellar 3 vaguistes. Llavors, la situació es va radicalitzar molt a causa de l'èxit sindical aconseguit el 17 de març. El Govern va adoptar una estratègia de repressió i de la utilització de l'exèrcit. Per evitar un nou col·lapse, la patronal i els poders polítics van organitzar un comitè d'emergència que, a part de garantir els serveis bàsics,

va mobilitzar grups armats i la policia per reprimir violentament el moviment obrer. Malgrat que la vaga de Barcelona es va estendre per altres ciutats de l'Estat, finalment, el 14 d'abril de 1919 la forta repressió va aturar la vaga.

La violència social (1918-1923)

Per evitar una nova vaga com la de la Canadenca, que havia estat un èxit pel món obrer i sindical, la patronal va decidir agrupar-se formant la Federació Patronal, el 1919, amb l'objectiu de fer front a l'enfortida **CNT**.

La Federació Patronal va actuar per una doble via. Per una banda, pressionava els obrers a través de la tècnica del *locaut* (tancant les fàbriques i deixant els obrers sense feina i salari) i, per l'altre, per la via violenta mitjançant la creació del **Sindicat Lliure**, format per pistolers assalariats per lluitar contra els pistolers de la CNT. És per això que a aquesta època se la coneix com la del **"pistolerisme"**.

Sabies que a Barcelona, entre 1921 i 1923, van morir més de 200 obrers i, entre amos i encarregats de fàbrica, més de 40?

Durant el "pistolerisme" van morir a mans dels pistolers de la patronal, que a més estaven protegits pel Govern, destacats dirigents defensors dels drets dels treballadors, com Francesc Layret (1920) o el sindicalista Salvador Seguí (1923). Però també van morir a mans dels pistolers sindicals diversos burgesos, polítics, com el president del Govern Eduardo Dato (1921), i diverses autoritats de l'Església. En aquesta etapa, també hi va haver moltes vagues. Així, per exemple, el 1920 hi va haver més de 1.000 vagues que van mobilitzar més de 260.000 obrers.

La repressió exercida pel Govern contra el sindicalisme es va radicalitzar a partir de 1921 amb l'aprovació de la Llei de Fugues, que autoritzava l'assassinat de sindicalistes, simulant que, mentre eren detinguts, intentaven fugir.

6. La dictadura de Primo de Rivera

6.1 La política social i econòmica de la Dictadura

Com vas estudiar al mòdul *La Forja del Nostre Present*, l'any 1923, el sistema de la Restauració estava col·lapsat. Les fortes tensions socials, les derrotes de l'exèrcit espanyol al Marroc (a la batalla d'Annual, el 1921, on van morir 12.000 soldats espanyols) i la incapacitat dels partits polítics de la Restauració van fer que el Capità General de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, amb el vistiplau del Rei, d'una part de l'exèrcit i de sectors de la burgesia i dels terratinents, fes un cop d'estat i instaurés una dictadura militar, que havia de ser una solució transitòria, però que es va allargar fins el 1930.

La Dictadura va militaritzar la societat. Va suspendre la Constitució de 1876 i les Corts, a més va destituir membres de les diputacions provincials i dels ajuntaments. El sindicalisme de la CNT va ser il·legalitzat, així com els sindicats nacionalistes, com el Centre Autònom de Dependents del Comerç i la Indústria (CADCI).

L'únic sindicat que no es va il·legalitzar va ser la UGT, i es van potenciar molt els sindicats lliures d'orientació conservadora.

La guerra colonial del Marroc va acabar amb èxit després de la victòria d'Alhucemas, el 1925.

A nivell econòmic, la Dictadura va practicar una economia des de l'Estat. La política econòmica es dirigí a la construcció de grans obres públiques. Així, es van construir carreteres, ferrocarrils, el metro de Barcelona i grans infraestructures hidroelèctriques. A més, l'estat va subvencionar empreses deficitàries i va practicar una política proteccionista. L'estat també va crear monopolis, que eren controlats per ell mateix, com Telefónica, CAMPSA, o Iberia.

6.2 L'oposició a la Dictadura dins l'Estat

Malgrat l'ampli suport inicial a la Dictadura, a partir de 1926 l'oposició es va anar generalitzant, sobretot des dels sectors que l'havien recolzat, com la banca i la burgesia.

També dintre del mateix exèrcit, es van alçar veus crítiques contra la Dictadura i van protagonitzar complots com els de 1926 i 1928, que van fracassar. Des de l'àmbit de la política, l'oposició va venir des de les files conservadores de la mà de José Sánchez Guerra i sobretot dels partits republicans i nacionalistes, com Acció Catalana i el Partit Republicà Català, a part de la UGT i de la CNT, que actuava des de la clandestinitat.

Un altre front d'oposició va ser l'intel·lectual i l'universitari. Des de la intel·lectualitat, van destacar, entre altres, Miguel de Unamuno, Valle Inclán, Blasco Ibáñez i Ortega i Gasset.

Les universitats també van ser un lloc d'oposició, fins al punt que, el 1928, van ser tancades les universitats de Barcelona i Madrid.

6.3 Catalunya i la Dictadura

Com vas estudiar al mòdul *La Forja del Nostre Present*, la Dictadura va exercir una forta repressió contra el catalanisme, en totes les seves manifestacions, ja fossin culturals, socials o polítiques.

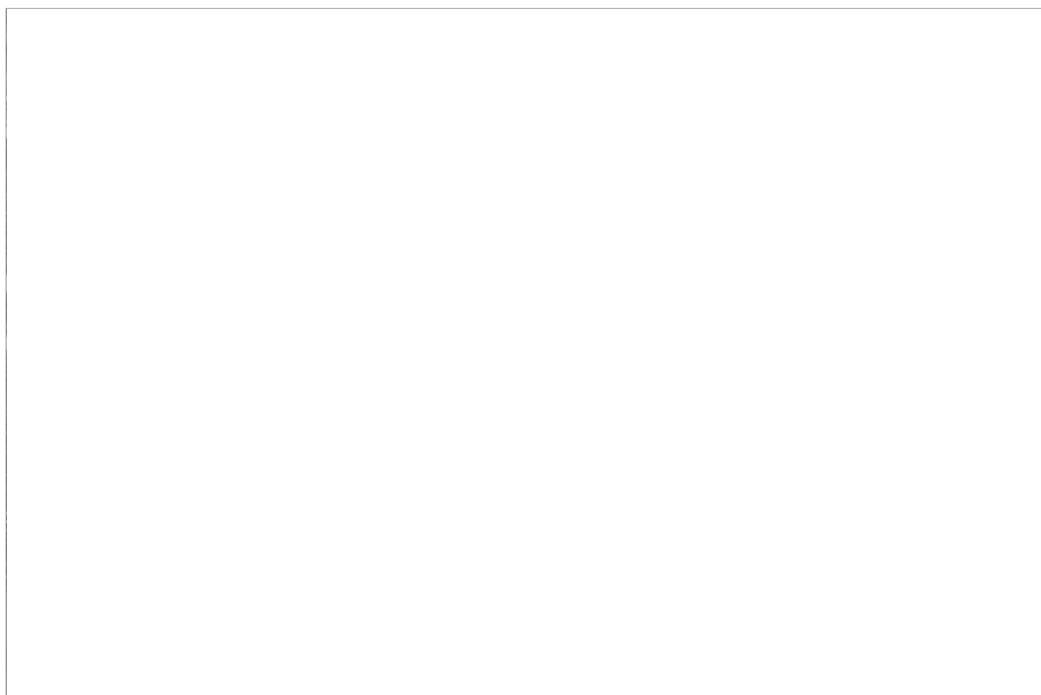
El mateix 1923, es va prohibir l'ús públic del català. Es van il·legalitzar els partits nacionalistes i la Dictadura va intervenir totes les institucions del país i moltes d'elles van ser clausurades, com la Mancomunitat de Catalunya el 1925.

En l'ensenyament, es va aplicar una política castellanitzadora i es van depurar molts mestres i professors. Fins i tot l'Església va patir la Dictadura, ja que molts sectors es van negar a castellanitzar-se.

Moltes organitzacions socials i esportives, com els ateneus, els grups excursionistes i les associacions corals, van ser controlades o clausurades.

Com a tall d'exemple de la repressió exercida per la Dictadura, arran d'un partit d'homenatge a l'Orfeó Català organitzat pel Futbol Club Barcelona el 14 de juny

de 1925 i en el qual gran part del públic va xiular la interpretació de l'himne nacional espanyol a l'inici del partit, va comportar la suspensió del F.C. Barcelona per 6 mesos i de l'Orfeó Català de per vida, i, a més, el fundador i president del club, Joan Gamper, va haver d'exiliar-se.

Inauguració de l'Exposició Universal de 1929

Per completar aquesta unitat pots mirar els vídeos:

Unitat 18 *Estat liberal, moviment obrer i catalanisme*

Àmbit de les ciències socials i de la participació

Col·lecció:

Activitat 1

(V)

(F)

Activitat 2

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Activitat 3

Activitat 4

Activitat 5

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or green ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible][illegible]

(V) (F)

[illegible][illegible]

ASPECTES POLÍTICS	ASPECTES MILITARS	ASPECTES SOCIALS	ASPECTES ECONÒMICS

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Activitat 1

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or green ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 1

Activitat 2

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Activitat 4

ANY	SECTORE PRIMARI	SECTOR SECUNDARI	SECTOR TERCIARI

This image shows a full page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical margin lines or other markings on the paper.

Activitat 5

(V)

(F)

- **Prevalence** – the proportion of people in a population who have a disease at a particular point in time
- **Incidence** – the proportion of people in a population who develop a disease over a period of time
- **Prevalence** = **Incidence** × **Duration**
- **Prevalence** = **Incidence** × **Survival**

Activitat 6

Activitat 7

[illegible]

Activitat 8

Activitat 9

Activitat 10

Activitat 11

Activitat 1

	(V)	(F)
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐

Activitat 2

• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐

Activitat 3

• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐

Activitat 4

• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐

Activitat 5

• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de l'interior.	☐	☐
• La indústria catalana es concentra a les zones de la costa.	☐	☐

resposta oberta

Resposta orientadora. Aquest escrit és un clar exemple del pensament de Lerroux. A través d'un missatge clarament anticlerical, vol provocar una revolta social utilitzant la classe obrera.

Hi ha una relació molt directa, ja que la Setmana Tràgica va ser una revolta anticlerical amb un rerefons de malestar social provocat per la guerra colonial al Marroc. Lerroux es caracteritzava per fer un discurs molt anticlerical que quallava entre el món obrer de començaments de segle xx.

Activitat 6

CIUTAT	NOMBRE D'HABITANTS EL 1900	NOMBRE D'HABITANTS EL 1931

Barcelona, Sabadell i Terrassa.

El procés d'industrialització va comportar un moviment de població del camp cap als nuclis urbans, on hi havia les indústries.

Activitat 7

	(V)	(F)
• La Lliga estava en contra de la vaga.	☐	☐
• El Govern va aplicar una forta repressió amb l'ajut de la patronal.	☐	☐
• La vaga va paralitzar el 70 % de la indústria catalana.	☐	☐
• El Govern va evitar un nou èxit dels vaguistes.	☐	☐
• La vaga també es va afegir el sector dels serveis públics.	☐	☐
• La vaga va obtenir un èxit en aconseguir la jornada laboral de vuit hores.	☐	☐

Activitat 8

Perquè l'Assemblea havia recolzat la vaga general, sobretot els socialistes i els republicans, i la Lliga estava en contra de la vaga.

Activitat 9

Entre febrer i abril de 1919, es va desenvolupar l'anomenada vaga de la Canadenca, que era l'empresa hidroelèctrica més important de Catalunya. La vaga, que reivindicava millores laborals, va paralitzar el 70 % de la indústria catalana. A la vaga també es van afegir el sector dels serveis públics. Inicialment, la vaga va obtenir un èxit en aconseguir la jornada laboral de vuit hores, però posteriorment la vaga es va radicalitzar quan la justícia militar volia afusellar tres vaguistes. El Govern, per evitar un nou èxit dels vaguistes, va aplicar una forta repressió amb l'ajut de la patronal que va acabar amb la vaga.

Activitat 10

Per fer aquest exercici, et recomanem que utilitzis la *Gran Enciclopèdia Catalana*, el *Diccionari d'Història de Catalunya* (Ed. Vicens Vives) o ho pots cercar a Internet.

Activitat 11

ASPECTES POLÍTICS	ASPECTES MILITARS	ASPECTES SOCIALS	ASPECTES ECONÒMICS
a) suspensió de la Constitució de 1876 i de les Corts f) repressió contra qualsevol manifestació catalanista	c) fi de la guerra colonial al Marroc	b) il·legalització dels sindicats g) depuració de mestres i professors en l'ensenyament	d) construcció de grans obres públiques e) creació de monopolis estatals

Activitat 1

Baixada dels índex de natalitat i mortalitat, nivell molt elevat d'analfabetisme, societat bàsicament agrícola.

Activitat 2

La pèrdua de les darreres colònies espanyoles va provocar una greu crisi en el sistema polític de la Restauració.

Reacció política que va sorgir com a conseqüència de la crisi de 1898 i la necessitat de regenerar els sistema de la Restauració.

Activitat 3

ANY	SECTORE PRIMARI	SECTOR SECUNDARI	SECTOR TERCIARI

El sector primari.

El sector terciari.

El sector primari.

Activitat 4

Les causes de l'augment van ser la disminució de la taxa de mortalitat i, sobretot, la primera gran onada migratòria del segle xx. Aquest primers immigrants provenien sobretot de l'Aragó, el País Valencià i Múrcia.

Activitat 5

- ☐ **V**
- ☐ **F**
- ☐ **V**
- ☐ **V**

Activitat 6

Gràcies a la electricitat, Catalunya va poder disposar d'una indústria siderúrgica i metal·lúrgica pròpia.

Activitat 7

- ☐ cerca la definició als continguts de la unitat.
- ☐ cerca la definició als continguts de la unitat.
- ☐ cerca la definició als continguts de la unitat.

Activitat 8

La Solidaritat Catalana creada el 1906 i la campanya per a l'Estatut d'Autonomia de 1918.

Activitat 9**Resposta orientadora**

Primavera 1917: el Govern, com que no té suport parlamentari, decideix suspendre les Corts i les garanties constitucionals.

Juliol de 1917: Assemblea de Parlamentaris a Barcelona que reivindica la reobertura de les Corts i la formació d'un govern de concentració que preparés la celebració d'unes noves eleccions generals.

Agost de 1917: vaga general que és reprimida violentament per l'exèrcit.

Octubre de 1917: darrera Assemblea parlamentària celebrada a Madrid en què la Lliga Regionalista retira el seu suport a l'Assemblea, ja que aquesta havia simpatitzat (sobretot els socialistes i els republicans) amb la vaga general del mes d'agost. Llavors, la Lliga decideix participar en la formació d'un govern de concentració presidit per un liberal que s'oposava als plantejaments defensats per l'Assemblea de Parlamentaris.

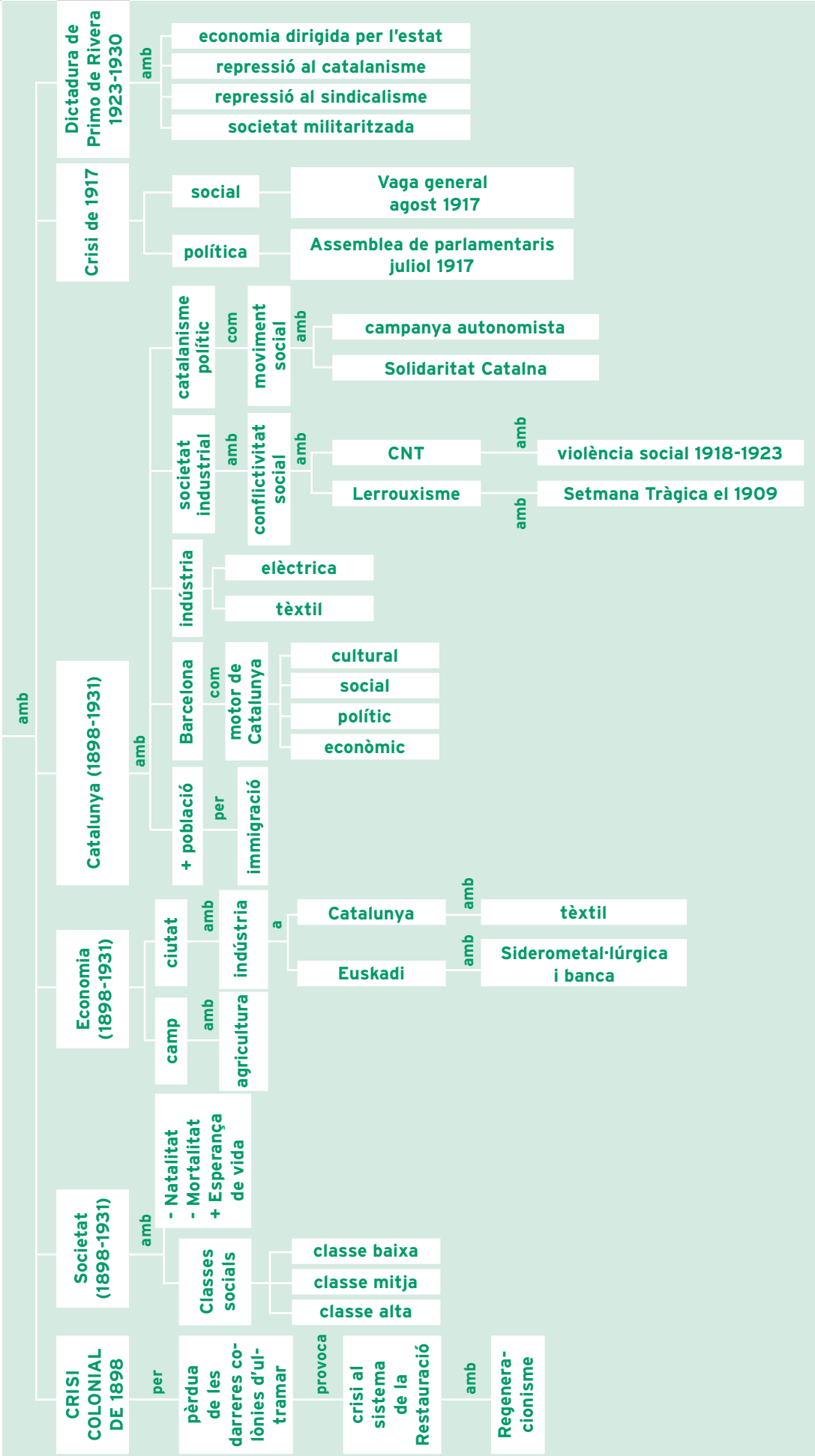
Activitat 10

Per una banda, la patronal, que el 1919 es va agrupar formant la Federació Patronal a través del Sindicat Lliure (format per pistolers a sou) i, per l'altra banda, la CNT a través dels seus pistolers.

Activitat 11

La militarització de la societat. La suspensió de la Constitució de 1876 i les Corts. La il·legalització dels sindicats i dels partits catalanistes. La política econòmica dirigida des de l'Estat i creació de monopolis. La forta repressió contra qualsevol manifestació catalanista.

LA CRISI COLONIAL I EL REGNAT D'ALFONS XIII (1898-1931)

com ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitats complementàries en què ho has treballat	Activitats d'avaluació en què ho has treballat

Unitat 2

REPÚBLICA, GUERRA CIVIL I FRANQUISME (1931-1975)

què treballaràs?

49

QUÈ TREBALLARÀS?

UNITAT 2

12. CATALUNYA DINS L'ESPANYA DEL SEGLE XX

Ciències Socials i de la Participació

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- La II República es va desenvolupar a l'Estat espanyol entre 1931 i 1939.
- Durant el govern de les esquerres (1931-1933), es van iniciar una política de caire reformista.
- Les principals reformes es van fer en l'Exèrcit, l'Església, el camp i l'Estat de les autonomies.
- Les polítiques reformistes republicanes van fracassar a causa de l'oposició que van exercir tant els sectors més conservadors de la societat com els sectors més radicals.
- Durant la II República, es va produir una forta conflictivitat social, tant al camp com a les ciutats.
- Entre 1936 i 1939 es va desenvolupar la Guerra Civil Espanyola.
- Les causes que van provocar la guerra civil van ser de caire social, econòmic i polític.
- D'entre les causes socials, cal destacar els enfrontaments civils i polítics que es van anar produint al llarg del segle XIX entre els partidaris d'establir un estat conservador a mode de l'Antic Règim i els partidaris d'establir un estat liberal.
- Les causes immediates que van provocar l'esclat de la guerra cal cercar-les en el fracàs que van tenir les polítiques reformistes, iniciades pel Govern de la II República, no acceptades ni pels sectors més conservadors ni pels sectors més radicals de la societat espanyola.
- A Catalunya, l'esclat de la guerra, amb el fracàs del cop d'estat, va significar l'inici de l'anomenada "revolució social" que va comportar, entre altres coses, una col·lectivització de les fàbriques i dels serveis públics.
- La política econòmica de la Generalitat es va orientar, durant la guerra, cap a una indústria de guerra.

- Durant la guerra, la Generalitat va introduir un seguit de polítiques socials i educatives molt avançades pel seu temps.
- La fi de la guerra, amb la derrota de la legalitat republicana, va significar la implantació d'un règim dictatorial presidit pel general Franco, guanyador de la guerra.
- El franquisme es va desenvolupar entre 1939 i 1975, i el podem dividir en tres etapes ben diferenciades: la postguerra (1939-1959), el "desarrollismo" (1959-1973) i la fi de la Dictadura (1973-1975).
- Durant la postguerra, el règim va aplicar una política econòmica autàrquica i una forta repressió social.
- A partir de 1951, l'ajuda econòmica que van començar a donar els EUA i l'obertura cap a una economia de mercat i exterior van ser els factors claus que van ajudar a redreçar l'economia espanyola.
- La indústria catalana de la postguerra, a més de les penúries provocades per l'autarquia, va haver de fer front a les dificultats polítiques provocades per la Dictadura.
- Malgrat la forta repressió exercida pel franquisme, tant des de la resta de l'Estat amb el Partit Comunista d'Espanya (PCE), la CNT i els maquis, com des de Catalunya, amb el Front Nacional de Catalunya (FNC), el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), la CNT i sectors catòlics vinculats a Montserrat, es va organitzar una resistència a la Dictadura des de els primers temps de la postguerra.
- Entre 1959 i 1973 es va desenvolupar l'etapa del "desarrollismo", definida pel pas d'una economia autàrquica i interior a una de mercat i exterior.
- La nova política econòmica va provocar que l'Estat espanyol passés de ser una societat agrícola i rural a ser industrial i urbana.
- Els sectors claus del desenvolupament econòmic van ser: el siderúrgic, l'automobilístic, el químic, el turisme i el tèxtil.
- La mecanització de l'agricultura va provocar un gran èxode de població del camp cap els nuclis urbans industrialitzats.
- A Catalunya, entre 1960 i 1975, van arribar prop d'un milió i mig de persones procedents sobretot d'Andalusia, Castella, Extremadura i Aragó.
- Al llarg dels anys seixanta, es va anar articulant una nova oposició política i social a la Dictadura.

- L'etapa final de la Dictadura es va caracteritzar per la crisi econòmica, la conflictivitat social, la forta oposició exercida des de sectors polítics, socials i culturals contra la Dictadura, pel tancament en si mateixa de la Dictadura i per l'augment de la repressió social i política.

En acabar aquesta unitat hauries de ser capaç de:

- Explicar les polítiques reformistes principals iniciades durant la II República.
- Explicar la forta conflictivitat social que es va viure fins l'esclat de la Guerra Civil.
- Definir les causes socials que van provocar l'esclat de la Guerra Civil.
- Explicar què va ser la "revolució social" a Catalunya durant la guerra.
- Definir les col·lectivitzacions i la política econòmica i social realitzada per la Generalitat durant la Guerra Civil.
- Explicar les característiques principals de la política econòmica i social del règim franquista durant l'etapa de la postguerra entre 1939 i 1959.
- Identificar els protagonistes principals de la resistència a la Dictadura durant la postguerra.
- Explicar les característiques econòmiques i socials principals de l'etapa del "desarrollismo" entre 1959 i 1973.
- Analitzar la nova resistència política i social a la Dictadura a partir dels anys seixanta i setanta.

1. Les reformes socials i econòmiques de la II República

Com vas estudiar al mòdul *La Forja del Nostre Present*, la caiguda de la dictadura de Primo de Rivera també va precipitar la caiguda de la monarquia i la proclamació de la II República l'abril de 1931.

Durant la primera etapa republicana (1931-1933), en què van governar els partits d'esquerres, es van iniciar un seguit de reformes i millores socials, com la jornada laboral de vuit hores, la regulació del dret de vaga, la llei d'accidents laborals al camp i la llei de contractació laboral. També, en l'àmbit de l'ensenyament, es van construir més de 10.000 aules i es van preparar més de 7.000 professors.

Però, malauradament, aquesta política reformista va fracassar, a causa de les pressions que exercien, per una banda, els sectors més conservadors de la societat espanyola que no veien amb bons ulls aquestes reformes que feien perillar els seus interessos i privilegis, i, per l'altra banda, els sectors més radicals de l'esquerra política i els sindicats obrers i pagesos que veien les reformes de la República com a molt moderades i lluny d'aconseguir les reformes que ells volien.

1.1 La reforma militar

La monarquia d'Alfons XIII havia protegit i donat un gran protagonisme als generals i oficials de l'exèrcit, sobretot els anomenats "africanistes", que havien fet carrera a l'exèrcit colonial del Marroc.

Per això, la República no va ser ben vista pels estaments militars i encara menys quan es va aprovar la llei de reforma de l'exèrcit, la Llei Azaña d'abril de 1931.

Aquesta llei oferia la possibilitat de retirar-se si no es volia jurar fidelitat a la República amb el sou íntegre. Es van acollir a aquesta llei 80 generals i més de 12.000 oficials. Així, el govern republicà reduïa el nombre d'oficials, que passava de 20.000 a 8.000. Paral·lelament, el govern d'Azaña creava un cos militar d'ordre públic, la Guàrdia d'Assalt, que era fidel a la República. També es va crear el cos de sotsoficials i es va tancar l'Acadèmia Militar, que es trobava a Saragossa.

1.2 La reforma de l'Església

La Constitució republicana definia l'Estat espanyol com a no confessional i va establir la llibertat de cultes, no només el catòlic.

L'any 1933 es va aprovar la llei de Congregacions, que va tenir la forta oposició de l'Església i dels sectors més conservadors de la societat. La llei prohibia a l'Església, entre altres coses, exercir l'ensenyament i tenir interessos econòmics en la indústria i el comerç. El Govern també va aprovar el matrimoni civil i el divorci i, finalment, es va aprovar que, a partir de 1935, l'Estat suprimiria el pressupost de l'Església.

1.3 Els intents per millorar la situació al camp espanyol: la reforma agrària

Des de el primer moment, el Govern de la República va intentar resoldre la greu situació que patia el camp espanyol, ja que l'Estat espanyol era bàsicament agrícola.

Més del 60 % dels pagesos treballaven com a jornalers, és a dir, treballaven per jornada de dia. Els grans propietaris rurals només els contractaven en èpoques de sega o collita. Això feia que els pagesos jornalers visquessin en condicions de misèria permanent, sense possibilitats de prosperar i millorar les seves condicions de vida. Els pagesos jornalers reclamaven la propietat de la terra que treballaven per resoldre la seva situació.

Un altre grup de pagesos treballava la terra dels grans propietaris en condicions d'arrendament, és a dir, de lloguer.

Finalment, hi havia un grup de pagesos que eren propietaris de les terres que treballaven.

El setembre de 1932, les Corts van aprovar la Llei de reforma agrària i es va crear l'Institut de Reforma Agrària per aplicar aquesta llei. Una part de la terra va ser expropiada amb indemnitzacions i les terres dels grans d'Espanya (alta noblesa espanyola, que era fidel a la monarquia) es van expropiar sense indemnitzacions. L'aplicació d'aquesta llei va ser molt complexa i difícil, i els resultats positius van ser molt escassos.

1.4 L'Estat de les autonomies

Un cop aprovada la constitució republicana, es va procedir a l'elaboració de projectes d'estatut d'autonomia per a Catalunya (1932), País Basc (1936) i Galícia (1938). Un cop aprovat l'Estatut de Catalunya, i malgrat les limitacions polítiques i les dificultats econòmiques, la Generalitat republicana va dur a terme una importantíssima obra de govern, sobretot en els àmbits de l'ensenyament, la cultura, la sanitat i el benestar social.

En ensenyament, i fins l'esclat de la Guerra Civil, es van crear unes 2.000 aules, es van millorar les condicions professionals i laborals dels mestres, es van introduir les polítiques pedagògiques renovades i es van crear moltes colònies d'estiu.

En l'àmbit cultural, es van crear biblioteques i arxius i es va potenciar la conservació del patrimoni artístic. També es va promoure el teatre i la difusió de la llengua catalana. Així, l'any 1932 es va publicar el *Diccionari General de la Llengua Catalana*.

En sanitat, la Generalitat va reorganitzar l'atenció primària, es van construir hospitals i es va reformar l'assistència psiquiàtrica, i a més es van dur a terme campanyes de vacunació.

En l'àmbit del benestar, es va crear l'Institut contra l'Atur Forçós i del Consell de Treball i es van reorganitzar serveis d'assistència social, i també es van construir habitatges per millorar les condicions de vida de les classes treballadores.

2. La conflictivitat social durant la II República

Durant la dècada de 1930, el món occidental va viure una època de forta repressió com a conseqüència del crac borsari de 1929.

L'Estat espanyol, encara que amb menys intensitat, també va patir les conseqüències de la forta repressió, sobretot pel que fa a les exportacions agrícoles als països europeus.

El període de 1931-1933, sota el govern de les esquerres, va provocar que la burgesia no fes inversions industrials i els índex de la borsa es van reduir a la meitat, mentre que, sota el govern de les dretes (1934-1936), la burgesia va tornar a fer inversions.

La conseqüència més greu de l'estancament econòmic durant la II República va ser l'elevat índex de l'atur, sempre per sobre del 30 %. Aquest fet va provocar que augmentés molt la conflictivitat social, sobretot a les ciutats, on es van convocar nombroses vagues; només a l'any 1933, més de 150.000 treballadors van fer vagues a Barcelona.

Els sectors més perjudicats per la crisi van ser el de la construcció, el metallúrgic i el tèxtil.

2.1 La revolta d'Astúries de 1934

La revolta a Astúries va ser una conseqüència directa, com també ho van ser **els Fets d'Octubre a Catalunya** que ja vas estudiar a la *Forja del Nostre Present*, de l'entrada de la CEDA (Confederación Española de Derechas Autonomas) en el govern de dretes, que havia guanyat les eleccions generals de novembre de 1933. A Astúries, el 6 d'octubre de 1934, va esclatar una revolta social encapçalada per la UGT, la CNT i els miners asturians. La revolta va triomfar i fins el 17 del mateix octubre Astúries visqué sota el control d'un Comitè Revolucionari. El Govern, per posar fi al conflicte, va enviar l'exèrcit d'Àfrica dirigit pel general Franco. Franco va reprimir violentament la revolta, on hi va haver més de 1.500 morts i centenars d'empresonats. Finalment, la revolta va acabar el 17 d'octubre.

La Guàrdia Civil amb un grup d'armes requisades als miners revoltats d'Astúries.

Proclamació de l'Estat Català el 6 d'octubre de 1934 al Palau de la Generalitat.

Per saber què van ser els Fets d'Octubre de 1934 a Catalunya, pots trobar la informació al mòdul *La Forja del Nostre Present*.

2.2 La conflictivitat social a Catalunya: el conflicte rabassaire

A Catalunya, el Govern de la Generalitat va intentar millorar la situació del camp, sobretot dels pagesos arrendataris, que eren la majoria del país. Aquests pagesos treballaven la terra dels propietaris agrícoles mitjançant diferents tipus de contractes. El contracte de "rabassa morta" era el que feien els pagesos que treballaven la vinya. Aquest contracte era vigent mentre la vinya visqués, i aquest fet creava greus problemes entre els pagesos rabassaires i els propietaris.

L'any 1922, es va fundar la Unió de Rabassaires, sindicat que agrupava els pagesos rabassaires, per tal de fer força i millorar la seva situació. Un dels fundadors del sindicat fou el que després seria president de la Generalitat, Lluís Companys.

Amb la Generalitat republicana es va intentar donar solució al conflicte rabassaire i es va elaborar la Llei de Contractes de Conreu del 1934. La llei pretenia, entre altres aspectes, que els pagesos poguessin comprar les terres que treballaven. El Parlament de Catalunya va aprovar la llei amb els vots d'ERC i del diputat d'UDC. La Lliga, malgrat ser una llei molt moderada, va votar en contra.

L'aprovació de la llei va fer que la Lliga, pressionada pels grans propietaris, portés la llei al Tribunal Constitucional, que va declarar la llei com a inconstitucional perquè considerava que el Parlament de Catalunya no tenia competències per legislar sobre aquest punt.

Aquest fet va provocar una gran crispació entre les forces polítiques i socials catalanes i entre la Generalitat i el Govern central.

Finalment, es va arribar a un acord al mes de setembre, però, l'esclat dels Fets d'Octubre i la suspensió posterior de l'autonomia catalana van impossibilitar l'aplicació de la llei.

3. La Guerra Civil (1936-1939)

Com recordaràs quan vas estudiar *La Forja del Nostre Present*, la Guerra Civil fou la conseqüència del fracàs del cop d'estat fet per diversos militars encapçalats, entre altres, pel general Franco i amb el suport del sectors més conservadors de la societat espanyola, que eren contraris a les polítiques reformistes que havia iniciat la República. La guerra va dividir l'Estat espanyol en dos bàndols, un de fidel a la República i l'altre autoanomenat "nacional", que es va revelar contra el govern legítim de la República. La guerra fou llarga i molt cruenta. El balanç de la guerra fou esgarriós: 500.000 morts i més de 400.000 exiliats.

3.1 Les causes socials que van provocar la guerra: les dues Espanyes

Hi ha unes causes que podem considerar llunyanes pel que fa al temps cronològic. Cal cercar-les als conflictes socials que hi va haver al llarg del segle XIX entre els partidaris d'establir un estat liberal i els partidaris d'un estat conservador i tradicional aglutinats al voltant del carlisme.

Aquest fet va provocar tres "guerres civils" al llarg del segle XIX entre els liberals i els carlins, les anomenades guerres carlines.

Una altra causa seria l'aparició, a partir de la segona meitat del segle XIX, als nuclis urbans, sobretot a Catalunya, d'un moviment obrer fort que, a començaments del segle XX, s'articularà al voltant dels sindicats, com la CNT, i també de l'aparició del republicanisme de caire federal.

El fracàs del Sexenni Revolucionari (1868-1874), en què es va intentar establir un estat democràtic, també seria una altra causa llunyana, com també ho serien els greus conflictes socials i polítics que es van produir al llarg de la Restauració (1874-1923).

Les causes properes cal cercar-les durant la II República. Com has vist, la II República va intentar resoldre els greus problemes socials que patia l'Estat espanyol, però malauradament va fracassar: els sectors més conservadors de la societat, com ara l'Església, l'Exèrcit, els grans terratinents i l'alta burgesia, veien amb mals ulls unes reformes que feien perillar els seus interessos i privilegis.

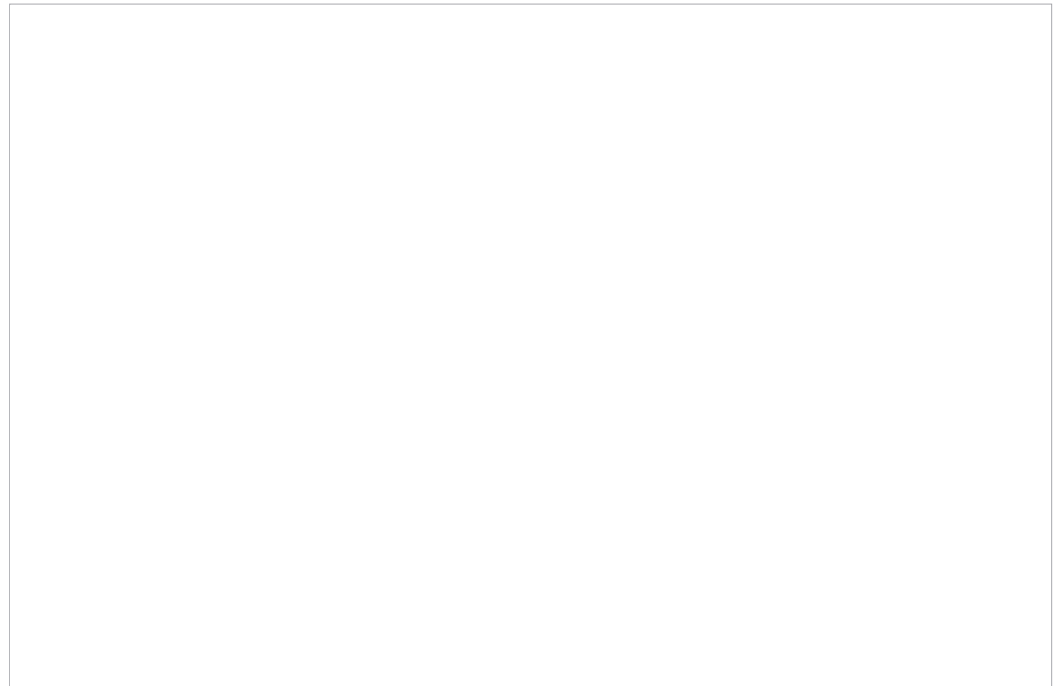
Per la seva banda, els sectors més radicals de la societat, encapçalats per sectors de la CNT-FAI, veien com a insuficients les reformes republicanes i plantejaven fer una revolució social obrera com a única solució per resoldre els seus problemes.

Al llarg de la primavera de 1936, després de la victòria de les esquerres en les eleccions generals de febrer, el clima social es va anar enrarint molt. Al camp, els pagesos ocupaven les terres dels grans terratinents i a les ciutats i les zones industrials les vagues obreres es van multiplicar. Davant aquesta situació, els sectors conservadors van reaccionar tancant fàbriques, retirant capitals cap a

l'estranger i fent augmentar la crispació social (a través del pistolerisme de caire feixista) i política (buscant novament la solució militar a través d'un cop d'estat).

3.2 La Guerra a Catalunya

Com vas estudiar a *La Forja del Nostre Present*, el cop d'estat a Catalunya va fracassar i la Generalitat va restar fidel a la legalitat republicana. Al nostre país, el cop va ser aturat gràcies a la intervenció de la CNT-FAI, que es va armar (va repartir més de 30.000 fusells de la caserna militar de Sant Andreu), de la Guàrdia d'Assalt i de la Guàrdia Civil, que van aturar l'exèrcit que s'havia revelat pels carrers de Barcelona i es volia fer amb el control polític. Aquest fet va comportar que el poder efectiu passés a mans de la CNT-FAI, que va iniciar l'anomenada revolució social.

Grup de milicianes al front durant la Guerra Civil

Intenta imaginar com havia de ser la situació a Barcelona aquell 19 de juliol de 1936. Segur que coneixes algú que ho va viure.

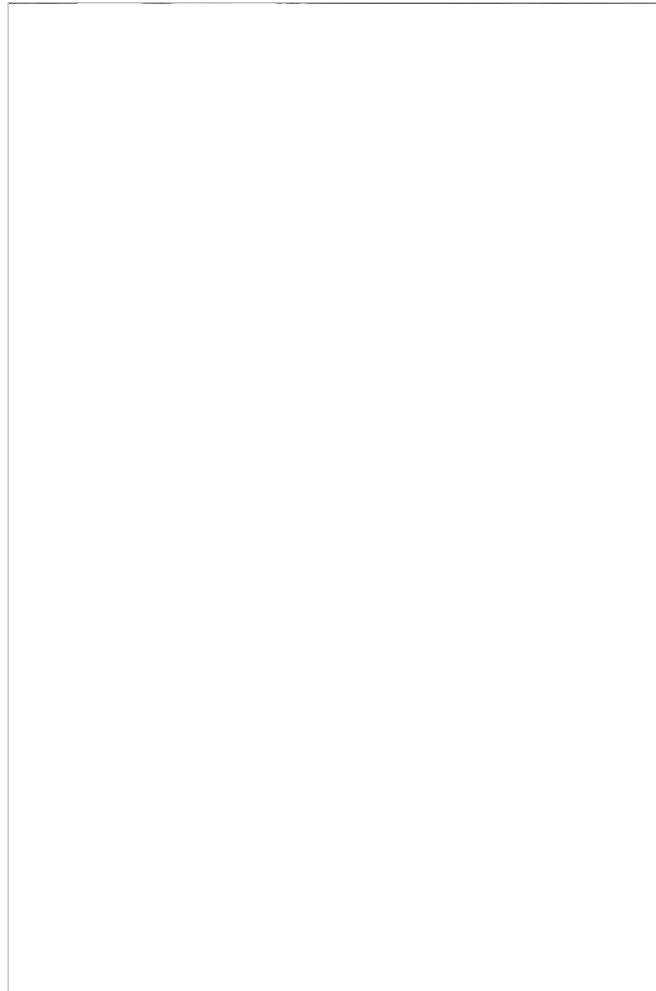
3.2.1 La revolució social

A partir del fracàs del cop d'estat militar a Catalunya, el 19 i el 20 de juliol, la CNT-FAI va iniciar l'anomenada **revolució social**. Durant els primers mesos de la guerra, el president Companys, forçat per la CNT-FAI, va crear el Comitè Central de Milícies Antifeixistes, format per representants dels principals partits de l'esquerra política catalana i pels sindicats. El Comitè es va encarregar d'organitzar les columnes de milicians que anaven a lluitar al front, de la direcció de l'ocupació de les fàbriques pels obrers i, malauradament, els sectors més radicals, els anomenats "incontrolats", van iniciar una persecució sistemàtica contra l'Església i els sectors conservadors de la societat catalana, malgrat que el Govern de

la Generalitat va fer tot el possible per salvar milers de vides, facilitant la fugida cap a l'estranger.

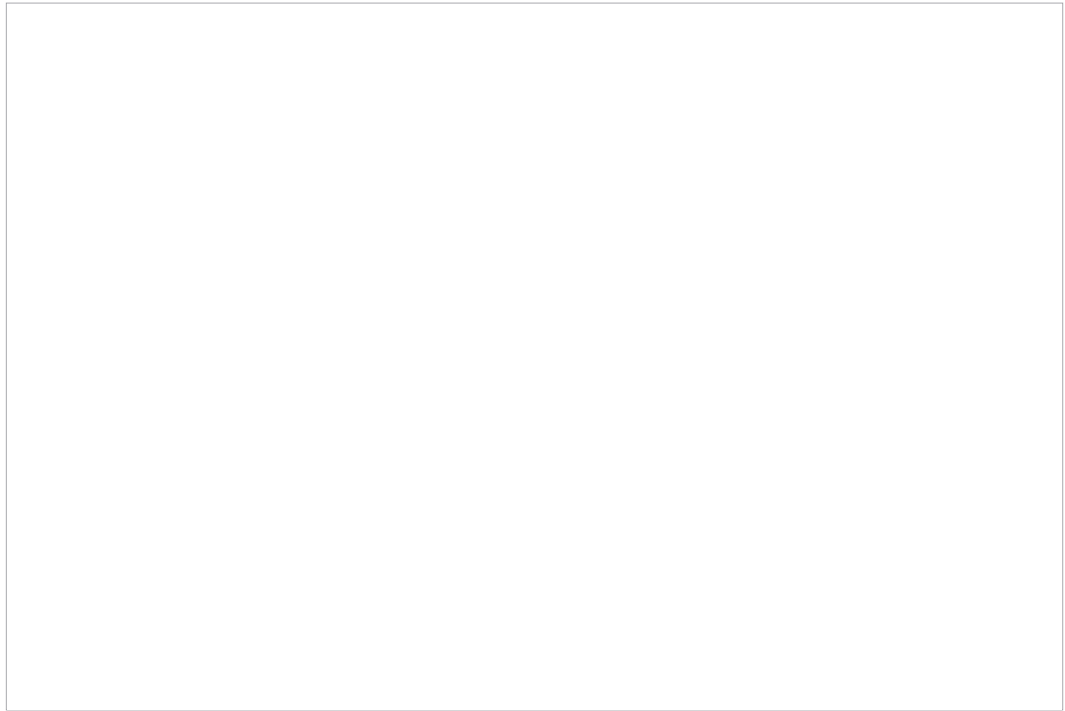
Durant aquesta etapa revolucionària, es van cremar centenars d'edificis religiosos i van morir assassinats la meitat dels sacerdots catalans i centenars de persones considerades "de dretes". El total de morts va ser de al voltant de 9.000 persones.

Respecte els anomenats "incontrolats", estudis històrics contemporanis han demostrat que no tots eren "incontrolats", sinó que molts actuaven d'una manera coordinada i conscient de què feien, amb formes que podem definir com de crim organitzat.

Crema d'una Església a Barcelona als inicis de la Guerra Civil.

Respecte l'actuació del Govern de la Generalitat durant aquesta primera etapa de la Guerra Civil i fins el mes de setembre, en què en part tornà a recuperar el poder polític amb la formació d'un govern de concentració amb membres de la CNT-FAI, el Govern va expedir més de 10.000 passaports per tal de facilitar la fugida de les persones perseguides pels grups d'incontrolats. També va salvar molts edificis, que eren patrimoni artístic del país, de ser cremats, com el monestir de Montserrat. També cal puntualitzar que l'actuació d'aquests incontrolats fou desaprovada per sectors de l'esquerra política, de sectors de la CNT i per la majoria dels sectors populars de la societat catalana que no van acceptar aquesta actuació revolucionària.

Grup de milicians de la CNT-FAI després del fracàs de l'aixecament militar a Barcelona el 19 de juliol de 1936

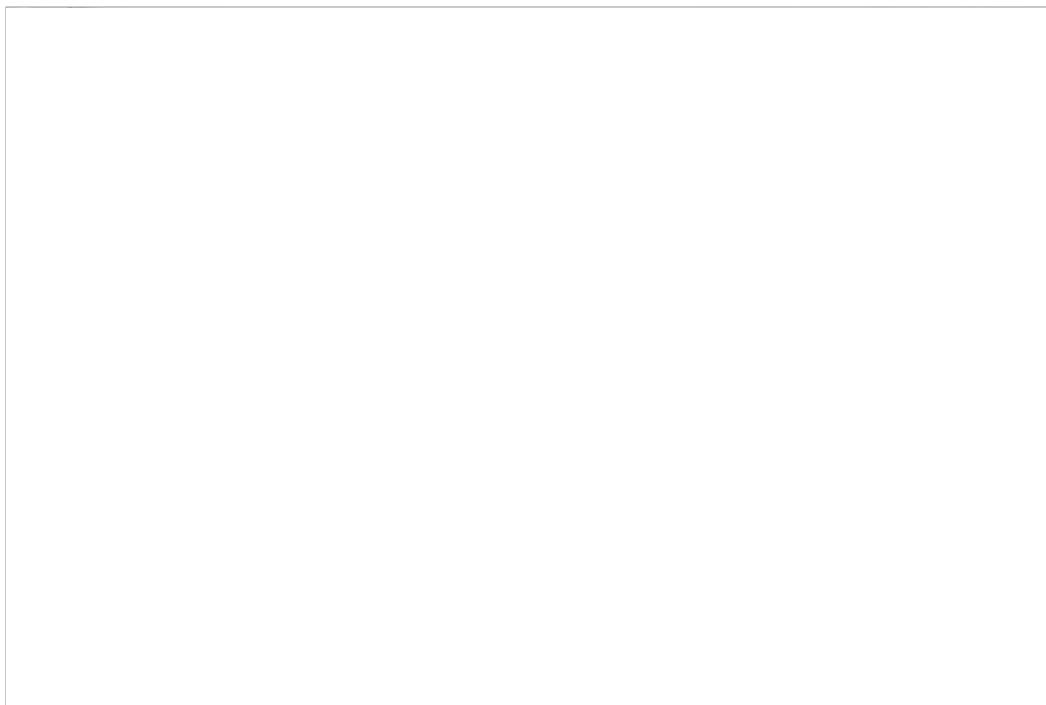
3.2.2 Les col·lectivitzacions i la política econòmica

Com has vist, el Comitè Central de Milícies Antifeixistes havia dirigit l'ocupació de les fàbriques dels obrers, a través de les anomenades **col·lectivitzacions industrials**. Un cop fracassat el cop d'estat a Catalunya, els obrers van tornar a treballar a les fàbriques, però es van trobar que els propietaris o els encarregats havien fugit o s'escapaven de les patrulles de la CNT-FAI. Llavors, els obrers de cada fàbrica es van organitzar en un comitè obrer de control per tal de dirigir les fàbriques.

Cal dir que les col·lectivitzacions es van fer sota les directrius dels anarquistes de la CNT-FAI i no per les dels socialistes o comunistes que, enlloc de col·lectivitzar les fàbriques, les haurien nacionalitzat.

Quan, al mes de setembre, es va constituir un govern de concentració, la Generalitat va donar validesa legal a les col·lectivitzacions de l'estiu a través del Decret de Col·lectivitzacions, del 24 d'octubre de 1936. El decret establí que les fàbriques de més de 100 obrers havien de ser col·lectivitzades; així, es van salvar de ser col·lectivitzades les petites fàbriques i tallers i les empreses amb capital estranger. Tampoc foren col·lectivitzades la banca ni les caixes d'estalvi. En el camp, van ser col·lectivitzades les grans propietats rurals.

Per finançar les empreses col·lectivitzades, la Generalitat va crear la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial.

El president Companys inaugurant el Consell de Sanitat el 1936.

La guerra va fer que la indústria catalana, en gran part, es transformés en una indústria de guerra. Tant és així que podem dir que Catalunya es convertí en la fàbrica d'armament de la República.

Els sectors claus van ser quatre, en aquesta transformació: el tèxtil, el metal·lúrgic, el químic i el de la construcció. Per tal de dirigir la reconversió en indústries de guerra, la Generalitat va crear la Comissió d'Indústries de Guerra, integrada per les grans indústries del país, com la química Cros, l'automobilística Hispano-Suiza o la Maquinista Terrestre i Marítima.

La Comissió estava presidida per Josep Tarradellas i formada per 500 empreses, més un seguit d'empreses auxiliars, i ocupava uns 100.000 obrers.

Però no només la indústria es transformà; altres transformacions, que podem definir com a socials, també van ser conseqüència directa de l'esclat de la guerra.

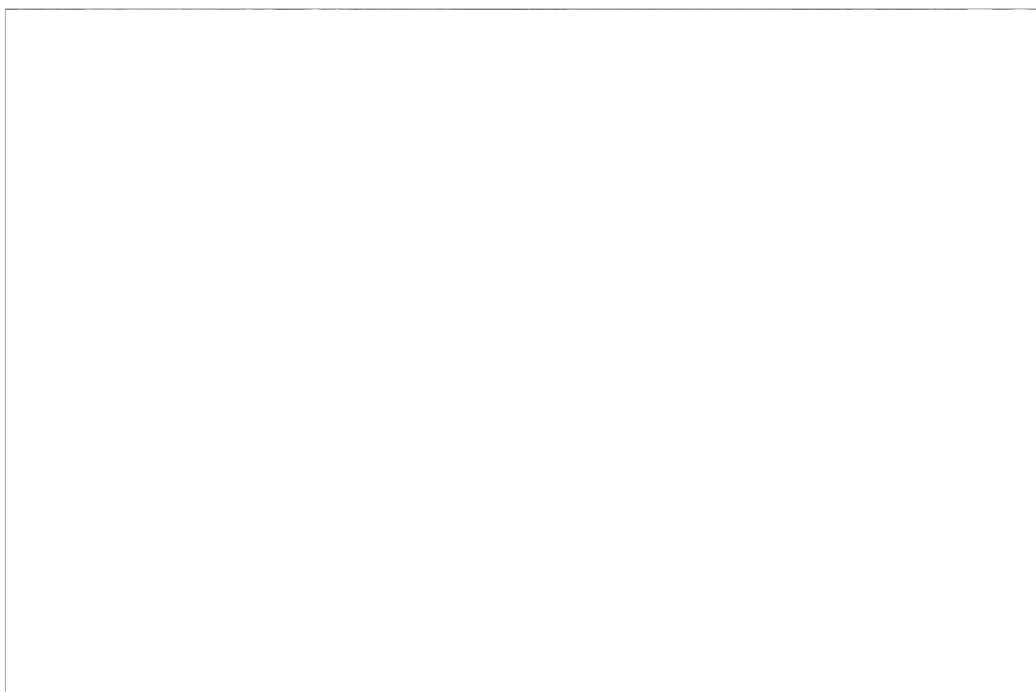
Com que la majoria de la població catalana vivia en cases de lloguer, sobretot a les ciutats, la Generalitat va promulgar un decret, l'agost de 1936, pel qual es rebaixaven els lloguers de les cases. Al juny de 1937, un altre decret, el de la Propietat Urbana, traspassava totes les cases de lloguer a la propietat dels municipis, és a dir, que els ajuntaments passaven a ser els nous propietaris de les cases de lloguer. Aquest decret va afectar unes 300.000 cases a tot Catalunya.

En el terreny de l'ensenyament, i per garantir l'escolaritat durant la guerra, es va crear, al juliol de 1936, el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU), que va elaborar un projecte d'educació integral, des de l'escola bressol fins a la universitat.

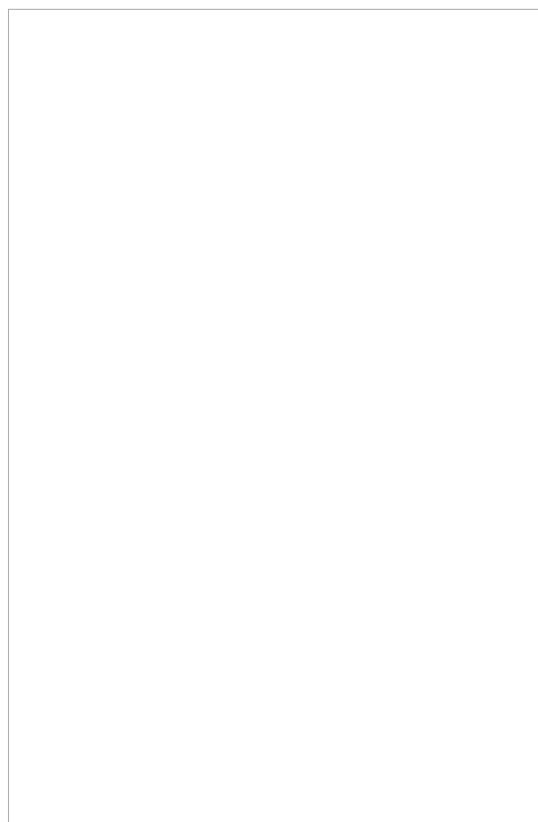
En l'àmbit de la sanitat, es va crear el Consell General de la Sanitat.

Una altra transformació important va ser el paper que va jugar la dona al llarg de la guerra. La dona va participar en tots els àmbits socials (militar, polític, laboral). En el cas militar, cal destacar el paper que van fer les dones que formaven part de la milícia que lluitava al front: les milicianes.

També es va legalitzar en favor dels drets de les dones, com és el cas de la Llei de majoria d'edat als 18 anys o la Llei d'interrupció artificial de l'embaràs.

Grup de dones treballant en una fàbrica durant la Guerra Civil.

Celebració de la Diada Nacional el 1936.

Abans de continuar, et recomanem fer un resum amb les idees principals de tot el punt 3 dedicat a la Guerra Civil.

4. El Franquisme

Com vas estudiar al mòdul *Reptes del nostre Món*, la fi de la Guerra Civil l'abril de 1939 va suposar l'inici d'una llarga dictadura fins al 1975, en què el general Franco, que havia guanyat la guerra, va establir un règim dictatorial i repressiu amb el vistiplau dels sectors més conservadors de la societat espanyola, de l'Exèrcit i de sectors importants de l'Església. Com a nou cap de l'Estat, Franco (1892-1975) va acaparar tots els poders polítics, militars i fins i tot religiosos, ja que podia nomenar bisbes.

4.1 El règim de Franco

El mòdul *Reptes del nostre Món* et definia el règim de Franco com a una barreja dels principis del feixisme italià (sobretot en els primers anys i del conservadorisme espanyol).

Podem dividir la Dictadura en tres etapes històriques: la postguerra (1939-1959), el "desarrollismo" (1959-1973) i la fi de la Dictadura (1973-1975).

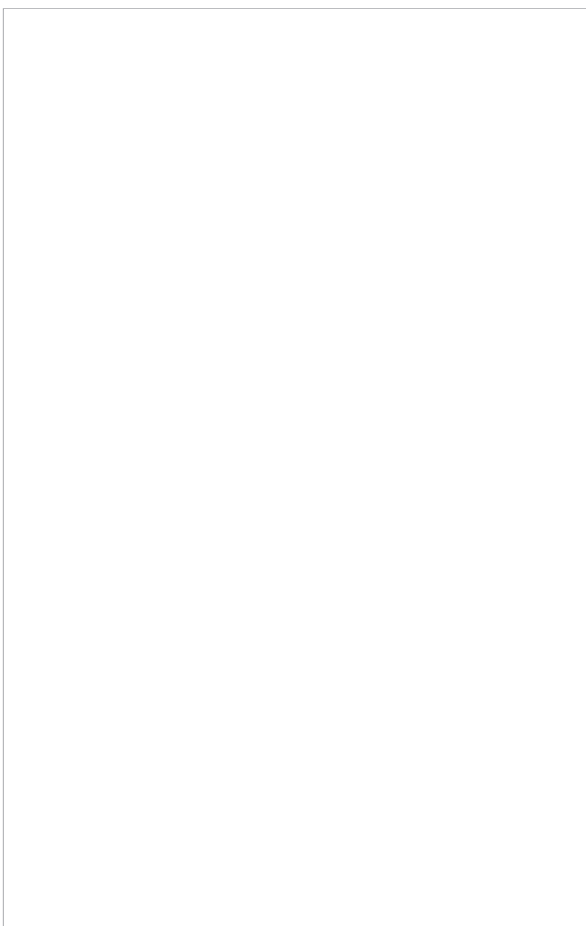
4.2 La política econòmica i social de la postguerra: l'autarquia

Després de la Guerra Civil, la situació econòmica de l'Estat espanyol era dramàtica. El primer factor negatiu va ser la pèrdua de població; la guerra va provocar la mort de prop de 400.000 persones i l'èxode inicial de prop de 500.000 persones.

El nivell de producció industrial havia baixat un 30 % el 1939 respecte el 1936, i el de la producció agrària havia baixat un 20 %. Respecte el producte interior brut (PIB), fins l'any 1951 no es van recuperar els nivells d'abans de la guerra.

Davant d'aquest panorama, el nou règim polític va adoptar una política econòmica autàrquica, és a dir, bàsicament de producció i consum nacional, i que exclou les importacions i exportacions. Des del règim es creia que l'Estat espanyol, amb els seus propis recursos, podia recuperar-se econòmicament.

Aquesta política autàrquica era dirigida directament per l'Estat. Malgrat que el règim va mantenir les empreses privades, l'Estat

Vista panoràmica del barri de barraques del Somorrostro de Barcelona.

controlava tots els processos de producció, els preus, els crèdits, les importacions, els sous dels treballadors, etc.

El Govern exercia el control econòmic a través de l'Institut Nacional de Indústria, creat el 1941, que a més va fundar indústries bàsiques de propietat estatal. Però tota aquesta política va fracassar estrepitosament: l'Estat espanyol no sortia de la misèria i la pobresa, milers de persones a les ciutats vivien en barraques i la greu situació econòmica va tenir, també, conseqüències socials.

La política econòmica autàrquica va provocar una manca de productes que, a més, eren de baixa qualitat.

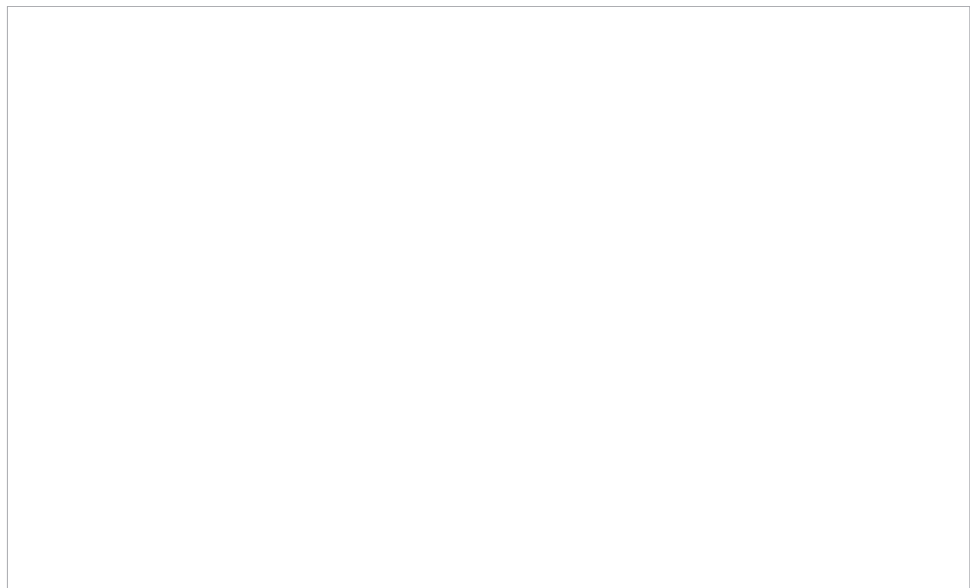
L'escassetat d'aliments bàsics, causat, com recordaràs, pel descens dels nivells de producció agrària, com ara el blat, l'oli, el sucre o els llegums, era dramàtica. Davant d'aquesta situació, el govern de la Dictadura va establir uns preus de mercat per aquests productes bàsics, però, el que va passar és que molts d'aquests productes no arribaven al mercat i va sorgir un mercat negre creixent. **En molts casos, aquest mercat negre era dirigit per membres del mateix règim, sobretot militars.**

L'adquisició dels productes bàsics amb preus marcats pel Govern es feia mitjançant les famoses **"cartilles de racionament"**.

Malauradament, el racionament era insuficient per pal·liar la fam que hi havia, sobretot a les ciutats. Aquest fet va afavorir molt el mercat negre citat abans, sobretot entre 1940 i 1952. Per pal·liar la fam, el règim va haver de crear una institució: el Auxilio Social.

Un altre aspecte que reflecteix aquesta situació de misèria i de fam en els anys de la postguerra va ser la prostitució; moltes dones es veien en la necessitat d'exercir la prostitució a canvi d'obtenir aliments. Només a la ciutat de Barcelona a la dècada de 1940 es calcula que més de 3.000 dones practicaven la prostitució i hi havia registrats més de 100 *meublés* o cases de cites al barri del Raval.

Si vols conèixer millor la realitat social dels temps de la postguerra, et recomanem la pel·lícula-documental *La casita blanca* (2002) de Carles Balagué.

Grup de nens esperant per rebre menjar durant la postguerra.

A nivell social, es van suprimir els sindicats i es van crear els Sindicats Únics, que agrupaven els empresaris i treballadors de cada ram de producció. Tots els Sindicats Únics formaven la Central Nacional Sindical (CNS), dirigida des de el Govern.

El dret de vaga es va suprimir i a partir de 1941 es va desenvolupar la Seguretat Social.

Intenta imaginar-te com havia de ser de dura la vida en aquells temps de la postguerra.

A començaments de la dècada de 1950, la situació econòmica no millorava, però dos factors van fer canviar el panorama: l'ajuda americana i el canvi en la política econòmica.

A partir de 1951 i fins el 1963, els EUA van donar més de 2.000 milions de dòlars a l'Estat espanyol, que ara, en plena Guerra Freda, s'havia convertit en un potencial aliat dels EUA a causa del fet que la dictadura franquista era anticomunista. A canvi de l'ajut econòmic dels EUA, l'Estat espanyol cedia terrenys per a la construcció de bases militars americanes.

L'altre factor que va ajudar a redreçar l'economia va ser el canvi de política econòmica a partir de 1951. Es va iniciar una obertura econòmica cap a l'economia de mercat i cap a l'exterior, sense la supervisió de l'Estat.

Aquest dos factors van ajudar a realitzar el "miracle espanyol" dels anys seixanta.

4.3 La indústria catalana durant la postguerra

Com la resta de l'Estat espanyol, la indústria catalana va patir les conseqüències de l'economia autàrquica i de la manca d'energia elèctrica per a l'ús domèstic i industrial.

Malgrat que els industrials van recuperar la propietat de les fàbriques, després de les col·lectivitzacions de la guerra, les condicions per recuperar els nivells de producció no eren els més favorables. A les dificultats econòmiques calia sumar-hi les polítiques; la Dictadura va afavorir, en detriment de Catalunya, l'aparició de zones industrials fora del nostre país, sobretot al voltant de Madrid. A més, els industrials catalans tenien moltes dificultats per poder importar productes.

No serà fins la dècada de 1950 que la indústria catalana assolirà els nivells d'abans de la guerra. D'aquesta dècada, cal destacar-ne la creació de la SEAT a Barcelona, malgrat que el règim volia que es construís a Madrid, però la FIAT, que havia aportat capital per crear-la, va exigir que la seu de SEAT fos Barcelona. Al llarg de la dècada, també es van instal·lar empreses de capital estranger al nostre país.

4.4 La resistència a la Dictadura (1939-1960)

Com vas estudiar al mòdul *Reptes del Nostre Món*, la forta repressió que va exercir el nou règim un cop acabada la Guerra Civil (més de 25.000 afusellats, milers de persones en les presons i els camps de concentració) no va impedir que s'organitzés una primera resistència a la Dictadura formada per la CNT, el PCE i els maquis a nivell estatal.

A Catalunya, aquesta primera resistència estava protagonitzada per sectors vinculats al Front Nacional de Catalunya, més el PSUC, la CNT i sectors catòlics vinculats a Montserrat.

Des de l'òptica social, no serà fins la dècada de 1950 que sorgiran els primers moviments de protesta contra la Dictadura. A Catalunya, cal destacar la vaga de tramvies de Barcelona dels mesos de març i abril de 1951; la pujada del preu del bitllet senzill a Barcelona el doble que a Madrid va provocar un moviment de protesta social majoritària que va fer que la gent no agafés els tramvies de la ciutat. L'èxit de la protesta, el primer després de 1939, va encoratjar els moviments de resistència per continuar lluitant contra la Dictadura.

Durant l'any 1956, es van produir un seguit de vagues a l'Estat espanyol per millorar les condicions de vida dels treballadors que van obligar el règim a fer un seguit de reformes i introduir millores en la legislació laboral.

A partir de 1950, la resistència política va viure una important renovació generacional: una nova generació que no havia protagonitzat directament la guerra, perquè en aquell moment eren infants, i que tenia uns plantejaments diferents de com lluitar contra la Dictadura. A Catalunya, destaca la fundació del moviment Catalunya i Cristianisme (CC), vinculat a Montserrat, on va destacar com a dirigent un jove Jordi Pujol. El CC es va dedicar a fer campanyes en favor de la recuperació nacional de Catalunya.

D'entre les accions protagonitzades pel CC, en destaquen dues: la campanya contra Galinsoga i els Fets del Palau.

4.4.1 La campanya contra Galinsoga:

El juny de 1959, Luís de Galinsoga, director de la Vanguardia, va assistir a missa a l'església de Sant Ildefons de Barcelona. En veure que el rector feia el sermó en català, va marxar tot enfurismat i cridant que *"todos los catalanes son una mierda"*. Aquest fet va mobilitzar tots els sectors catalanistes encapçalats pel CC, que van organitzar una campanya contra Galinsoga i la Vanguardia. La campanya va ser un èxit, la Vanguardia va perdre més de 15.000 subscriptors i Franco es veié obligat a destituir Galinsoga com a director de la Vanguardia el febrer de 1960.

4.4.2 Els Fets del Palau:

El juny de 1960, Franco va visitar Barcelona. Un dels actes organitzats amb motiu d'aquesta visita era un concert al Palau de la Música Catalana amb motiu del centenari del naixement del poeta Joan Maragall. D'entre les peces a interpretar, hi havia el "Cant de la Senyera", que es va retirar del programa perquè aquest cant patriòtic català estava prohibit per la Dictadura. En un moment de l'audició, i amb la presència de diverses autoritats de la Dictadura, un grup de joves membres del CC van començar a cantar el "Cant de la Senyera". Ràpidament, la policia va practicar un seguit de detencions. D'entre els detinguts hi havia Jordi Pujol, que el van anar a buscar a casa seva, ja que en el moment del concert no hi era present, però havia estat un dels màxims organitzadors de l'acte. Pujol i d'altres van ser traslladats a la comissaria central de Via Laietana, on van ser torturats.

Pocs dies després, a Jordi Pujol se li va fer un consell de guerra, que el va condemnar a tres anys de presó.

Des de l'àmbit de la cultura, cal destacar que a partir de 1946 es van poder començar a publicar llibres en català, malgrat que estava prohibit l'ús públic i l'ensenyament de la llengua catalana.

També van sorgir un seguit de premis literaris per revitalitzar la literatura catalana.

Finalment, cal destacar el paper que va jugar l'esport, i més concretament el F.C. Barcelona, com a eina de lluita a través de l'esport per recuperar les llibertats nacionals perdudes. Així, la bandera blau i grana va substituir la Senyera en uns temps de foscor.

4.5 La nova política econòmica: els plans de desenvolupament

Com recordaràs quan vas estudiar al mòdul *Reptes del Nostre Món*, l'etapa del "desarrollismo" (1959-1973) va suposar un canvi radical en la política econòmica del règim franquista.

A finals dels anys cinquanta, la política econòmica autàrquica i intervencionista havia col·lapsat el sistema econòmic espanyol i el duia a un camí sense sortida.

Per això, i malgrat les reticències de Franco, a partir de 1959, amb l'aprovació del Pla d'estabilització, l'economia espanyola inicià una obertura cap a una economia de lliure mercat amb relacions als mercats exteriors. Aquest objectiu es va aconseguir mitjançant l'aplicació dels Planes de Desarrollo Económico y Social, entre 1964 i 1975.

Aquesta nova política econòmica va fer que l'Estat espanyol passés de ser una societat agrícola i rural a ser industrialitzada i urbana.

A més, la industrialització es va estendre a diverses zones de l'Estat, no només per les tradicionals de Catalunya i Euskadi.

La industrialització es va estendre per la costa mediterrània (Ford) i la cantàbrica, i a l'interior per la zona de Saragossa (Opel) i Valladolid (Renault).

La producció industrial, entre 1960 i 1975, va créixer al voltant d'un 400 %.

Els sectors claus d'aquest creixement van ser el siderúrgic, l'automobilístic, el químic, el turisme i el tèxtil.

Els capitals (diners) que van fer possible aquesta industrialització van venir del mateix Estat, de la iniciativa privada i sobretot de l'estranger, que va representar el 20 % de la inversió total.

Aquest procés d'industrialització va posar de manifest la gran manca de fonts energètiques que tenia l'Estat espanyol, fet que va comportar una gran dependència de la importació de petroli. Per això, es van buscar alternatives energètiques, com la nuclear o el gas natural.

El turisme, com hem dit abans, va ser un dels sectors claus del desenvolupament econòmic. L'evolució del nombre de turistes entre 1960 i 1975 és espectacular.

Cadena de muntatge del *SEAT 600* a Barcelona. Arxiu de La Vanguardia.

L'any 1960 van venir 7.000.000 milions de turistes, mentre que al 1975 ja superaven els 36.000.000 milions.

En diverses zones, el turisme es va convertir en la font principal d'ingressos econòmics, com la costa mediterrània, les Balears i les Canàries.

En aquestes zones, es va desenvolupar molt el sector de la construcció (hotels, apartaments, segones residències...), però aquesta construcció es va fer sense criteris de respecte al medi ambient ni polítiques sostingudes, fet que va degradar molt la costa; avui en dia encara podem veure els efectes d'aquesta degradació del medi, sobretot a la Costa Brava.

Més enllà dels beneficis econòmics que va comportar el turisme, l'impacte social va ser molt important, tant pel que fa a les modes com en els comportaments socials i els valors morals.

L'agricultura també es va transformar. Es va iniciar un procés de mecanització i utilització massiva d'adobs i fertilitzants, i aquest fet va comportar que, malgrat que la superfície conreada va disminuir, augmentessin molt els rendiments.

Aquesta nova mecanització va provocar que milers de camperols no tinguessin feina i emigressin cap als nuclis urbans industrials.

Pensa que la població activa al sector primari va passar del 40 % el 1960 al 21,5 % el 1975.

La industrialització també va comportar una millora en el nivell de vida i l'inici de la societat del consum. Aquesta millora en el nivell de vida va consolidar una ampla classe mitjana, a imatge de la europea, que adquiria béns de consum, com cotxes (és l'època del *SEAT 600*) i electrodomèstics, això sí, pagats a terminis.

Sabies que la forta demanda per comprar un *SEAT 600* va provocar que hi hagués llistes d'espera per adquirir-ne un?

4.6 Les migracions: els nous catalans

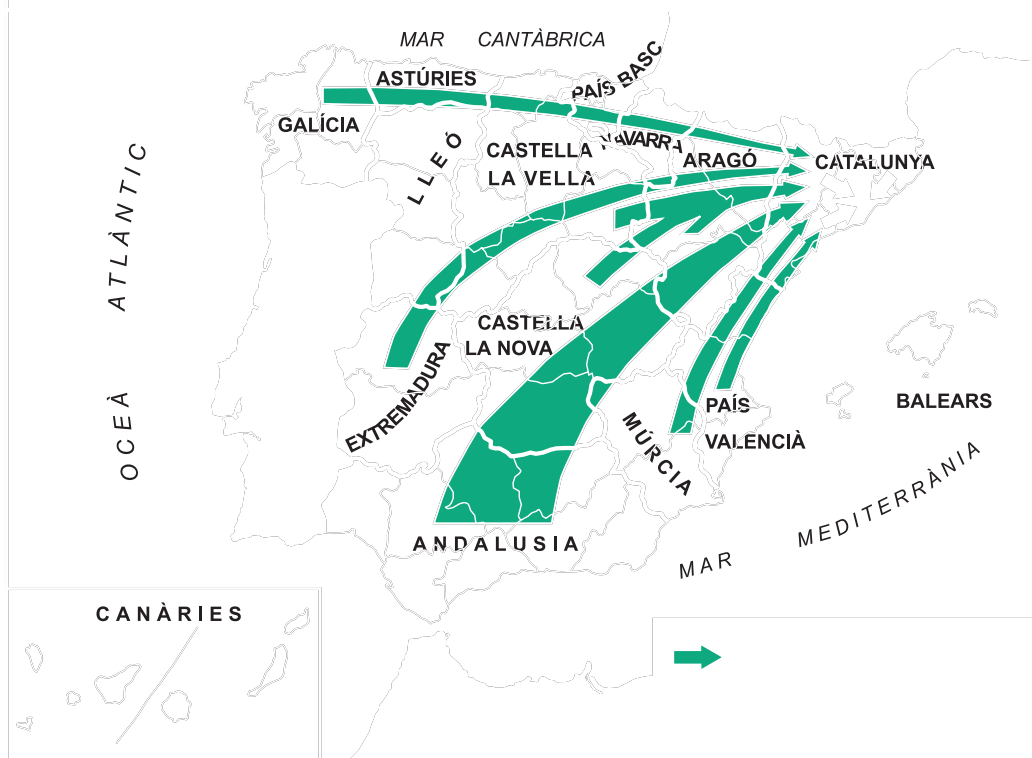
Com has vist, la mecanització de l'agricultura va comportar la migració de milers de camperols cap els nuclis industrials per buscar feina. El gran flux migratori va ser cap al País Basc, Madrid, País Valencià, Balears i sobretot Catalunya. Les ciutats industrials d'aquestes zones van créixer molt i es van crear barris dormitori a les perifèries de les ciutats.

A Catalunya, entre 1960 i 1975 van arribar prop d'un milió i mig de persones, sobretot d'Andalusia, Castella, Extremadura i Aragó.

L'arribada massiva d'aquests nous catalans i la manca d'una política específica per tal d'acollir-los va fer que els nouvinguts visquessin en unes condicions molt dures. Anaven a viure en edificis construïts amb materials molt deficitaris, de poca qualitat, en barris sense serveis bàsics. Els grans beneficiats d'aquesta situació van ser els constructors, que amb els vistiplau del règim, i gràcies a l'especulació, es van enriquir molt.

Però malgrat les dificultats, els nouvinguts es van anar integrant a poc a poc a la societat catalana i van contribuir decisivament en el desenvolupament econòmic del nostre país.

MIGRACIONS DE LA RESTA DE L'ESTAT CAP A CATALUNYA EL 1970

Cap a l'exterior de l'Estat també va hi haver moviments migratoris. Així, van emigrar cap Europa, sobretot a França, Alemanya i Suïssa al llarg dels anys seixanta prop d'un milió d'espanyols.

Si vols conèixer millor com era la realitat dels nouvinguts a Catalunya, et recomanem llegir *Els altres catalans*, de Francesc Candel.

Et recomanem visionar la sèrie *La Mari*, produïda per TVCatalunya, per veure com era la vida dels nouvinguts a Catalunya.

4.7 La nova resistència i els moviments socials d'oposició no polítics

Al llarg dels anys seixanta, l'oposició a la Dictadura s'anava enfortint i articulant millor i cada vegada la seva base social era més ampla.

Des de sectors liberals i democratacristians, es van dur accions per manifestar l'oposició a l'allargament de la Dictadura i defensaven l'establiment d'un sistema democràtic com als països de l'Europa occidental.

Des de l'esquerra política, el PSOE es va anar reorganitzant, i pel que fa al Partit Comunista, va dur a terme diverses accions per recuperar les llibertats que van trobar ressò, sobretot, entre els universitaris, el món intel·lectual i el moviment obrer.

Al País Basc, la lluita contra la Dictadura era encapçalada pel Partit Nacionalista Basc (PNB) i, des de mitjans de la dècada dels seixanta, Euskadi Ta Askatasuna (ETA), que es va formar a partir d'una escissió de les joventuts del Partit Nacionalista Basc (PNB), va iniciar una lluita armada contra la Dictadura.

A Catalunya, el CC, que havia tingut una gran importància entre 1955 i 1960 en l'activisme en contra de la Dictadura, al llarg dels anys seixanta les divisions internes van debilitar-lo i finalment es dissolgué.

També al llarg de la dècada dels seixanta, els anomenats "partits històrics", com ara Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Unió Democràtica de Catalunya (UDC) i el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) es van anar recuperant i van adquirir influència dins la societat catalana.

Des del socialisme català, va destacar el Moviment Socialista de Catalunya (MSC) i el Front Obrer de Catalunya (FOC).

El moviment obrer també es va organitzar. Així, el 1964 es va fundar Comissions Obreres (CCOO), que va fer un seguit de vagues i manifestacions per reclamar millores laborals i socials per als treballadors i el restabliment de la democràcia.

La Universitat també lluitava contra la Dictadura, i així, el 1966, es va fundar el Sindicat Democràtic.

Fins i tot l'Església, sobretot les bases molt influïdes per l'esperit sorgit durant els pontificats de Joan XXIII i Pau VI que van fer el Concili Vaticà II (1962-1965), que va significar una obertura de l'església i un major compromís social cap els problemes del món, van iniciar una protesta contra la Dictadura i les jerarquies eclesiàstiques que la recolzaven des del començament. És l'època dels "capellans obrers".

En l'àmbit de la cultura, aquests anys van significar una revifalla molt important. Va augmentar l'edició de llibres i revistes en català i en van sorgir de noves com "Serra d'Or" i "Cavall Fort".

En el camp de la música, va ser importantíssim el moviment de la "Nova Cançó", que reivindicava l'ús del català en la música i la recuperació de les llibertats perdudes.

Alguns dels membres destacats de la Nova Cançó van ser, entre altres: Lluís Llach, Joan Manel Serrat, Raimon, Ovidi Motllor i Maria del Mar Bonet.

Des de 1970 i fins la mort del dictador el 1975, l'agitació social i política va anar augmentant, i a més, calia afegir els efectes negatius de la crisi econòmica de 1973 al món occidental, que vas estudiar al mòdul *Reptes del nostre Món*.

Les forces polítiques d'oposició veien propera la fi de la Dictadura i al llarg d'aquells anys es van anar organitzant per la postdictadura, tant des de sectors liberals i democratacristians, com des de l'esquerra.

Així, per exemple, l'any 1974, el PSOE va celebrar un congrés a França que va elegir Felipe González com a nou secretari general.

En aquesta etapa final de la Dictadura, el Partit Comunista continuava sent el partit més fort de l'esquerra política.

A Catalunya, es va crear, el 1971, l'Assemblea de Catalunya, que estava integrada per partits i grups polítics, els sindicats, les associacions de veïns i les institucions culturals del país contràries la Dictadura.

L'Assemblea reivindicava: llibertat, amnistia, estatut d'autonomia i solidaritat amb tots els altres pobles de l'Estat espanyol.

Les forces socials i obreres, sobretot CCOO, van intensificar la seva lluita.

La lluita armada va continuar en mans d'ETA, que l'any 1973 va matar el president del Govern de la Dictadura, Carrero Blanco, i de dos grups nous d'extrema esquerra, el FRAP (Frente Revolucionario Antifascista y Patriótico) i els GRAPO (Grupo de Resistencia Antifascista Primero de Octubre).

Davant d'aquest panorama d'oposició majoritària, el règim va optar per una política de tancament en si mateixa i de forta repressió. Així, l'octubre de 1973, van ser detinguts i empresonats 113 membres de l'Assemblea de Catalunya i el 1975 van ser afusellats un membre d'ETA i del FRAP, fet que va provocar la condemna dels països democràtics i del mateix Papa Pau VI.

El 20 de novembre de 1975, i després d'una llarga agonia, moria Franco i, amb ell, la llarga Dictadura iniciada el 1939.

Per completar aquesta unitat pots mirar els vídeos:

Unitat 18 *Estat liberal, moviment obrer i catalanisme*

Unitat 19 *Restauració, República i Guerra Civil*

Unitat 20 *Del franquisme a la democràcia*

Àmbit de les ciències socials i de la participació

Col·lecció:

Activitat 1

	(V)	(F)
•	☐	
•		☐
•	☐	
•	☐	

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 4

Activitat 5

Activitat 6

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 9

-
-
-

Activitat 10

	(V)	(F)
•		
•	☐	
•		
•	☐	
•		
•	☐	
		☐

Activitat 11

Activitat 12

Activitat 13

SECTOR ECONÒMIC	PRIMARI	SECUNDARI	TERCIARI

Activitat 14

Activitat 15

Activitat 16

Gràfica sobre la renda nacional entre 1959 i 1970.

Activitat 17

-
-
-
-
-

(V)

(F)

☐☐☐☐☐**Activitat 18**

Activitat 19

Activitat 20

Activitat 1

[illegible]

Activitat 2

[illegible]

Activitat 3

-
-
-
-

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 4

Activitat 7

[illegible]

Activitat 8

.

.

.

.

Activitat 9

Activitat 10

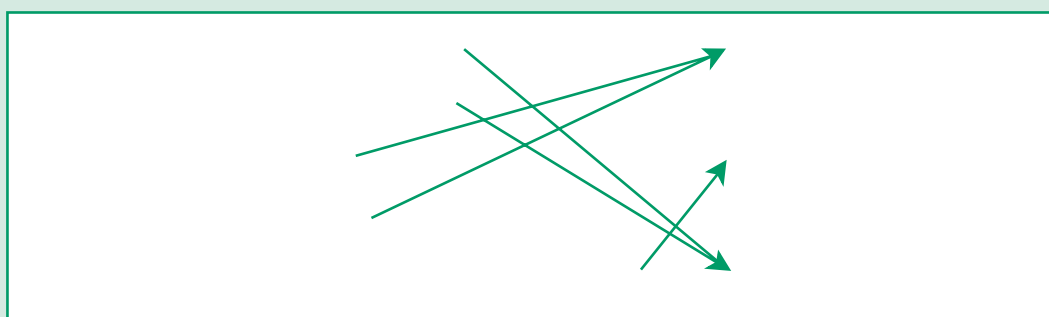
Activitat 11

Activitat 12

Activitat 1

	(V)	(F)
•	V	
•		F
•		
•	F	
•	V	

Activitat 2

Activitat 3

Com recordaràs, l'Exèrcit i sobretot els oficials havien estat protegits per la monarquia i veien amb mals ulls la República perquè podia limitar els seu poder dins la societat. Per això, i per evitar possibles revoltes militars, el Govern de la República va reduir el nombre d'oficials i a més va crear un cos de seguretat fidel a la República, la Guàrdia d'Assalt.

Activitat 4

En primer lloc, hi havia els jornalers, que eren la majoria, més del 60 % del total. Aquests pagesos treballaven la terra dels grans propietaris només en temps de sega o collita, i la resta de l'any vivien en condicions molt desfavorables.

En segon lloc, hi havia els pagesos que treballaven la terra dels grans propietaris en condicions de lloguer.

Finalment, hi havia un grup molt reduït de pagesos que eren propietaris de la terra que treballaven.

Activitat 5

La revolta a Astúries va ser una conseqüència directa, com també ho van ser els Fets d'Octubre a Catalunya, de l'entrada de la CEDA en el govern de dretes, que havia guanyat les eleccions generals de novembre de 1933. A Astúries, el 6 d'octubre de 1934, va esclatar una revolta social encapçalada per la UGT, la CNT i els miners asturians. La revolta va triomfar i fins el 17 del mateix octubre Astúries visqué sota el control d'un Comitè Revolucionari. El Govern, per posar fi al conflicte, va enviar l'exèrcit d'Àfrica dirigit pel general Franco. Franco va reprimir violentament la revolta, i hi va haver més de 1.500 morts i centenars de empresonats. Finalment, la revolta va acabar el 17 d'octubre.

Activitat 6

Perquè la Lliga, pressionada pels propietaris agrícoles, va portar la llei al Tribunal Constitucional, i aquest va declarar la nul·litat de la llei.

Activitat 7

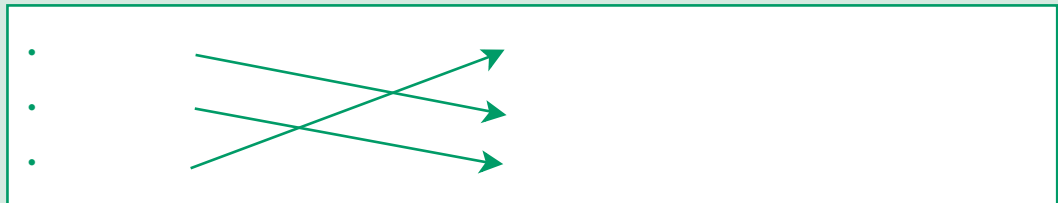
La d'una Barcelona dominada per les forces sindicals, sobretot pels anarquistes de la CNT-FAI, amb actuacions anticlericals, com la crema d'imatges religioses i l'enderrocament dels edificis religiosos. És la imatge de la Barcelona de començament de la Guerra Civil que ha iniciat el procés de l'anomenada "revolució social" protagonitzada per la CNT-FAI, que, a més, va col·lectivitzar tots els sistemes de producció i els béns públics i privats.

Cerca la solució als continguts que has estudiat a la unitat, a l'apartat 3.2.2.

Activitat 8

- 1) va rebaixar el lloguer de les cases de lloguer i, mitjançant la Llei de la Propietat Urbana, va traspasar totes les cases de lloguer a la propietat municipal.
- 2) per garantir l'escolaritat durant la guerra, va crear el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU).
- 3) va legalitzar en favor dels drets de les dones, com és el cas de la Llei que establia la majoria d'edat als 18 anys o la Llei d'interrupció artificial de l'embaràs.

Activitat 9

Activitat 10

	(V)	(F)
•		
•	V	
•		F
•	F	
•	V	
•		F

Activitat 11

Et recomanem cercar la informació a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (GEC) o també consultar el *Diccionari d'Història de Catalunya*, publicat per Edicions 62.

A Internet, pots cercar-lo mitjançant el cercador : www.google.es

Activitat 12

A partir de 1959, el canvi en la política econòmica que va realitzar la Dictadura a partir de l'aplicació dels plans de desenvolupament.

Activitat 13

SECTOR ECONÒMIC	PRIMARI	SECUNDARI	TERCIARI

El sector secundari a Catalunya i a Espanya, el primari.

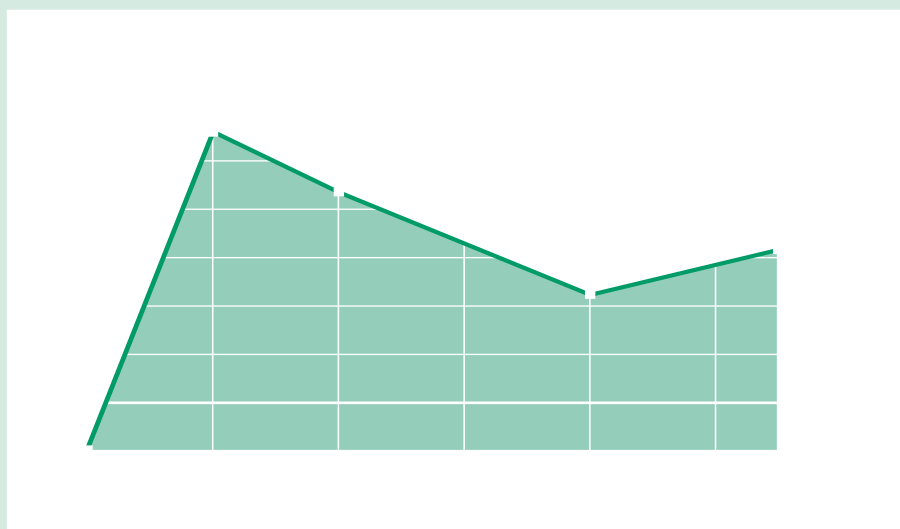
El sector primari a Catalunya i a Espanya, el terciari.

Activitat 14

Principalment d'Andalusia, Castella, Extremadura i Aragó.

Activitat 15

El siderúrgic, l'automobilístic, el químic, el turisme i el tèxtil.

Solució a la gràfica sobre la renda nacional entre 1959 i 1970.

Activitat 17

- (V) (F)
- V
- F
- V
- V F
- V

Activitat 18

El Concili Vaticà II (1962-1965) convocat pel Papa Joan xxiii i continuat pel Papa Pau vi.

Activitat 19

Els partits i grups polítics, els sindicats, les associacions de veïns i les institucions culturals del país contraries a la Dictadura.

Activitat 20

Els GRAPO, el FRAP i sobretot ETA.

Activitat 1

Cerca la informació als continguts de la unitat, apartat número 1.

Activitat 2

La crisi econòmica provocada pel crac borsari de 1929, l'estancament econòmic que va provocar un augment de l'atur, per sobre del 30 %.

Activitat 3

Cerca la informació als continguts que has estudiat a la unitat, apartat 1.2.

Activitat 4

Cerca la informació als continguts que has estudiat a la unitat, apartat 3.1.

Activitat 5

Va ser el sindicat anarquista CNT-FAI.

Activitat 6

Cerca la informació als continguts que has estudiat a la unitat, a l'apartat 3.2.2.

Activitat 7

Quan al mes de setembre es va constituir un govern de concentració, la Generalitat va donar validesa legal a les col·lectivitzacions de l'estiu a través del Decret de Col·lectivitzacions, de 24 d'octubre de 1936. El decret establia que havien de ser col·lectivitzades les fàbriques de més de 100 obrers; així es van salvar de ser col·lectivitzades les petites fàbriques i tallers i les empreses amb capital estranger. Tampoc foren col·lectivitzades la banca ni les caixes d'estalvi. En el camp van ser col·lectivitzades les grans propietats rurals.

Per finançar les empreses col·lectivitzades, la Generalitat va crear la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial.

La guerra va fer que la indústria catalana, en gran part, es transformés en una indústria de guerra. Tant és així, que podem dir que Catalunya es convertí en la fàbrica d'armament de la República.

Els sectors claus van ser quatre en aquesta transformació: el tèxtil, el metal·lúrgic, el químic i la construcció. Per tal de dirigir la reconversió en indústries de guerra, la Generalitat va crear la Comissió d'Indústries de Guerra, integrada per les grans indústries del país, com la química Cros, l'automobilística Hispano-Suiza o la Maquinista Terrestre i Marítima.

La Comissió estava presidida per Josep Tarradellas i formada per 500 empreses, més un seguit d'empreses auxiliars i ocupava uns 100.000 obrers.

Però no només la indústria es transformà; altres transformacions que podem definir com a socials també van ser conseqüència directa de l'esclat de la guerra.

Com que la majoria de la població catalana vivia en cases de lloguer, sobretot a les ciutats, la Generalitat va promulgar un decret, l'agost de 1936, pel qual es rebaixaven els lloguers de les cases. Al juny de 1937, un altre decret, el de la Propietat Urbana, traspassava totes les cases de lloguer a la propietat dels municipis, és a dir, que els ajuntaments passaven a ser els nous propietaris de les cases de lloguer. Aquest decret va afectar unes 300.000 cases a tot Catalunya.

En el terreny de l'ensenyament, i per garantir l'escolaritat durant la guerra, es va crear, al juliol de 1936, el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU), que va elaborar un projecte d'educació integral, des de l'escola bressol fins a la universitat.

En l'àmbit de la sanitat, es va crear el Consell General de la Sanitat.

Una altra transformació important va ser el paper que va jugar la dona al llarg de la guerra. La dona va participar en tots els àmbits socials (militar, polític, laboral). En el cas militar, cal destacar el paper que van fer les dones que formaven part de la milícia que lluitava al front: les milicianes.

També es va legalitzar en favor dels drets de les dones, com és el cas de la Llei de majoria d'edat als 18 anys o la Llei d'interrupció artificial de l'embaràs.

Activitat 8

•

El nou règim polític va adoptar una política econòmica autàrquica, és a dir, bàsicament de producció i consum nacional, i que exclou les importacions i exportacions. Des de el règim, es creia que l'Estat espanyol, amb els seus propis recursos, podia recuperar-se econòmicament.

Aquesta política autàrquica era dirigida directament per l'Estat. Malgrat que el règim va mantenir les empreses privades, l'Estat controlava tots els processos de producció, els preus, els crèdits, les importacions, els sous dels treballadors, etc.

El Govern exercia el control econòmic a través de l'Instituto Nacional de Industria, creat el 1941, que a més va fundar indústries bàsiques de propietat estatal.

-

La política econòmica autàrquica va provocar una manca de productes, que a més eren de baixa qualitat.

L'escassetat d'aliments bàsics, causat, com recordaràs, pel descens dels nivells de producció agrària, com ara el blat, l'oli, el sucre o els llegums, era dramàtica. Davant aquesta situació, el govern de la Dictadura va establir uns preus de mercat per aquests productes bàsics, però, el que va passar és que molts d'aquests productes no arribaven al mercat i va sorgir un mercat negre creixent. En molts casos, aquest mercat negre era dirigit per membres del mateix règim, sobretot militars.

L'adquisició dels productes bàsics amb preus marcats pel Govern es feia mitjançant les famoses "cartilles de racionament".

Malauradament, el racionament era insuficient per pal·liar la fam que hi havia, sobretot a les ciutats. Aquest fet va afavorir molt el mercat negre abans citat, sobretot entre 1940 i 1952.

-

La Dictadura, a nivell social, va suprimir els sindicats i es van crear els Sindicats Únics, que agrupaven els empresaris i treballadors de cada ram de producció. Tots els Sindicats Únics formaven la Central Nacional Sindical (CNS), dirigida des de el Govern.

-

Per pal·liar la fam, el règim va haver de crear una institució: el Auxilio Social.

Activitat 9

A partir de 1951 i fins el 1963, els EUA van donar més de 2.000 milions de dòlars a l'Estat espanyol, que ara, en plena Guerra Freda, s'havia convertit en un aliat potencial dels EUA a causa del fet que la dictadura franquista era anticomunista. A canvi de l'ajut econòmic dels EUA, l'Estat espanyol cedia terrenys per la construcció de bases militars americanes.

L'altre factor que va ajudar a redreçar l'economia va ser el canvi de política econòmica a partir de 1951. Es va iniciar una obertura econòmica cap a l'economia de mercat i cap a l'exterior, sense la supervisió de l'Estat.

Aquest dos factors van ajudar a realitzar el "miracle espanyol" dels anys seixanta.

Activitat 10

Cerca la informació als continguts que has estudiat a la unitat, apartat 5.4.

Activitat 11

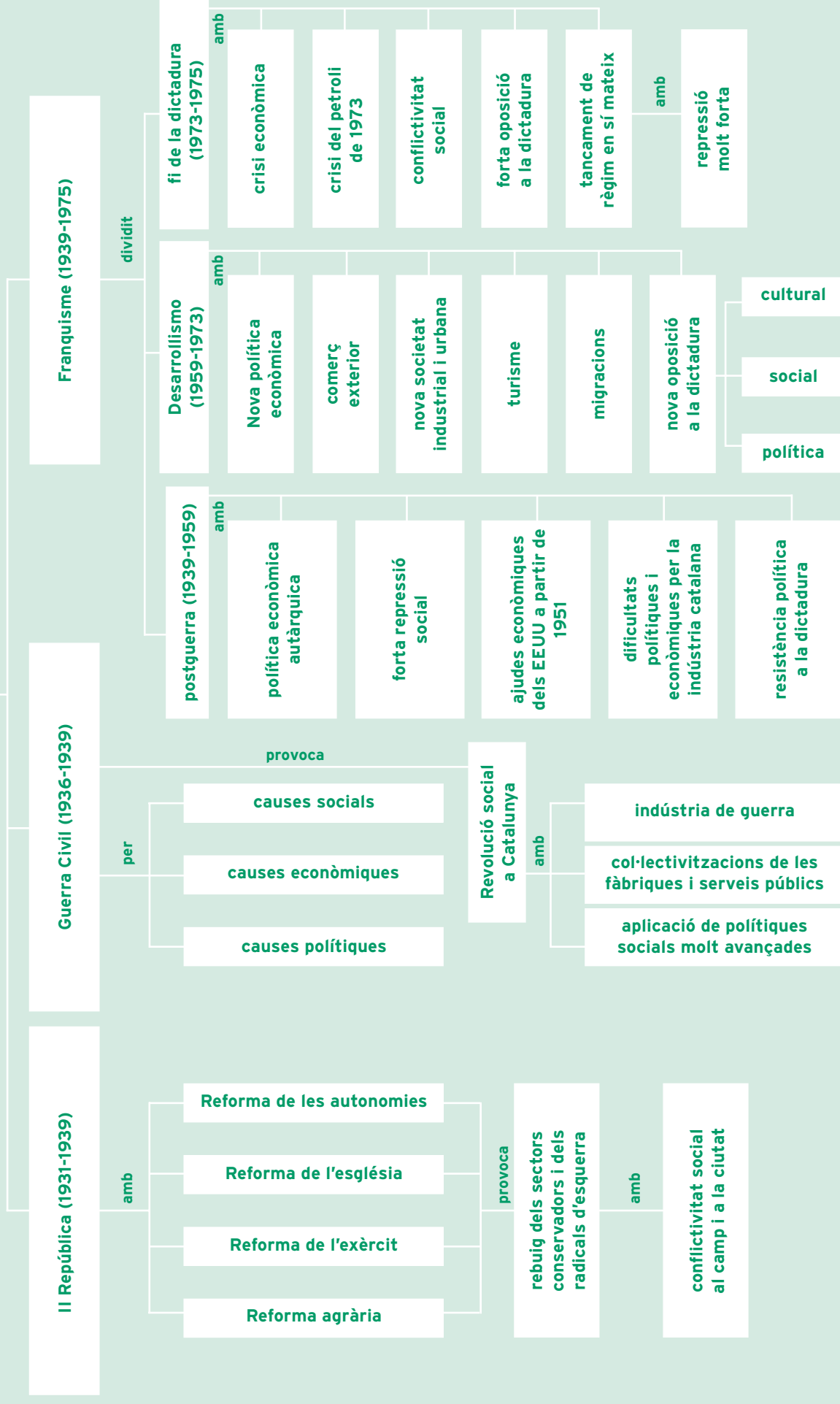
Cerca la resposta al continguts que has estudiat a la unitat, apartat 5.5.

Activitat 12

Sectors liberals i democratacristians, sectors de base de l'Església, la nova generació del PCE i del PSOE, el nou sindicat CCOO, el PNB i ETA al País Basc, els partits històrics a Catalunya, com ERC, PSUC, UDC, el MSC i el FOC.

Des de la societat civil, cal destacar la Universitat, a través del Sindicat Democràtic, el moviment de la "Nova Cançó", i els grups armats FRAP i GRAPO.

REPÚBLICA, GUERRA CIVIL I FRANQUISME (1931-1975)

[illegible]

Unitat 3

95

ELS DARRERS 25 ANYS: DEMOCRÀCIA I EUROPA (1975-2000)

ELS DARRERS 25 ANYS: DEMOCRÀCIA I EUROPA (1975-2000)

UNITAT 3

12. CATALUNYA DINS L'ESPANYA DEL SEGLE XX

Ciències Socials i de la Participació

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- Políticament, l'etapa entre 1975 i 2000 de l'Estat espanyol la dividim en tres etapes: 1) la transició i el govern de la UCD (1975-1982), 2) el govern del PSOE (1982-1996) i 3) el govern del PP (1996-2000).
- Adolfo Suárez, nomenat president del Govern pel Rei, va iniciar el camí cap a la democràcia i convocà les primeres eleccions generals democràtiques pel juny de 1977.
- Suárez, líder de la UCD, va governar entre 1977 i 1981, i fins l'octubre de 1982 va governar Calvo Sotelo, també de la UCD.
- L'octubre de 1977 va tornar de l'exili el president de la Generalitat, Josep Tarradellas, que formà un govern de concentració.
- El desembre de 1978, el poble espanyol va aprovar la Constitució.
- L'abril de 1979 es van celebrar les primeres eleccions municipals de la democràcia.
- L'any 1980 es van celebrar les primeres eleccions autonòmiques, que va guanyar CiU, liderada per Jordi Pujol. Pujol va ser reelegit president de la Generalitat en les eleccions de 1984, 1988, 1992, 1995 i 1999.
- El Govern de la Generalitat s'ha caracteritzat per fer una política catalanitzadora i modernitzadora.
- El fracàs del cop d'estat del 23 de febrer de 1981 va consolidar el procés democratitzador.
- Entre 1982 i 1996 va governar el PSOE, liderat per Felipe González.
- El govern del PSOE va introduir importants reformes en educació i sanitat, reformes laborals i millora del benestar, l'obertura cap Europa (ingrés a la CEE el 1986) i l'ingrés a l'OTAN el mateix any.

- Entre 1996 i 2000 va governar el PP, liderat per José María Aznar. El govern del PP va prioritzar la política econòmica i la integració definitiva en la UE a partir de 1999.
- La situació econòmica entre 1975 i 1985 es va caracteritzar per les conseqüències provocades per la crisi del petroli de 1973: inflació, atur i tancament d'empreses.
- El govern del PSOE va adoptar un seguit de mesures per pal·liar aquesta situació i va iniciar la reconversió industrial, que va provocar un augment de l'atur.
- El govern del PSOE va reformar el sistema educatiu, va universalitzar la sanitat pública i va ampliar les prestacions socials.
- L'ingrés a la CEE, el 1986, va implicar que l'Estat espanyol percebé les ajudes econòmiques de la CEE i internacionalitzés la seva economia.
- A partir del Tractat de Maastricht (1992), tots els països de la CEE van haver de convergir les economies per assolir el procés d'unió europea (UE) a partir de 1999.
- La societat catalana, entre 1975 i 2000, va patir un seguit de transformacions demogràfiques i socials, com la resta de països de la CEE.
- Entre 1975 i 2000 ha baixat la demografia i la taxa de fecunditat per dona, ha disminuït la mortalitat i ha augmentat l'esperança de vida.
- La població catalana es concentra a les comarques litorals i prelitorals de Barcelona, que, a més, forma una gran àrea metropolitana, on viu la meitat de la població de Catalunya.
- Catalunya, com la resta de països de la UE, ha passat de tenir una economia on dominava el sector secundari (la indústria) a tenir una economia on prima el sector terciari (serveis).
- A Catalunya, tots els sectors econòmics han patir una important transformació, sobretot a partir de l'ingrés a la CEE, que ha estat molt beneficiosa per a l'economia catalana.
- Els Jocs Olímpics de 1992 van servir per donar a conèixer mundialment Barcelona i Catalunya.
- El nou segle i el nou mil·lenni plantegen un seguit de reptes socials, econòmics, polítics i culturals que ha d'assolir Catalunya per afrontar el futur globalitzador amb garanties d'èxit.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Descriure l'evolució política de l'Estat espanyol i de Catalunya entre 1975 i 2000.
- Explicar l'evolució de l'economia entre 1975 i 1985.
- Explicar les reformes socials i econòmiques principals del període de 1975-1992.
- Explicar les conseqüències econòmiques que va suposar l'ingrés a la CEE el 1986 i l'aplicació del Tractat de Maastricht a partir de 1992.
- Definir les característiques de la societat catalana principals del període de 1975-2000.
- Explicar l'evolució de l'economia catalana entre 1975 i 2000.
- Explicar les conseqüències principals que va tenir la celebració dels Jocs Olímpics de 1992 a Barcelona.
- Descriure els reptes principals que ha d'afrontar Catalunya al començament del nou segle i mil·lenni.

Nota: tot i que aquest és un mòdul que tracta els aspectes socials i econòmics, en aquesta darrera unitat, i donada la proximitat cronològica, hem afegit un primer punt dedicat a l'evolució política a l'Estat espanyol i a Catalunya al llarg del període de 1975-2000.

1. L'evolució política (1975-2000)

Als darrers 25 anys del segle xx, l'Estat espanyol consolidà la democràcia, recuperada després de la mort del dictador Franco, i ingressà a la Comunitat Econòmica Europea (CEE), l'actual UE, el 1986.

Aquest dos conceptes, democràcia i Europa, defineixen l'Espanya del període de 1975-2000.

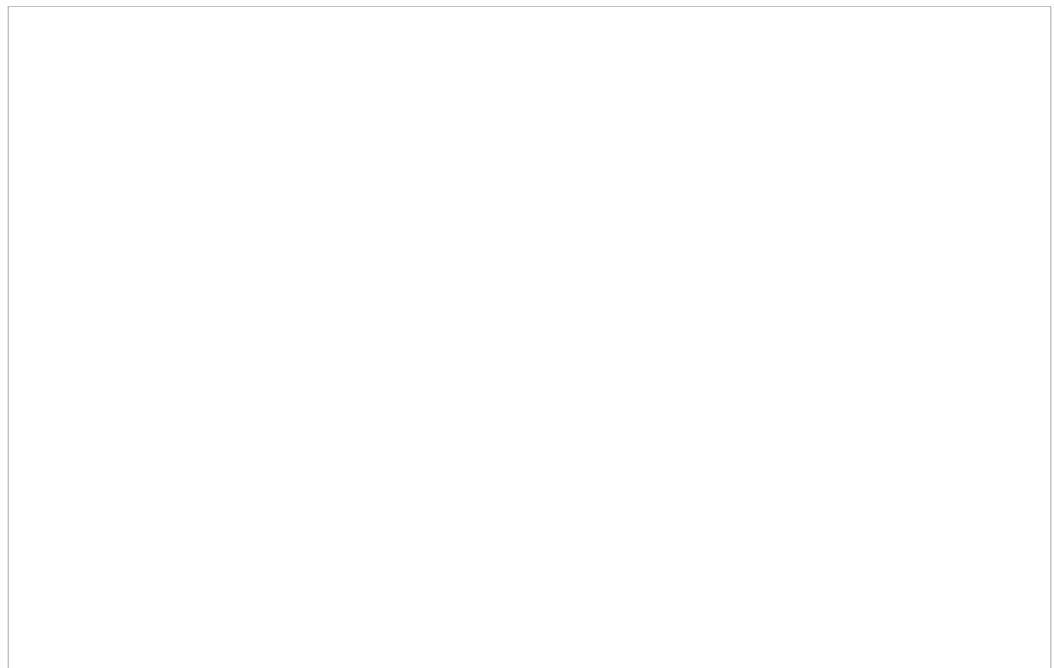
Políticament, el període el dividim en tres etapes:

- 1) la transició i el govern de la UCD (1975-1982)
- 2) el govern del PSOE (1982-1996)
- 3) el govern del PP (1996-2000)

1.1 La transició de la Dictadura a la democràcia i el govern de la UCD (1975-1982)

Un cop mort el dictador i proclamat Joan Carles I com a rei, s'inicià una nova etapa històrica. Llavors començà el camí, no absent de dificultats, cap a la instauració d'un règim democràtic, després de gairebé quaranta anys de dictadura.

Per dirigir aquest canvi polític, el Rei nomenà, el juliol de 1976, **Adolfo Suárez** com a president del Govern. Suárez, malgrat provenir del franquisme, era un home tolerant i dialogant, i es va proposar democratitzar el règim franquista des de dins, és a dir, reformant el sistema franquista a través d'una llei, la de la Reforma Política, aprovada, primer, per les darreres Corts franquistes i, després, el desembre de 1976, en referèndum pel poble espanyol.

Manifestació del milió de catalans i catalanes per aconseguir l'Estatut, 11 de setembre de 1977. Arxiu La Vanguardia

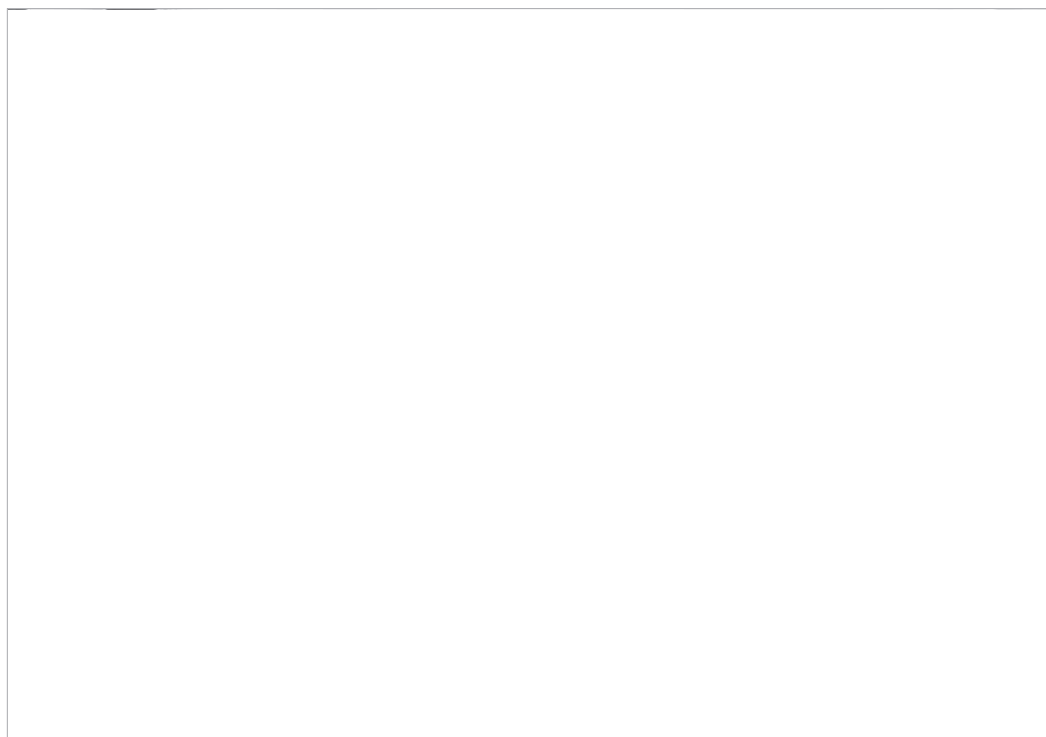
Aquesta llei va obrir, en primer lloc, el camí cap a unes eleccions democràtiques i la constitució d'un nou parlament i, en segon lloc, va obrir el camí cap a la legalització dels partits polítics de l'oposició democràtica a partir de febrer de 1977.

El 15 de juny de 1977 es van celebrar les primeres eleccions generals des de febrer de 1936; va ser una jornada històrica.

Les eleccions les va guanyar el partit creat per Suárez, la UCD. El segon partit fou el PSOE, liderat per Felipe González.

A Catalunya, en canvi, les eleccions les va guanyar el PSC-PSOE, seguit pel PSUC. Els nacionalistes, encapçalats per Jordi Pujol, van quedar com la quarta força política del país.

L'octubre de 1977 tornava de l'exili el president de la Generalitat, Josep Tarradellas, que va formar un govern de concentració de totes les forces polítiques catalanes que reclamaven l'elaboració d'un Estatut d'autonomia.

Ponents de l'Estatut de 1979. Arxiu La Vanguardia.

Un cop constituïdes les Corts democràtiques el juliol de 1977, es va procedir a l'elaboració d'una constitució o Carta Magna.

La Constitució fou aprovada pel poble espanyol en un referèndum celebrat el 6 de desembre de 1978. Els aspectes més destacats de la Constitució són:

- La defensa de la monarquia parlamentària: el rei regna, però no governa.
- La declaració dels principis bàsics de llibertat, igualtat i pluralisme polític.
- La separació de poders.
- El sufragi universal.
- Sistema parlamentari bicameral: Congrés dels Diputats i Senat.
- L'Estat espanyol s'articula territorialment en 17 comunitats autònomes. Segons l'article VIII de la Constitució, Espanya està formada per un conjunt de nacionalitats i regions.

Un cop aprovada la Constitució, el govern de Suárez va convocar unes noves eleccions generals pel març de 1979, que va tornar a guanyar la UCD de Suárez.

El 3 d'abril de 1979 es van celebrar les primeres eleccions municipals de la democràcia, en què van guanyar els partits d'esquerres (PSOE i PCE).

A Catalunya, a les grans ciutats i a la zona metropolitana de Barcelona va guanyar el PSC-PSOE, mentre que a les ciutats mitjanes i a la majoria de pobles va guanyar CiU.

A partir de 1979, la UCD va entrar en una crisi política important i el lideratge de Suárez es va començar a qüestionar. A més de la crisi interna de la UCD, calia sumar la situació difícil del moment (atur, inflació i el terrorisme d'ETA), a part de la forta oposició política que feia el PSOE al Govern.

Finalment, el gener de 1981, Suárez va dimitir com a president del Govern. El 23 de febrer, quan s'estava celebrant el ple al Congrés dels Diputats que havia d'escollir el nou president, Leopoldo Calvo Sotelo de la UCD, els sectors que enyoraven el franquisme van donar un cop d'estat, encapçalats pel tinent coronel de la Guàrdia Civil, Antonio Tejero, que va assaltar el Congrés, però va fracassar.

Del febrer de 1981 a l'octubre de 1982 va governar **Calvo Sotelo**.

L'octubre de 1982 es van convocar eleccions generals, que va guanyar per majoria absoluta el PSOE, liderat per **Felipe González**.

La victòria electoral del PSOE tancava l'etapa de la transició, ja que la democràcia ja estava consolidada, havia superat un intent de cop d'estat i s'havia produït l'alternança en el Govern, ara amb un govern d'esquerres, de forma pacífica i democràtica.

A Catalunya, després de les eleccions municipals, es va procedir a l'elaboració d'un estatut d'autonomia aprovat pel poble català en referèndum l'octubre de 1979.

El març de 1980 es van celebrar eleccions autonòmiques, les primeres des de 1932. Les eleccions les va guanyar CiU, liderada per Jordi Pujol, que fou escollit president de la Generalitat l'abril de 1980.

Jordi Pujol va guanyar les cinc eleccions posteriors: 1984, 1988, 1992, 1995 i 1999.

1.2 La Catalunya autonòmica (1980-2000)

Les primeres eleccions autonòmiques van donar la victòria a la coalició Convergència i Unió, liderada per **Jordi Pujol**. La victòria va ser revalidada en les cinc eleccions autonòmiques posteriors.

L'obra de govern

Una de les característiques més destacades de l'obra de govern ha estat la política catalanitzadora feta a partir del desenvolupament de l'Estatut. Una peça clau d'aquesta política ha estat la creació d'una administració pròpia que ha permès assolir una capacitat de govern significativa.

El fet que la Generalitat tingui competències exclusives en àmbits com la sanitat, l'ensenyament o les infraestructures ha permès dissenyar models propis. La Generalitat també ha creat una televisió i una ràdio pròpia (TV3 i Catalunya Ràdio) i una policia pròpia (Els Mossos d'Esquadra) amb presència a tot el país.

D'entre l'obra legislativa de la Generalitat, en destaquen dues lleis: la Llei de Normalització Lingüística, aprovada pel Parlament el 1983, que proclama el català com a llengua pròpia de Catalunya, i la Llei d'Ordenació Territorial, aprovada el 1987, que va comportar la instauració de les 38 comarques segons la divisió feta el 1936. Posteriorment, s'hi van afegir tres comarques noves. Al front de les comarques hi ha els Consells Comarcals.

Altres iniciatives legislatives s'han generat per promocionar la cultura catalana, les noves tecnologies, la indústria, el comerç i la projecció de Catalunya a l'exterior, sobretot a partir de l'ingrés de l'Estat espanyol a la Unió Europea el 1986.

Altres iniciatives del Govern català han tingut com a objectiu la millora de la qualitat de vida dels ciutadans i, darrerament, unes polítiques adreçades a l'acollida i la integració social i econòmica dels immigrants procedents d'altres cultures.

1.3 L'etapa del govern del PSOE (1982-1996)

Entre 1982 i 1996, **Felipe González** va presidir el Govern espanyol. L'acció del govern del PSOE es va centrar en tres àmbits.

En l'àmbit econòmic, per tal de poder ingressar a la CEE, l'actual UE, va adequar l'economia i va fer un seguit de transformacions necessàries, com les reconversions industrials, que van provocar un augment de l'atur, però al mateix temps van permetre una millor gestió de les empreses, així com millors tècniques i professionals més ben qualificats.

El Govern també va fer esforços per abaixar la inflació controlant la despesa pública i moderant els salaris, fet que va provocar enfrontaments amb els sindicats, que van convocar tres vagues generals entre 1988 i 1994.

En l'àmbit de les prestacions socials, va fer actuacions per estendre la sanitat pública a tota la població i va ampliar les prestacions socials estatals.

També va establir per llei la setmana laboral en quaranta hores i els trenta dies de vacances a l'any.

Finalment, en l'àmbit de la política exterior, el govern del PSOE va dur a terme un seguit d'accions polítiques encaminades a treure l'Estat espanyol de l'aïllament, sobretot europeu, i que aquest pogués ser membre de les institucions europees.

Així, l'any 1986 l'Estat espanyol ingressava a la CEE i a la OTAN.

Respecte a la política autonòmica, cal dir que en l'etapa de majoria absoluta del PSOE (1982-1993) els traspassos a les comunitats autònomes van ser limitats i no serà fins la darrera etapa de govern socialista (1993-1996), en què, per poder governar, es veurà forçat a pactar amb els partits nacionalistes (CiU i PNB), en què els traspassos a les comunitats seran significatius; en el cas de Catalunya, va significar una millora en el finançament i una major inversió pública.

1.4 El govern del PP (1996-2000)

El març de 1996, unes noves eleccions generals van donar la victòria sense majoria absoluta al PP. Aquest fet va fer que el PP es veiés en la necessitat de pactar amb els nacionalistes (CiU i PNB), com abans havia fet el PSOE.

El govern del PP, presidit per **José María Aznar**, va continuar la política econòmica iniciada en la darrera etapa del PSOE, encaminada a afrontar el repte de l'ingrés en el procés de moneda única europea, procés iniciat a partir de 1999, i també a complir els criteris econòmics establerts per la UE per tal de contenir la inflació i el dèficit fiscal. El govern del PP també va iniciar un seguit de privatitzacions d'empreses públiques.

El fet de pactar amb les forces polítiques nacionalistes va significar per a Catalunya, entre altres coses, una millora del finançament, el desplegament dels Mossos d'Esquadra per tot Catalunya i, com a la resta de l'Estat espanyol, la supressió dels governadors civils i del servei militar obligatori (la "mili").

Abans de continuar, fes un esquema amb les característiques més destacades d'aquest primer punt de la unitat.

2. La situació econòmica durant el període de 1975-1985

Com recordaràs, a partir de 1973, al món occidental es va iniciar una crisi econòmica provocada per la pujada del preu del petroli.

Al llarg de la dècada del anys setanta, l'Estat espanyol va patir les conseqüències de la crisi econòmica; la inflació va arribar al 26 %, l'atur es va situar per sobre del 15 %, moltes empreses van tancar i no es feien inversions de capitals estrangers i això va provocar que la producció interior no passés del 1,5 %.

Davant d'aquest panorama econòmic tant negatiu, el govern de Suárez va signar amb la resta de forces polítiques, a més dels sindicats i la patronal, els anomenats Pactes de la Moncloa l'octubre de 1977, que van ser un paquet de mesures per pal·liar la crisi econòmica. Es va fer una reforma fiscal i una reforma de la Seguretat Social, es va reduir la despesa pública, es van introduir mesures per reduir la inflació, es va establir el creixement dels salaris en funció de la inflació prevista i es va fer una reforma del sistema financer espanyol.

Malgrat aquest paquet de mesures, la situació econòmica no va millorar gaire. L'únic aspecte positiu va ser que la inflació va baixar 10 punts en només un any.

El primer que va fer el govern del PSOE per pal·liar la situació econòmica que s'arrossegava des dels anys setanta va ser prendre un seguit de mesures per sanejar l'economia, reduir la inflació i iniciar el procés de reconversió industrial.

La reconversió industrial va consistir en tancar un seguit d'empreses estatals que ja no eren productives, sobretot del sector siderúrgic i armador. Aquesta reconversió, que era necessària, va provocar, malauradament, la pèrdua de més 80.000 llocs de treball.

Malgrat els sacrificis que va comportar aquesta política econòmica, en què l'atur va pujar del 16 % el 1982 al 21 % el 1985, a partir de 1986 l'economia espanyola va començar a créixer i la inflació es va reduir al 7 %.

D'aquesta primera etapa de govern del PSOE també cal destacar-ne l'expropiació del grup empresarial i financer RUMASA (format per 18 bancs, 200 empreses i més de 45.000 treballadors), propietat de José María Ruiz Mateos, acusat pel Banc d'Espanya d'irregularitats financeres que podien portar al grup a la fallida. Davant d'aquesta situació, el Govern va decidir expropiar RUMASA.

3. Les reformes socials

El govern del PSOE també inicià un seguit de reformes socials. El govern socialista va potenciar molt el sector públic i va augmentar les prestacions socials, cosa que va suposar la pujada dels impostos i l'augment del deute de l'Estat. Així, es va estendre a tota la població la Sanitat pública, es va ampliar l'assegurança de l'atur i de les pensions no contributives.

En l'àmbit de l'ensenyament, es va aprovar la Llei de Reforma Universitària (LRU), que va permetre democratitzar la Universitat i ampliar els recursos econòmics destinats a la investigació. També va reformar l'ensenyament primari i el secundari, que es feia obligatori fins als 16 anys, primer amb la Llei Orgànica de Dret a l'Educació (LODE) i després amb la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE).

En la Justícia, es van fer modificacions legals en diverses lleis, com el codi penal o el dret d'asil. L'aprovació de la Llei de l'avortament va portar molta polèmica i va ser molt criticada per diversos sectors socials i per l'Església catòlica.

4. Europa ens obre les portes: l'ingrés de l'Estat espanyol a la CEE

L'1 de gener de 1986 l'Estat espanyol ingressà com a membre de ple dret a la Comunitat Econòmica Europea (CEE), l'actual Unió Europea (UE).

Aquest fet va ser un revulsiu important per a l'economia espanyola. Així, el sector primari va haver d'adaptar-se a les directrius europees sobre els nivells de producció. En la indústria, l'ingrés a la CEE va suposar un augment de la competència i de les inversions estrangeres.

L'ingrés també va suposar que l'Estat espanyol pogués rebre les ajudes econòmiques del Fons Social Europeu per ajudar a desenvolupar les regions menys desenvolupades de l'Estat, com Andalusia, Castella o Extremadura.

Pel que fa a l'àmbit institucional europeu, l'Estat espanyol disposa de vuit vots en el Consell i de dos Comissaris.

Creus que ha estat positiva l'entrada de l'Estat espanyol a la CEE, l'actual UE?

5. Les reformes econòmiques en la darrera dècada del segle xx

Des de l'ingrés de l'Estat espanyol a la CEE, les polítiques econòmiques aplicades per l'Estat espanyol anaven enfocades a aconseguir els criteris establerts per Europa, sobretot a partir de la signatura del Tractat de Maastricht el 1992. El Tractat representava la creació de la Unió Europea i la implantació d'una moneda única per a tota Europa a partir de 2002: l'Euro.

Per arribar a aquest punt d'unificació econòmica, el tractat disposava que s'havien d'establir uns criteris de convergència entre totes les economies de la CEE, és a dir, que tots els estats de la CEE havien d'aconseguir uns nivells semblants d'inflació, dèficit públic i tipus d'interès.

Per ajudar els estats a aconseguir aquesta convergència, es van crear els fons de cohesió i els fons estructurals per desenvolupar les zones menys desenvolupades de la CEE.

Per aconseguir aquesta convergència de criteris, el Govern espanyol va haver d'aplicar un important pla d'ajust econòmic, que va coincidir amb la fi de l'etapa de creixement econòmic a partir de 1993.

El Govern espanyol va haver de retallar les prestacions socials i fins i tot devaluar tres vegades el valor de la pesseta.

A partir de 1996, amb l'entrada al Govern del PP i coincidint amb una etapa de creixement econòmic internacional, les mesures preses a partir de 1992 i 1993 van donar resultats: la inflació i el tipus d'interès van baixar molt i altres indicadors econòmics van ser favorables; tots menys l'atur, que encara era dels més alts d'Europa.

La política econòmica aplicada pel PSOE i el PP, amb el suport de CiU, va permetre a l'Estat espanyol, l'**1 de gener de 1999**, ingressar en el procés de la moneda única europea.

Això va suposar que, a partir d'aquell moment, les polítiques econòmiques ja no eren decidides per cada estat membre, sinó per la UE. També es va crear el Banc Central Europeu i l'Euro començava a circular el 2002.

Finalment, entre 1996 i la fi del segle xx, coincidint amb el govern del PP, es va realitzar una reforma laboral pactada amb els sindicats i la patronal i es va iniciar un procés de privatització d'un seguit d'empreses públiques, com per exemple Telefónica o Transmediterrània.

6. La societat catalana a partir de 1975

Els darrers vint-i-cinc anys del segle xx, la societat catalana va patir un seguit de transformacions i canvis socials molt semblants a la resta de països de la UE.

El primer d'aquests canvis socials ha estat el demogràfic; la taxa de natalitat l'any 2000 se situava al voltant del 9 %, mentre que el 1975 era del 20 %, i la taxa de fecunditat va passar de 3,4 fills per dona el 1975 a 1,2 l'any 2000.

Un altre canvi important és que la immigració d'origen espanyol ha disminuït fins arribar a ser negativa. En canvi, una nova immigració, provinent sobretot del Magrib, ha començat a arribar a partir de 1995 i 1996.

Aquesta nova immigració, amb uns valors molt diferents dels nostres europeus, requereix un gran esforç d'integració de tota la societat catalana i dels mateixos immigrants, i se'ls ha de fer saber que com a nous catalans tenen un seguit de drets però també de deures, com la resta de ciutadans catalans.

La taxa de mortalitat l'any 2000 també era molt baixa, al voltant del 8 %, i l'esperança de vida se situa al voltant dels 79 anys l'any 2000, mentre que l'any 1975 era de 74 anys.

Tots aquests indicadors són molt semblants a la resta de països de la UE.

La distribució de la població de Catalunya es concentra en tres zones:

- a) a les comarques de la costa de Barcelona i del prelitoral barceloní (Barcelonès, Maresme, Baix Llobregat i els dos Vallesos). En aquestes comarques hi viu el 70 % de la població del nostre país.
- b) a la resta de comarques del litoral i del prelitoral. Hi viu el 23 % de la població.
- c) a les comarques de l'interior hi viu el 7 % de la població.

També cal destacar que al voltant de la ciutat de Barcelona ha sorgit una gran àrea metropolitana en la qual viu la meitat de la població de Catalunya, al voltant de 3.000.000 de persones.

7. L'economia catalana a partir de 1975

L'evolució de l'economia catalana els darrers vint-i-cinc anys del segle xx la podem dividir en dues etapes ben diferenciades. La primera, entre 1973 i 1985, està caracteritzada per la situació de recessió provocada per la crisi del petroli de 1973, amb un augment de la inflació, de l'atur, el descens de la producció i el tancament de moltes empreses.

I la segona etapa, a partir de 1986, amb l'entrada a la CEE, que va ser una etapa de creixement lent que inclou la crisi postolímpica de 1992 i 1993.

L'any 1975, el sector primari ocupava el 8,2 % dels treballadors, mentre que el 1998 només ho feia el 3,2 %; la construcció ocupava l'11,3 % el 1975, mentre que el 1998 ho feia el 8,4 %; la indústria ocupava l'any 1975 el 39,3 %, mentre que el 1998 ho feia el 20 %; finalment, el sector dels serveis ocupava el 39,7 % l'any 1975, mentre que el 1998 ocupava el 61 %.

Per tant, podem dir, amb aquestes xifres, que el nostre país ha passat de tenir una economia on dominava el sector de la indústria a ser un país on domina el sector dels serveis, com ha passat a la resta de països de la UE.

Anem a analitzar amb una mica més de detall cada sector econòmic:

Sector primari: l'agricultura a Catalunya, com a la resta de països industrialitzats, representa un pes molt petit dins el conjunt de l'economia, però al mateix temps molt necessari. A partir de 1986, l'agricultura catalana es va haver d'adaptar a les exigències productives de la CEE. A més, els ajuts que atorga la CEE (l'actual UE) als estats membres per adaptar l'agricultura no han beneficiat gaire Catalunya, ja que dins l'Estat espanyol Catalunya té una economia rica comparada amb altres, com la andalusa o la extremenya, les més beneficiades per les ajudes europees.

La darrera dècada del segle xx, l'agricultura ha presentat una certa recuperació, amb una mecanització massiva i un ús generalitzat d'adobs artificials, dirigits a proveir la indústria agroalimentària. Gairebé la meitat de la producció agrícola correspon a la hortofruitocultura (fruites i hortalisses). La resta correspon a la producció de vi, oli, fruits secs i cereals.

Al costat d'aquesta agricultura extensiva, ha sorgit una agricultura ecològica, que només utilitza mètodes i adobs naturals.

Sector secundari: com has vist abans, l'economia catalana ha deixat de ser una economia preeminentment industrial entre 1975 i l'any 2000.

Cal fixar-se només en una xifra: l'any 1975 la indústria representava el 41,1 % del PIB català, mentre que el 1999 era del 28 %.

Però malgrat aquest indicador, la indústria catalana continua essent, amb el 26 % de la producció, la primera zona industrial de l'Estat espanyol.

Com has vist, l'ingrés a la CEE va ser un factor molt positiu, malgrat les incerteses inicials, ja que s'han ampliat els mercats i s'ha produït una modernització dels sistemes de producció i s'ha millorat la qualitat per fer front a la competència europea i internacional.

A partir de l'ingrés a la CEE, van començar a sorgir empreses multinacionals catalanes, sobretot a partir de l'any 1992. A l'any 2000 hi havia 164 multinacionals catalanes, que facturaven 2,7 bilions de les antigues pessetes i donaven feina a 1,9 milions de persones. Les multinacionals catalanes són fonamentalment petites i mitjanes empreses que es concentren en el sector químic, de maquinària i instruments de precisió i d'altres productes metàl·lics (material elèctric, electrònica, etc.), i tèxtil i confecció.

Les multinacionals catalanes estan presents en 56 països del món, entre els quals en destaquen el Marroc, Sud-Amèrica, Xina, els EUA i els països de la UE.

Des de 1975, els sectors més dinàmics de la indústria catalana han estat el químic, el cautxú, el plàstic, el material de transports, els productes alimentaris, el paper i l'edició.

A finals del segle xx, la indústria catalana presentava una estructura per sectors molt semblant a les àrees europees més industrialitzades, com les alemanyes del Rin del Nord-Westfàlia, Renània-Palatinat i Baden-Württemberg, les franceses de Nord-Pas-de-Calais i Alsàcia i Lorena o les italianes del nord, com el Piemont, Vall d'Aosta i la Llombardia.

A més, l'any 1998 estaven instal·lades a Catalunya disset de les quaranta principals multinacionals que hi havia al món.

El sector terciari: aquest sector, també anomenat de serveis, ha experimentat el major creixement dins l'economia catalana els darrers vint-i-cinc anys. El sector dels serveis està format per diverses activitats econòmiques, com les comercials, els serveis públics, el crèdit i les assegurances, els transports i el turisme.

Aquest augment també ha representat un major nombre d'ocupació laboral: així, si el 1975 donava feina a 900.000 persones, el 1998 en donava a 1.300.000 persones a tot Catalunya.

El turisme és l'activitat econòmica que ha crescut més des de 1975. El turisme que ve a Catalunya representa el 23 % dels ingressos de l'Estat espanyol i genera el 22 % de les activitats turístiques de l'Estat.

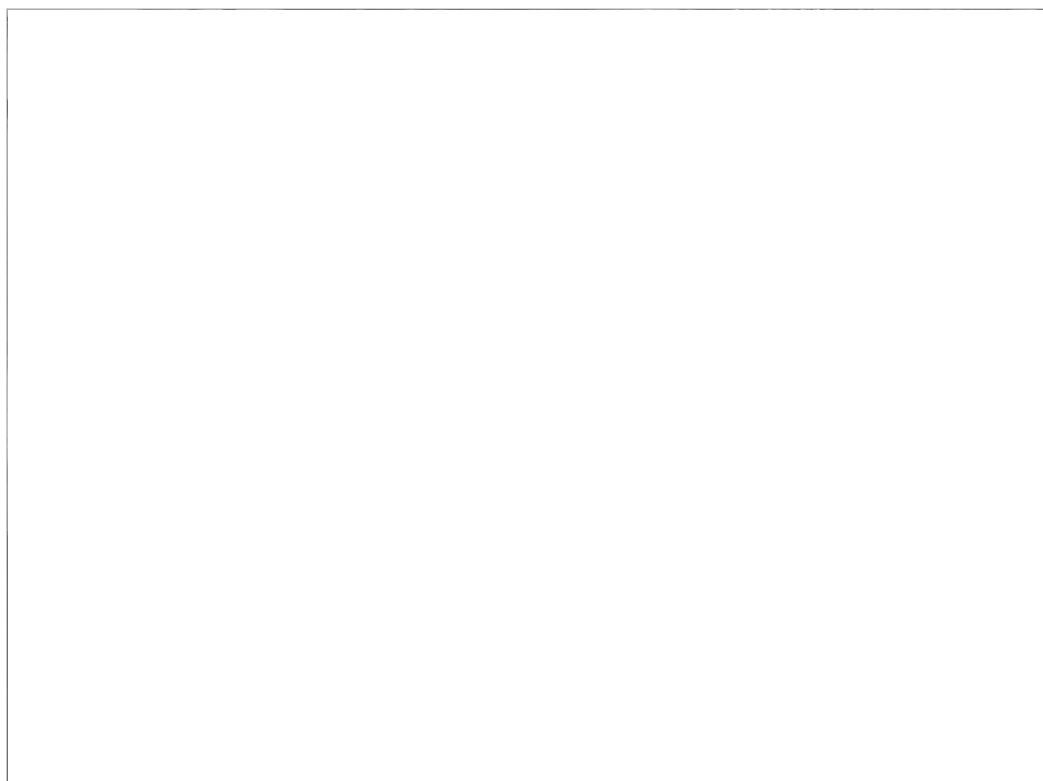
A partir dels Jocs Olímpics de Barcelona de 1992, la capital catalana s'ha convertit en una destinació turística important.

El sector comercial també és molt important, i a partir de l'ingrés a la CEE van augmentar sensiblement les exportacions, sobretot a França, Alemanya, Itàlia, Portugal i el Regne Unit.

Només a la ciutat de Barcelona, l'any 2000 hi havia més de 35.000 comerços.

8. Els Jocs Olímpics de 1992

El mateix any que el F.C. Barcelona guanyava la seva primera copa d'Europa de futbol, es van celebrar els xxv Jocs Olímpics de l'era moderna a Barcelona.

La copa d'Europa és celebrada a la plaça de Sant Jaume de Barcelona. Arxiu FCB

Tot va començar el 17 d'octubre de 1986, quan el president del COI, el català Joan Antoni Samaranch, va comunicar que Barcelona seria la seu triada per celebrar els jocs de 1992.

Anteriorment la capital catalana ja havia intentat ser seu olímpica amb motiu dels jocs de 1936, que finalment es van celebrar a Berlín. Un cop establerta la democràcia, es va recuperar la idea olímpica.

La celebració dels jocs va suposar l'inici d'un conjunt d'infraestructures i d'obres, no només a Barcelona sinó també a altres ciutats catalanes, que van ser subseus

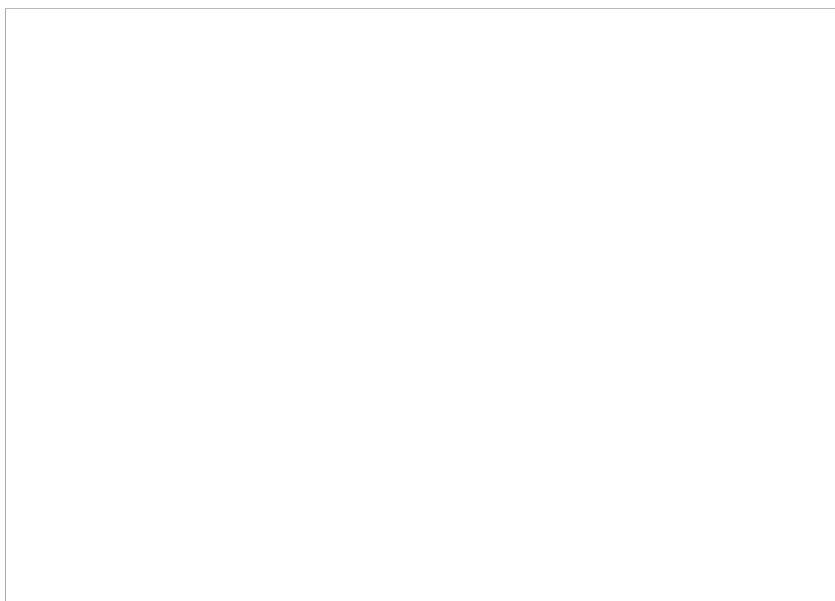
olímpiques, com Badalona, L'Hospitalet, Terrassa, Banyoles, la Seu d'Urgell, Vic, Reus, Granollers i Sant Sadurní d'Anoia.

A Barcelona les obres es van centrar en quatre àrees:

- 1) L'anella olímpica de Montjuïc: comprenia l'Estadi, el Palau Sant Jordi, les Piscines Picornell i l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC).
- 2) L'àrea de la Diagonal: amb les instal·lacions del F.C. Barcelona, el R.C. de Polo, les instal·lacions esportives universitàries i del R.C.D. Espanyol.
- 3) L'àrea de la Vall d'Hebron: amb el Camp de tir amb arc, el Velòdrom, el Pavelló de la Vall d'Hebron, el Centre Municipal de Tennis i el Conjunt residencial Nova Vall d'Hebron.
- 4) L'àrea del Parc de Mar: amb la Vila Olímpica, el Port Olímpic i el Parc Esportiu de la Mar Bella.

També es van realitzar altres obres d'infraestructures, com les remodelacions de l'aeroport del Prat i del Port Vell, la Ronda de Dalt i la Ronda del Litoral, els túnels de Vallvidrera, la torre de telecomunicacions de Collserola i el col·lector del Bogatell.

Els jocs van ser un gran èxit, a tots els nivells. Han estat considerats els millors jocs olímpics de l'era moderna i van servir per donar a conèixer al món Barcelona i Catalunya.

L'Estadi Olímpic durant els Jocs de 1992. Arxiu Fundació Barcelona Olímpica.

9. Els reptes de futur

Al començament del nou segle i del nou mil·lenni, aquest “petit gran país nostre”, com el va definir el poeta Salvador Espriu, afronta un seguit de nous reptes socials, polítics, econòmics i culturals.

Per afrontar amb garanties aquests reptes, cal que Catalunya assoleixi un seguit d'objectius:

- 1) Disposar d'un nou Estatut d'Autonomia, que actualitzi el de 1979 i que sigui una eina útil al servei dels ciutadans amb un major grau de sobirania.
- 2) Tenir un sistema de finançament millor, per disposar de més recursos econòmics que actualment són insuficients per resoldre totes les necessitats dels ciutadans de Catalunya, sense oblidar la solidaritat necessària amb la resta de regions de l'Estat espanyol.
- 3) Millorar la xarxa d'infraestructures de transport i comunicació per poder estimular la redistribució de la població en el territori i la diversificació de les àrees econòmiques.
- 4) Augmentar la despesa en recerca i desenvolupament (R+D) de les empreses catalanes per millorar la seva competitivitat en un món globalitzat i consolidar els sectors claus de l'economia catalana, com són: el turisme, el comerç, la moda, alimentació i producció agroramadera, la indústria química i farmacèutica, el disseny, la comunicació i la producció audiovisual, i la construcció.
- 5) Tenir present el repte de la integració de la nova immigració.
- 6) Consolidar el català dins els mitjans de comunicació i en l'ús social.

L'any 1999, el darrer president de la Generalitat del segle xx, Jordi Pujol, va descriure com volia que fos la Catalunya del segle xxi : "Catalunya s'ha de construir sobre la base que sigui un país de qualitat, competitiu i modern, construït pensant en les persones, amb la personalitat pròpia consolidada; amb una societat amb un equilibri social i territorial i integradora. Amb una economia capaç de créixer, competir, respondre bé al repte de la globalització i assegurar un bon nivell de vida als ciutadans i la sostenibilitat de l'estat del benestar i del medi ambient. Un país amb bones infraestructures, de tots nivells (culturals, vials, científiques) i, finalment, un poble amb cohesió interna social i nacional".

Aquestes paraules recollien l'esperit de les pronunciades pel primer president de la Generalitat del segle xx, Francesc Macià, quan deia que volia "una Catalunya socialment justa, econòmicament prospera i políticament sobirana".

Les pàgines de la història de la Catalunya del segle xxi comencen; tots nosaltres i les generacions que ens segueixin les anirem omplint al llarg del nou segle i del nou mil·lenni.

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

	(V)	(F)
•		☐
•	☐	
•	☐	
•	☐	

Activitat 4

Activitat 5

Activitat 6

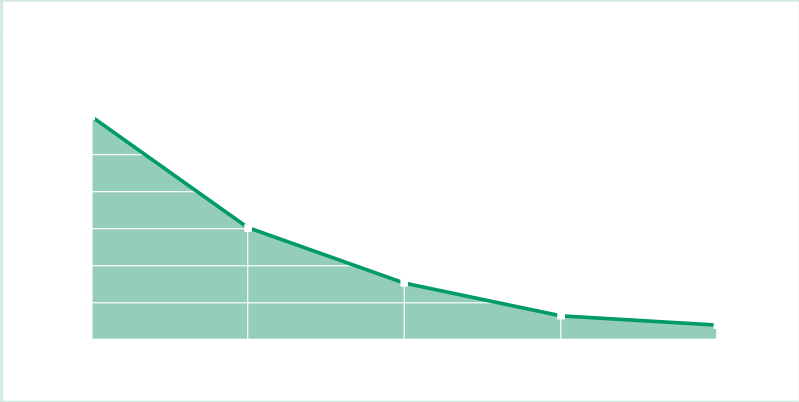
Activitat 7

Activitat 8

		(V)	(F)
•		☐	
•			
•	☐		
•			☐
•		☐	

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ACTIVA PER SECTOR EN %	UE	ESPANYA

Activitat 10

Activitat 11

	(V)	(F)
•		☐
•	☐	
•	☐	
•		☐

Activitat 12

Activitat 13

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 4

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Activitat 4

Activitat 5

ECONÒMIQUES	SOCIALS

Activitat 6

Activitat 9

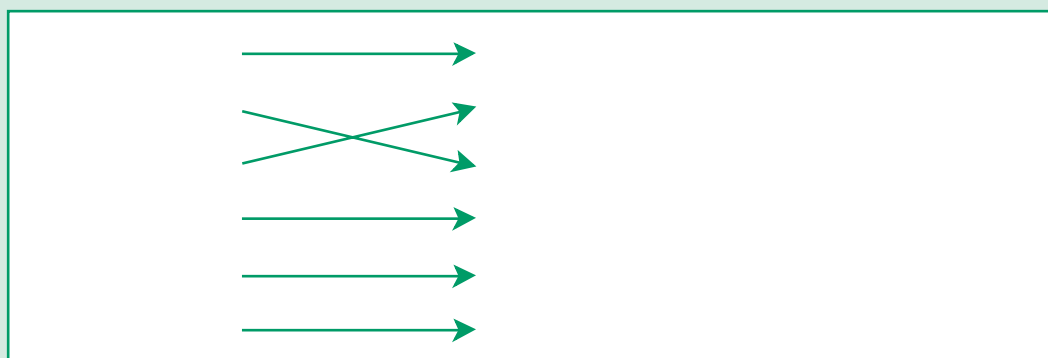
SECTOR PRIMARI	SECTOR SECUNDARI	SECTOR TERCIARI

Activitat 10

Activitat 11

Activitat 12

Activitat 1

Activitat 2

Les va guanyar CiU, liderada per Jordi Pujol.

Activitat 3

- (V) (F) ☐ V
- ☐ V
- ☐ F
- ☐ V

Activitat 4

Va suposar, entre altres coses, un nou sistema de finançament, el desplegament del Mossos d'Esquadra per tot Catalunya i, com a la resta de l'Estat espanyol, la supressió dels governadors civils i del servei militar obligatori.

Activitat 5

Els anomenats Pactes de la Moncloa signats l'octubre de 1977 van ser un paquet de mesures per pal·liar la crisi econòmica. Es va fer una reforma fiscal i una reforma de la Seguretat Social, es va reduir la despesa pública, es van introduir mesures per reduir la inflació, es va establir el creixement dels salaris en funció de la inflació prevista i es va fer una reforma del sistema financer espanyol.

Malgrat aquest paquet de mesures, la situació econòmica no va millorar gaire. L'únic aspecte positiu va ser que la inflació va baixar 10 punts en només un any.

Activitat 6

La reconversió industrial va consistir en tancar un seguit d'empreses estatals que ja no eren productives, sobretot del sector siderúrgic i armador. Aquesta reconversió, que era necessària, va provocar, malauradament, la pèrdua de més 80.000 llocs de treball.

Activitat 7

Va estendre la sanitat pública a tota la població, va ampliar l'assegurança de l'atur i va establir les vacances en trenta dies.

Activitat 8

- ☐ (V) ☐ (F)
- ☐ ☐ V
- ☐ ☐ F
- ☐ ☐ F
- ☐ ☐ V
- ☐ ☐ V

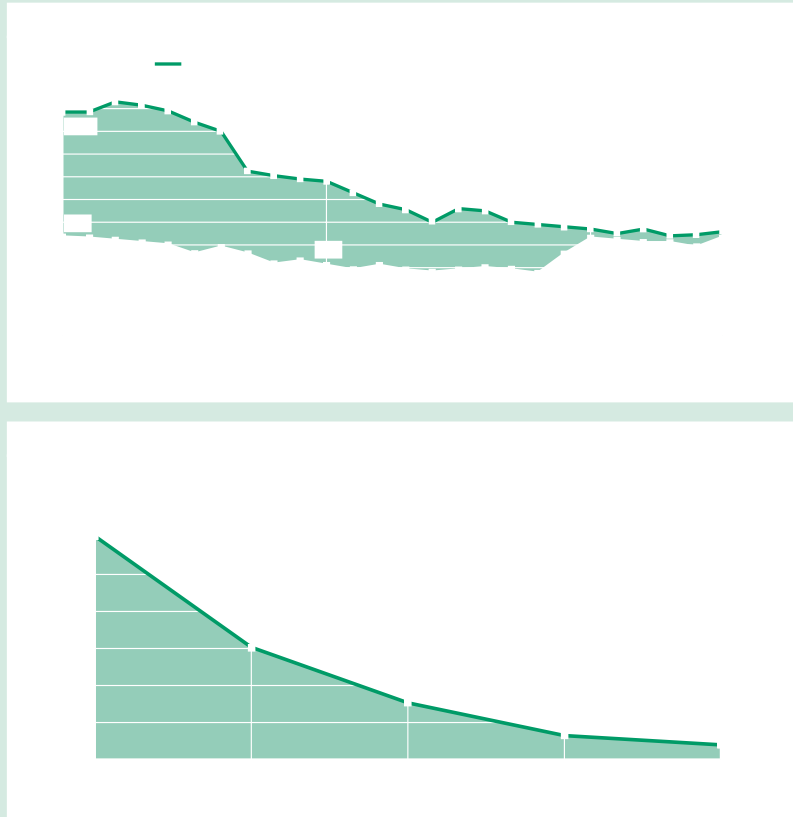
Activitat 9

DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ACTIVA PER SECTOR EN %	UE	ESPANYA

A Espanya.

A la UE.

Perquè les economies de tota l'Europa membre de l'actual UE han tendit a ser molt semblants.

El nombre de naixements han disminuït entre 1975 i 1995 com la resta de països industrialitzats.

Ha disminuït.
Ha disminuït.

Activitat 11

- (V) (F)
- V
- F
- V
- F

Activitat 12

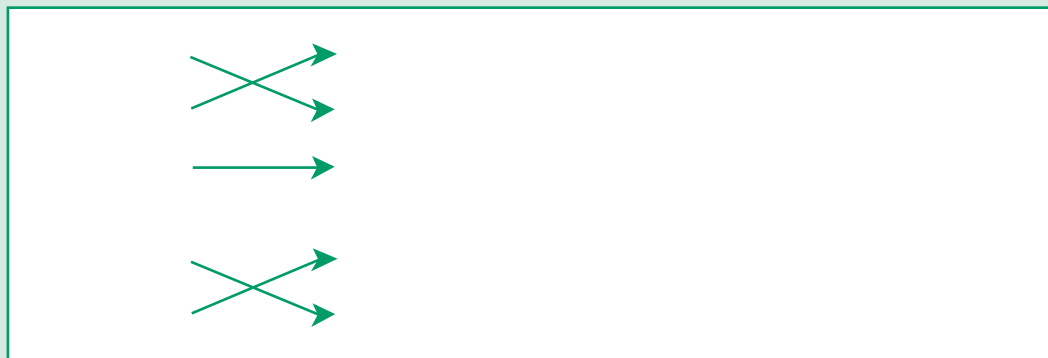
El químic, el cautxú, el plàstic, el material de transports, els productes alimentaris, el paper i l'edició.

Activitat 13

Un nou sistema de finançament, un nou Estatut, la integració de la nova immigració i la consolidació del català dins els mitjans de comunicació.

Activitat 1

1) la transició i el govern de la UCD (1975-1982), 2) el govern del PSOE (1982-1996) i 3) el govern del PP (1996-2000).

Activitat 2**Activitat 3**

- La defensa de la monarquia parlamentària: el rei regna, però no governa.
- La declaració dels principis bàsics de llibertat, igualtat i pluralisme polític.
- La separació de poders.
- El sufragi universal.
- Sistema parlamentari bicameral: Congrés dels Diputats i Senat.
- L'Estat espanyol s'articula territorialment en 17 comunitats autònomes. Segons l'article VIII de la Constitució, Espanya està formada per un conjunt de nacionalitats i regions.

Activitat 4

En aquest període, l'economia va arrossegar les conseqüències de la crisi econòmica del 1973: inflació, atur i tancament de moltes empreses.

ECONÒMIQUES	SOCIALS
Reforma fiscal, reconversió industrial	Reforma de la Seguretat Social, la LOGSE, la LRU, Llei de l'Avortament

Activitat 6

En la indústria, l'ingrés va suposar un augment de la competència i de les inversions estrangeres.

L'Estat espanyol va començar a percebre les ajudes econòmiques del Fons Social Europeu.

L'Estat espanyol va disposar de representació a les institucions europees.

Activitat 7

El Tractat representava la creació de la Unió Europea i la implantació d'una moneda única per a tota Europa a partir de 2002: l'Euro.

Per arribar a aquest punt d'unificació econòmica, el tractat disposava que s'havien d'establir uns criteris de convergència entre totes les economies de la CEE, és a dir, que tots els estats de la CEE havien d'aconseguir uns nivells semblants d'inflació, dèficit públic i tipus d'interès.

Per ajudar els estats a aconseguir aquesta convergència, es van crear els fons de cohesió i els fons estructurals per desenvolupar les zones menys desenvolupades de la CEE.

Per aconseguir aquesta convergència de criteris, el Govern espanyol va haver d'aplicar un important pla d'ajust econòmic que va coincidir amb la fi de l'etapa de creixement econòmic a partir de 1993.

El Govern espanyol va haver de retallar les prestacions socials i fins i tot devaluar tres vegades el valor de la pesseta.

A partir de 1996, amb l'entrada al govern del PP i coincidint amb una etapa de creixement econòmic internacional, les mesures preses a partir de 1992 i 1993 van donar resultats: la inflació i el tipus d'interès van baixar molt i altres indicadors econòmics van ser favorables; tots menys l'atur, que encara era dels més alts d'Europa.

La bona política econòmica aplicada pel PSOE i el PP, amb el suport de CiU, va permetre a l'Estat espanyol, l'1 de gener de 1999, ingressar en el procés de moneda única europea.

Això va suposar que, a partir d'aquell moment, les polítiques econòmiques ja no son decidides per cada estat membre sinó per la UE. També es va crear el Banc Central Europeu i l'Euro començava a circular el 2002.

Activitat 8

Disminució de la taxa de natalitat, disminució de la taxa de fecunditat, augment de l'esperança de vida, arribada d'immigració, sobretot magribí, a partir de la dècada de 1990.

Activitat 9

SECTOR PRIMARI	SECTOR SECUNDARI	SECTOR TERCIARI
Adaptació a les exigències productives de la CEE. Mecanització massiva i ús d'adobs artificials.	Disminució del pes d'aquest sector dins el global de l'economia. Aparició de multinacionals catalanes a partir de l'ingrés a la CEE.	A passat a ser el primer sector econòmic. El turisme és l'activitat que ha crescut més.

Activitat 10

Al Marroc, Sud-Amèrica, Xina, els EUA i els països de la UE.

Activitat 11

Els Jocs Olímpics van servir per donar a conèixer al món la capital catalana i des de llavors cada any han arribat més turistes, que han generat una entrada important de diners a la ciutat.

Urbanísticament, es van iniciar un seguit d'obres i d'infraestructures arreu de la ciutat i, sobretot, Barcelona es va obrir al mar.

- 1) Catalunya ha de disposar d'un nou Estatut d'Autonomia, que actualitzi el de 1979 i que sigui una eina útil al servei dels ciutadans amb un major grau de sobirania.
- 2) Cal un millor sistema de finançament, per disposar de més recursos econòmics, que actualment són insuficients, per resoldre totes les necessitats dels ciutadans de Catalunya, sense oblidar la solidaritat necessària amb la resta de regions de l'Estat espanyol.
- 3) Cal una millora de la xarxa d'infraestructures de transport i comunicació per poder estimular la redistribució de la població en el territori i la diversificació de les àrees econòmiques.
- 4) L'augment de la despesa en recerca i desenvolupament (R+D) de les empreses catalanes per millorar la seva competitivitat en un món globalitzat i consolidar els sectors claus de l'economia catalana, com són: el turisme, el comerç, la moda, alimentació i producció agroramadera, la indústria química i farmacèutica, el disseny, la comunicació i la producció audiovisual, i la construcció.
- 5) El repte de la integració de la nova immigració.
- 6) La consolidació del català dins els mitjans de comunicació i el seu ús social.

com ho porto?

[illegible]

Activitat 1

	(V)	(F)
•	☐	
•	☐	
•	☐	
•		☐

Activitat 2

Activitat 3

	(V)	(F)
•	☐	
•		☐
•	☐	
•	☐	
•		

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or green ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

[illegible]

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 9

Activitat 10

Activitat 11**Activitat 12**

Activitat 1

		(V)	(F)
•			
	☐ V		
•		☐ F	
•	☐ V		
•			☐ F

Activitat 2

La tèxtil, la metal·lúrgica, la química, l'elèctrica, el ciment i l'automobilística.

Activitat 3

		(V)	(F)
•			
	☐ V		
•			☐ F
•	☐ V		
•		☐ V	
•	☐ F		

Activitat 4

Per una banda, la patronal, que el 1919 es va agrupar formant la Federació Patronal a través del Sindicat Lliure (format per pistolers a sou) i, per l'altra banda, la CNT a través dels seus pistolers.

Activitat 5

	(V)	(F)
•		
•	V	
•		F
•		
•	F	
•	V	

Activitat 6

- 1) va rebaixar el lloguer de les cases de lloguer i, mitjançant la Llei de la Propietat Urbana, va traspasar totes les cases de lloguer a la propietat municipal.
- 2) per garantir l'escolaritat durant la guerra, va crear el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU).
- 3) va legalitzar en favor dels drets de les dones, com és el cas de la Llei que establí la majoria d'edat als 18 anys o la Llei d'interrupció artificial de l'embaràs.

Activitat 7

El siderúrgic, l'automobilístic, el químic, el turisme i el tèxtil.

Activitat 8

Sectors liberals i democratacristians, sectors de base de l'Església, la nova generació del PCE i del PSOE, el nou sindicat CCOO, el PNB i ETA al País Basc, els partits històrics a Catalunya, com ERC, PSUC, UDC, el MSC i el FOC.

Des de la societat civil, cal destacar la Universitat, a través del Sindicat Democràtic, el moviment de la "Nova Canço", i els grups armats FRAP i GRAPO.

Activitat 9

Va estendre la sanitat pública a tota la població, va ampliar l'assegurança de l'atur i va establir les vacances en trenta dies.

El Tractat representava la creació de la Unió Europea i la implantació d'una moneda única per a tota Europa a partir de 2002: l'Euro.

Per arribar a aquest punt d'unificació econòmica, el tractat disposava que s'havien d'establir uns criteris de convergència entre totes les economies de la CEE, és a dir, que tots els estats de la CEE havien d'aconseguir uns nivells semblants d'inflació, dèficit públic i tipus d'interès.

Per ajudar els estats a aconseguir aquesta convergència, es van crear els fons de cohesió i els fons estructurals per desenvolupar les zones menys desenvolupades de la CEE.

Per aconseguir aquesta convergència de criteris, el Govern espanyol va haver d'aplicar un important pla d'ajust econòmic que va coincidir amb la fi de l'etapa de creixement econòmic a partir de 1993.

El Govern espanyol va haver de retallar les prestacions socials i fins i tot devaluar tres vegades el valor de la pesseta.

A partir de 1996, amb l'entrada del PP al Govern i coincidint amb una etapa de creixement econòmic internacional, les mesures preses a partir de 1992 i 1993 van donar resultats: la inflació i el tipus d'interès van baixar molt i altres indicadors econòmics van ser favorables; tots menys l'atur, que encara era dels més alts d'Europa.

La bona política econòmica aplicada pel PSOE i el PP, amb el suport de CiU, va permetre a l'Estat espanyol, l'1 de gener de 1999, ingressar en el procés de moneda única europea.

Això va suposar que, a partir d'aquell moment, les polítiques econòmiques ja no són decidides per cada estat membre sinó per la UE. També es va crear el Banc Central Europeu i l'Euro començava a circular el 2002.

Activitat 11

El químic, el cautxú, el plàstic, el material de transports, els productes alimentaris, el paper i l'edició.

Activitat 12

Disminució de la taxa de natalitat, disminució de la taxa de fecunditat, augment de l'esperança de vida, arribada d'immigració, sobretot magribí, a partir de la dècada de 1990.

Mòdul opcional

12

Catalunya dins l'Espanya del segle XX

**Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació**

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Universitats

G R A D U Ï S
ARA EN SECUNDÀRIA